

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS IR PSICHOLOGIJOS KATEDRA

RAMONA ŽIAUBERYTĖ

Edukologijos (specializacija – švietimo vadyba) magistro studijų programos II kurso studentė

**UNIVERSITETO IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ
SOCIALINĖS PARTNERYSTĖS RAIŠKA IR TOBULINIMO GAIRĖS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė: prof. dr. A. Gumuliauskienė

Originalus autorinis darbas

(parašas)

Šiauliai, 2016

SANTRAUKA

Universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiška ir tobulinimo gairės

Socialinės partnerystės sampratos raiška, jos inicijavimas ir tarpininkavimas svarbūs ugdant specialistų kompetencijas, nes suvokę ir perėmę socialinės partnerystės svarbą mokslininkai, tyrėjai ir praktikai turi siekti patobulinti socialinės aplinkos tyrėjo kompetencijas ir stiprinti socialine partneryste pagrįstą bendradarbiavimą. Tai liudija, jog socialinės partnerystės vystymo švietimo organizacijose problematika išlieka aktuali teoriniame bei praktiniame lygmenyse ir kelia mokslinį interesą. Siekiant jį atliepti, **tyrimo problema konkretizuojama šiais klausimais** - Kokie yra esminiai universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumai?, Kokie veiksniai įtakoja universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės veiksmingumą? Kokie yra abiejų grupių socialinių partnerių poreikiai ir lūkesčiai socialinės partnerystės vystymo perspektyvoms? **Tyrimo objektas** – universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinė partnerystė. **Tyrimo tikslas** – identifikuoti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakančius veiksnius bei pagrįsti šio proceso tobulinimo gaires.. **Tyrimo imtis ir organizavimas, metodai:** bendradarbiaujančių institucijų dokumentų turinio (*content*) analizė bei ekspertų apklausa, kurios metu ekspertams buvo pateiktas pusiau standartizuotas klausimynas raštu. Tyrime dalyvavo aštuoni ekspertai, atstovaujantys ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir X universitetą (fakultetą).

Atlikus tyrimą nustatyta, kad universiteto, rengiančio ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos socialinė partnerystė yra siejama su studijų programų, studentų rengimo, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, studentų pasiruošimo darbui (profesinių žinių, kompetencijų ir praktinių įgūdžių tobulinimu) kokybės užtikrinimu, tobulinimu. Informantai bendradarbiavimo procesą su socialiniais partneriais sieja su tokiais lūkesčiais, kaip gerosios patirties ir naujovių pasidalijimas, sklaida, kokybišku ugdymu, kurio metu savo srities profesionalai gali tobulinti profesines kompetencijas, mokytis vieniems iš kitų. Viena iš socialinės partnerystės tobulinimo sričių yra socialinės partnerystės reglamentavimas, socialinės partnerystės įgyvendinimo programos parengimas, konkretizuojant šio proceso kryptis, tikslus, įgyvendinimo priemones, paskirstant atsakomybes, numatant rezultatus bei veiksmingumo/poveikio rodiklius. Taip pat būtina priskirti konkretiems asmenims socialinės partnerystės įgyvendinimo koordinavimo funkciją.

SUMMARY

Social Partnership of the University and Pre-School Educational Institutions; Guidelines for its Development

The expression of social partnership concept, its initiation and mediation are important in developing specialists' competences, as after understanding and taking over the importance of social partnership scientists, researchers and practitioners should seek to develop the competences of social environment researchers and strengthen the cooperation based on social partnership. This evidenced that the problems of social partnership development at educational institutions remain relevant in theoretical and practical levels and raise scientific interest. In order to respond, **the research problem is concretized by the following questions**: what are the essential expression peculiarities of university and pre-school educational institutions' social partnership? What features influence the effectiveness of university and pre-school educational institutions' social partnership? What are the development perspectives of both groups' social partner needs and expectations? **The research object** is the university and pre-school educational institutions' social partnership. **The aim of the research** is to identify the expression peculiarities of university and pre-school educational institutions' social partnership, the influencing factors, and to ground improvement frameworks of this process. **The scope and organization, methods of the research**: content analysis of cooperating institutions' data and survey of experts, during which the experts were provided with semi-standard questionnaire in writing. Eight experts participated in the research, representing the pre-school educational institutions and X University (faculty).

The study showed that the social partnership of university, preparing the pre-school education pedagogues and pre-school educational institutions are associated with the quality assurance and development of study programs, student preparation, development of pre-school age children, student preparation works (professional knowledge, competences and development of practical skills). The informants associate the cooperation process with the social partners with the expectations such as sharing the good practices and innovations, dissemination, quality education during which the area professionals are able to develop professional competences, learn from each other. One of the social partnership development areas is the regulation of social partnership, the preparation of social partnership implementation program, concretizing this process' direction, objectives, and means of implementation by distinguishing the responsibilities, providing results and indicators of effectiveness / impact. Also it is necessary to attribute the coordination functions of social partnership implementation to specific individuals.

TURINYS

SANTRAUKA	2
SUMMARY	3
ĮVADAS	6
1. SOCIALINĖS PARTNERYSTĖS SAMPRATOS, REIŠMINGUMO IR VYSTYMO ŠVIETIMO SISTEMOJE TEORINIAI ASPEKTAI	10
1.1. Socialinės partnerystės švietimo sistemoje sampratos ir reikšmingumo teorinės interpretacijos.....	10
1.2. Pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų socialinės partnerystės vystymo ypatumai.....	16
1.3. Socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos kokybės sąsajos	19
2. UNIVERSITETINIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SPECIALISTŲ RENGIMO TEORINIAI ASPEKTAI	23
2.1. Ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimą reglamentuojančių dokumentų ir teisės aktų apžvalga	23
2.2. Reikalavimai ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimui	27
2.2.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų sandaros ypatumai	29
2.2.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų siekinių ir rezultatų sąsajos – kaip būsimo specialisto kompetencijų raiška	31
2.2.3. Būsimųjų ikimokyklinio ugdymo pedagogų praktikos organizavimas	35
2.3. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo kokybę sąlygojantys veiksniai	38
3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASKIRTIS IR NŪDIENOS REIKALAVIMAI	41
3.1. Ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų ir koncepcijų esminės nuostatos	41
3.2. Ikimokyklinio ugdymo misija ir tikslai	44
3.3. Pedagogų kompetencijos kaip ikimokyklinio ugdymo kokybę laiduojantis veiksnys ...	47
4. UNIVERSITETO IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SOCIALINĖS PARTNERYSTĖS RAIŠKOS IR TOBULINIMO EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI	52
4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas	52

4.2. Universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ir tobulinimo galimybių tyrimo rezultatų analizė	56
DISKUSIJA	73
IŠVADOS	75
REKOMENDACIJOS	77
LITERATŪRA	78
PRIEDAI	85

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Lietuvos švietimo sistemos integracija Europos sąjungos švietimo erdvėje aktualizavo socialinės partnerystės vystymo problematiką. Veiksmingas švietimo sistemos funkcionavimas priklauso nuo suinteresuotų organizacijų dalyvavimo švietimo politikos formavimo procese ir įgyvendinime. Socialinis bendradarbiavimas pradedant instituciniu lygmeniu ir baigiant asmeniniu yra svarbus veiksnys, užtikrinantis kokybiškų paslaugų teikimą profesinio informavimo ir konsultavimo srityje. Socialinių partnerių ryšių stiprinimas gali tapti vienu reikšmingiausiu veiksnium, turinčiu įtakos švietimo politikos, į kurią įeina ir švietimo institucijų veiklos kokybės formavimas bei užtikrinimas, šiuo atveju aukštosios mokyklos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės sritis (Mokytojų, profesijos mokytojų, dėstytojų bendradarbiavimo su socialiniais partneriais metodinės rekomendacijos).

Socialinė partnerystė, kaip valstybės, darbdavių ir darbuotojų organizacijų bendradarbiavimas, pasireiškia įvairiose visuomeninio gyvenimo srityse: ekonomikoje, politikoje, švietime ir kt... Svarbus socialinės partnerystės principas yra įvairių organizacijų ir institucijų poreikių bei interesų derinimas ir koordinavimas, taip pat kai kurių valstybinių funkcijų skyrimas socialiniams partneriams (Kalaušienė, 2015). Nuo to, kaip socialinę partnerystę suvokia visuomenė, kiek dėmesio, pastangų ją plėtoti įdeda visi jos dalyviai, labai priklauso, kokiomis kryptimis ji vystosi. Vis dėlto mūsų visuomenėje socialinė partnerystė dar nesuvokiama kaip priemonė, galinti paskatinti visų suinteresuotų pusių bendradarbiavimą ir atsakomybės pasidalinimą (Kaminskienė, 2008). Svarbu akcentuoti, kad socialinė partnerystė pasireiškia ne tik mokymo institucijų ir įmonių lygmenyje, nes ji vis svarbesnė ir visuomenėje, kaip susitarimo forma, derybos, kurių metu yra nustatomi ugdymo tikslai, uždaviniai, prioritetai, strateginės nuostatos, kurie įgyvendinami ugdymo proceso dalyvių. G. Kvieskienė, V. Kvieska (2012) teigia, kad socialinė ekonomika, partnerystė, tinklinis bendradarbiavimas padeda įveikti naujus iššūkius, kurie atsirado Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, tačiau dėl įvairių sektorių tarpusavio nepasitikėjimo socialinės ekonomikos įrankiai Lietuvoje naudojami vangiai, o „socialinė partnerystė gali būti traktuojama kaip naujoviškas būdas, padedantis įveikti ekonominius, socialinius ir ekologinius iššūkius, spręsti nedarbo ir skurdo problemas. Kokybiška socialinė partnerystė skatina inovacijas, o inovacijos duoda nelauktų rezultatų ir naujų sprendimų kokybę“ (Kvieskienė G., Kvieska V., 2012 p. 16).

Tarpinstitucinio bendradarbiavimo svarba atsispindi ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. A1-588 patvirtintame Socialinės įtraukties didinimo 2014 – 2020 m. veiksmų plane. Šio plano 38 punkte teigiama, kad 2014 – 2020 m. numatoma daugiau dėmesio skirti paslaugų vaikui ir šeimai kokybei gerinti ir ypač – individualizuotam ir kompleksiniam požiūriui bei tarpinstituciniam bendradarbiavimui

užtikrinti (Kalaušienė, 2015). Pagrindiniame Lietuvos Respublikos švietimo raidos politiniame dokumente „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų nuostatų“ įtvirtintas ir vienas pagrindinių švietimo plėtotos tikslų – įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną, o taip nusakomas socialinės partnerystės būtinumas švietimo sistemoje. Taip pat socialinės apsaugos ir darbo ministerijos priimtas Vaiko gerovės 2013–2018 m. programos įgyvendinimo priemonių planas deklaruoja nuoseklų, į vaiką orientuotą požiūrį, pagrįstą duomenimis, stebėjimo sistemos kūrimu ir sėkmės atvejų analize, kuri, siekiant vaikų gerovės, turėtų švelninti tarpinstitucinio bendradarbiavimo trikdžius ir stiprintų socialinę partnerystę (Viešojo ir NVO sektorių socialinės partnerystės modelis, 2014).

K. Indrikonienė (2011) pabrėžia, kad mokslinėje literatūroje ikimokyklinė ugdymo įstaiga yra traktuojama kaip vaikų socializacijos ir ugdymo pagrindas. O aukštoji mokykla atsakinga už pedagogų rengimą, todėl šias abi institucijas jungia bendras ugdomasis subjektas – vaikas, todėl aukštoji mokykla ir ikimokyklinio ugdymo įstaiga turi tapti ugdymo partneriais, padedančiais puoselėti visas vaiko galias, lemiančias jo sėkmingą perėjimą į mokyklą, o taip pat užtikrinti visapusį asmenybės vystymąsi ir integraciją į visuomenę.

Temos iširtumas. Mokslinėje literatūroje analizuojant socialinės partnerystės svarbą, matoma, kad nagrinėjama problematika mokslininkų darbuose sulaukia nemenko dėmesio, nors socialinės partnerystės švietimo sistemoje problema yra gana nauja. A. Railienė (2010, 2015), aptaria ir išskiria socialinės partnerystės veiksnius, bendradarbiavimo metodus, rekomendacijas, kurie leidžia kryptingai vystyti tarpinstitucinę socialinę partnerystę. Švietimo institucijų veiklos kokybės ir socialinės partnerystės sąsajas analizuoja K. Pukelis, N. Pileičikienė, I. Mikalavičienė (2012). R. Čiužas, V. Vaicekauskienė (2013) akcentuoja socialinės partnerystės strategijas, esmines nuostatas, išskiria pagrindinius principus. O. Merfeldaitė (2013) išskiria socialinės partnerystės vystymo etapus, akcentuojant kokybės aspektus. G. Kvieskienė, V. Kvieska (2012) nagrinėja tinklinio bendradarbiavimo ir socialinės partnerystės, socialinio dialogo aspektus. Įvairius socialinės partnerystės aspektus savo darbuose analizuoja ir kiti autoriai: R. Laužackas, K. Pukelis (2001), J. Ruškus, L. Juozaitienė, S. Tiškutė (2005), V. Sakalauskaitė (2007), K. Indrikonienė (2011), P. Jucevičienė (2006), L. Kaminskienė (2008), R. Mickienė (2007), D. Martišauskienė (2013), O. Monkevičienė (2015), I. Petrauskaitė (2014) ir kt.

Lietuvos socialinių pedagogų asociacijos parengtoje monografijoje, pažymima, kad atliekant specialistų kompetencijų poreikio tyrimą ir rengiant galimybių studiją išaiškėjo ryškus gebėjimų inicijuoti ir organizuoti socialinės partnerystės veiklas trūkumas. Socialinės partnerystės sampratos raiška, jos inicijavimas ir tarpininkavimas svarbūs ugdant specialistų kompetencijas, nes suvokę ir perėmę socialinės partnerystės svarbą mokslininkai, tyrėjai ir

praktikai turi siekti patobulinti socialinės aplinkos tyrėjo kompetencijas ir stiprinti socialine partneryste pagrįstą bendradarbiavimą (Kompetencijos socialiniame ugdyme: kaitos brėžtis, 2015). Tai liudija, jog socialinės partnerystės vystymo švietimo organizacijose problematika išlieka aktuali teoriniame bei praktiniame lygmenyse ir kelia mokslinį interesą. Siekiant jį atliepti, **tyrimo problema konkretizuojama šiais klausimais:**

- Kokie yra esminiai universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumai?
- Kokie veiksniai įtakoja universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės veiksmingumą?
- Kokie yra abiejų grupių socialinių partnerių poreikiai ir lūkesčiai socialinės partnerystės vystymo perspektyvoms?

Tyrimo objektas – universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinė partnerystė.

Hipotezė. Tikėtina, kad socialiniai partneriai šiandieninės švietimo raidos kontekste suvokia socialinės partnerystės plėtros reikšmingumą savo institucijų veiklos kokybės tobulinimui, tačiau universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raišką vertina nevienareikšmiai ir mano, kad nepakankamai nuoseklią, kompleksišką bei veiksmingą partnerystę įtakoja visas kompleksas veiksnių, kurių svarbiausi yra vadybiniai, komunikaciniai procesai ir žmogiškasis potencialas.

Tyrimo tikslas – identifikuoti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakančius veiksnius bei pagrįsti šio proceso tobulinimo gaires.

Uždaviniai:

1. Pateikti socialinės partnerystės sampratos, reikšmingumo, vystymo švietimo sistemoje teorines interpretacijas.
2. Strateginių, švietimo veiklą reglamentuojančių dokumentų, mokslinių šaltinių analizės pagrindu pagrįsti universitetinio ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo teorinius aspektus.
3. Atlikti ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų, koncepcijų analizę, išryškinant ikimokyklinio ugdymo paskirtį, tikslus, jų įgyvendinimo kryptis, principus ir reikalavimus pedagogų kompetencijoms, kaip ugdymo kokybę įtakančiam veiksniumi.
4. Ištirti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės vystymo reikšmingumo bei raiškos ypatumus.
5. Išsiaiškinti veiksnius, įtakančius universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinę partnerystę.

6. Pateikti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės plėtotės tobulinimo gaires.

Tyrimo metodologija.

Atliktas tyrimas grindžiamas šiomis metodologinėmis socialinės partnerystės nuostatomis:

- Sisteminiu požiūriu, kuriuo remiantis švietimo organizacija/ugdymo įstaiga gali augti ir vystytis tik sąveikoje su aplinka, tarpusavio priklausomybėje ir dermėje (Payne, 2000);
- Socialinių tinklų kūrimo koncepcija (Wijk, Van Den Bosch, Volberda, 2003; Darling-Hammondas, Laughlinas, 1995), iškeliančia socialinių tinklų svarbą kiekvienam ugdymosi proceso dalyviui;
- Grupių ir organizacijos struktūros bei dinamikos koncepcija (Berne, 1977), akcentuojančia interakciją ir transakciją kaip esminius procesus, lemiančius grupės veiklos bei organizacijos plėtojimosi kryptingumą;
- Bendruomenės plėtros modeliu, skirtu bendruomenės galimybių plėtojimui ir integracijai, kai problemos sprendžiamos kartu su bendruomene ir procese orientuojamasi į tyrimus, projektus (Cox, Erlick, Rothman, Tropman, 1987).

Tyrimo metodai.

Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių analizuojama tema, strateginių švietimo dokumentų, ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimą ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklą reglamentuojančių dokumentų analizė, sisteminimas, apibendrinimas. *Empiriniai:* 1) universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinę partnerystę iliustruojančių dokumentų turinio analizė, 2) ekspertų apklausa.

Tyrimo imtis ir organizavimas.

Siekiant identifikuoti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakančius veiksnius bei pagrįsti šio proceso tobulinimo gaires, buvo pasirinkta kokybinio tyrimo strategija. Taikyti socialinę partnerystę iliustruojančių dokumentų turinio analizės bei ekspertų apklausos metodai. Tyrime dalyvavo aštuoni ekspertai, atstovaujantys ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiantį X universitetą (fakultetą). Remiantis mokslinės literatūros šaltinių, dokumentų turinio analize, ekspertų apklausos rezultatais, sudarytos rekomendacijos bei universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės plėtotės tobulinimo gairės.

Darbo struktūra. Darbą sudaro: santrauka lietuvių ir anglų kalba, įvadas, 4 skyriai su poskyriais, diskusija, išvados, rekomendacijos, naudota literatūra (103 šaltiniai), 4 priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 9 lentelės, 9 paveikslai. Darbo apimtis – 84 psl.

1. SOCIALINĖS PARTNERYSTĖS SAMPRATOS, REIKŠMINGUMO IR VYSTYMO ŠVIETIMO SISTEMOJE TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Socialinės partnerystės švietimo sistemoje sampratos ir reikšmingumo teorinės interpretacijos

Kaip nurodo Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2015), pastaruosius dešimt metų Lietuvoje vyksta tam tikras procesas, kurio metu nuo griežtai centralizuoto darbo santykių reguliavimo modelio yra pereinama prie sutartinio šių santykių reguliavimo. Būtent šio proceso dėka susiformavo ir pradėta vartoti sąvoka *socialinė partnerystė*. Kaip pažymi Lietuvos Respublikos darbo kodekso įstatymas (2009), socialinė partnerystė yra darbuotojų ir darbdavių atstovų bei jų organizacijų, o tam tikrais, įstatymų numatytais atvejais ir valstybės institucijų tarpusavio santykių sistema, kuria siekiama suderinti darbo santykių subjektų interesus. Socialiniais partneriais yra laikomi darbuotojų ir darbdavių atstovai bei jų organizacijos. Socialinės partnerystės vienas iš pagrindinių tikslų yra derinti skirtingus, dažniausiai priešingus interesus (pavyzdžiui darbdavio ir darbuotojo) (Petrauskaitė, 2014).

Trišalės socialinės partnerystės atveju lygiais pagrindais šioje partnerystėje kartu su darbuotojų ir darbdavių atstovais bei jų organizacijomis dalyvauja ir Vyriausybė bei savivaldybių institucijos. Taip pat reikia išskirti, kad socialinės partnerystės sistemą sudaro Lietuvos Respublikos trišalė taryba; kitos trišalės ir dvišalės tarybos, kurios yra sudaromos įstatymų ar kolektyvinių sutarčių nustatyta tvarka. Socialinė partnerystė yra įgyvendinama dalyvaujant dvišalių ar trišalių tarybų veikloje; darbuotojų atstovams įgyvendinant informavimo ir konsultavimo teises bei kitas dalyvavimo darbdavio sprendimų priėmimo teises; vedant kolektyvines derybas ir sudarant kolektyvines sutartis. Socialinė partnerystė yra grindžiama šiais principais:

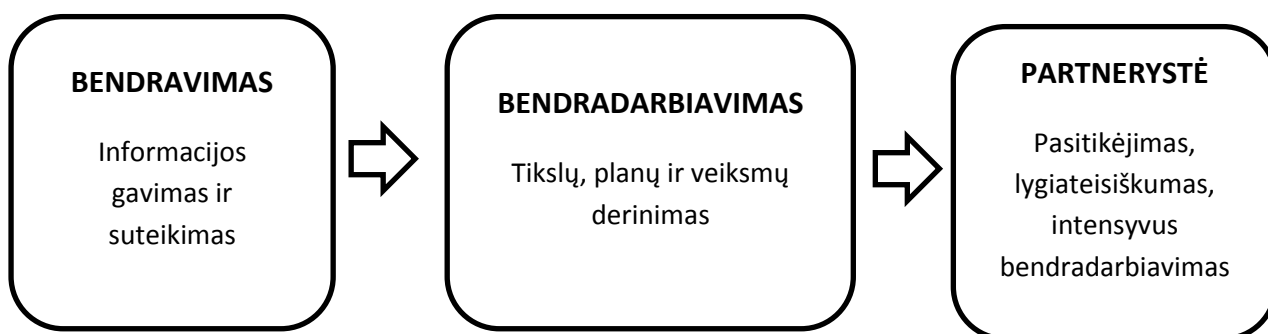
- Laisvų kolektyvinių derybų;
- Savanoriškumo ir savarankiškumo priimant šalis susaistančius įsipareigojimus;
- Galiojančios teisinės sistemos nepažeidžiamumo;
- Realus įsipareigojimų vykdymo;
- Objektyvios informacijos suteikimo;
- Tarpusavio kontrolės ir atsakomybės;
- Šalių lygiateisiškumo, geranoriškumo ir pagarbos teisėtiems savitarpio interesams (Lietuvos Respublikos darbo kodekso įstatymas, 2009).

Taigi, socialinės partnerystės ir socialinio dialogo raidai yra svarbūs socialinės partnerystės principai, kurie suvokiami kaip bendriausios ir esminės nuostatos, kuriomis turi vadovautis socialiniai partneriai, tarpusavio santykius grįsdami bendradarbiavimu ir abipusiu susitarimu. Socialinės partnerystės pagrindinis tikslas yra plėtoti įvairių žmonių grupių galimybes sukurti bendradarbiavimo socialinius ryšius, ieškoti ir praplėsti socialinę veiklą diskusijomis ir identiškumo paieškomis. (Čiužas, Vaicekauskienė, 2013).

Kai Lietuvoje prasidėjo švietimo reforma, socialinės partnerystės principas buvo įtvirtintas švietimo sistemos teisės aktuose ir strateginiuose dokumentuose (Baltoji knyga, 1999). Šiai dienai socialinę partnerystę akcentuoja visi švietimo strateginiai dokumentai, reglamentai ir teisės aktai. Svariausi dokumentai reglamentuojantys socialinę partnerystę visoje Europos Sąjungoje yra Kopenhagos deklaracija (2000), Maastrichto komunikatas (2004), o mūsų šalyje – Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija (2013).

Socialinė partnerystė švietimo sistemoje pirmiausia siejama su kokybės užtikrinimu ir gerinimu. „Jeigu asmuo ar organizacija įsitraukia į bendrą veiklą ir prisiima riziką, reišia kokybinį skirtumą tarp buvimo paprastu veikėju, t. y. turinčiu vaidmenį, ir partneriu, t. y. išrinktu, profesionaliu atstovu“ (Mickienė, 2007, p. 189).

Švietimo specialistus rengiančios aukštosios mokyklos ir įvairių tipų švietimo organizacijos plėtoja socialinę partnerystę įvairiose kryptyse. Kalbant apie specialistų rengimą pažymėtina, jog socialiniai partneriai yra linkę ne tik įsitraukti į profesinio rengimo turinio, tikslų nustatymą, jų įgyvendinimą, pasiekimų, rezultatų vertinimą, bet ir aktyviai dalyvauti formuojant profesinio rengimo politiką, administruojant ir organizuojant profesinio rengimo veiklą (Kaminskienė, 2008). „Būti partneriu pačia bendriausia prasme reiškia drauge dalyvauti (įsitraukimas), priklausyti (pasirinkimas), prisijungti (įsipareigojimas), perteikti (bendravimas). Siekiant užmegzti partnerystę reikia nemažai laiko ir pastangų, o viskas prasideda nuo bendravimo. Merfeldaitė (2013) pateikia schemą, kurioje vaizduojamos esminės pakopos partnerystės link (žr. 1 pav.).

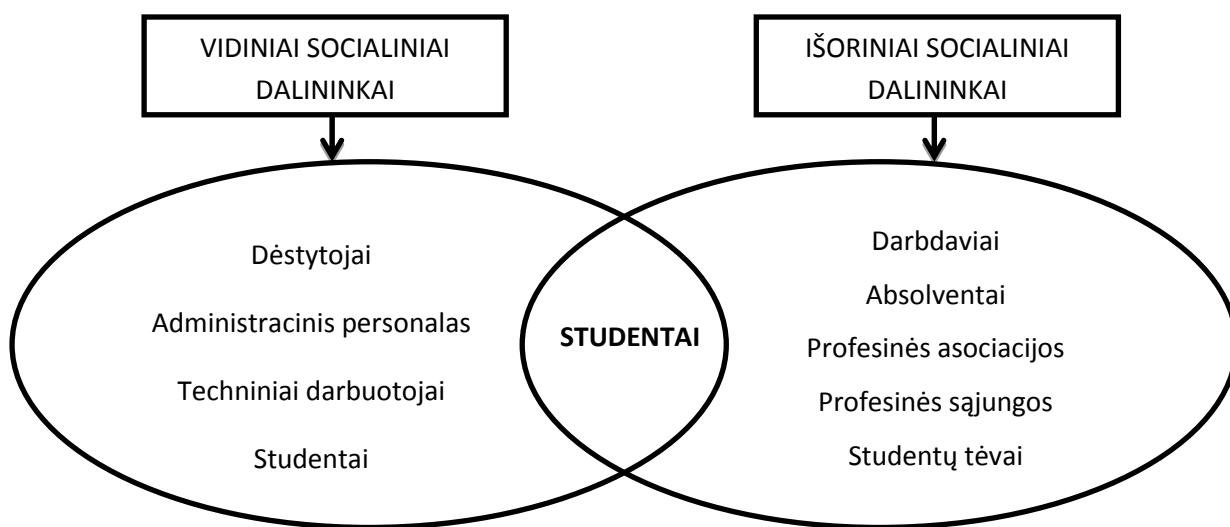

1 pav. Partnerystės vystymo etapai (Merfeldaitė, 2013)

Railienė (2010), antrindama Merfeldaitei, išsamiau nusako partnerystės vystymo etapus. Ji pradeda nuo teisinio bendradarbiavimo pagrindo sukūrimo, t. y. tam tikrų reglamentų sudarymo tarp socialinių partnerių, kurie teisiškai įtvirtina pradėtą bendravimą. Po to pereinama prie lygiavertiškumo ir lygiateisiškumo tarp socialinių partnerių išlaikymo. Sekantis etapas – partneriai pripažįsta teisėtus vienas kito interesus ir vystomas pozityvus bendradarbiavimas. Galiausiai sudaromos galimybės reikštis asmeninei partnerystei dalyvių iniciatyva. Merfeldaitė (2013) pabrėžia, kad socialinė partnerystė sėkminga tada, kada socialinių partnerių veikla yra susijusi; kada skirtingų socialinių partnerių atliekamos skirtingos veiklos teikia naudą vieni kitiems; kada socialiniai partneriai žino vieni kitų poreikius ir nori prisidėti prie atliekamos veiklos kokybės gerinimo. Tokia partnerystė:

- Padeda atrasti įvairiausias bendradarbiavimo formas ir būdus;
- Suteikia naujų idėjų;
- Padeda kurtis besimokančiai, save gerbiančiai bendruomenei;
- Suteikia galimybes pasinaudoti gilesne ir įvairesne patirtimi;
- Gerina pedagogų profesinės raidos galimybes;
- Sukuria galimybes pasinaudoti didesniu kiekiu geresnių išteklių (Merfeldaitė, 2013).

Socialinė partnerystė yra vienas iš svarbiausių profesinio rengimo kokybės užtikrinimo veiksmų. Ji sąlygoja kaitos ir atsinaujinimo procesus profesinio rengimo sistemoje, šiuo atveju pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų atžvilgiu (Kaminskienė, 2008). Kalbant apie pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų socialinę partnerystę, Mukhopadhyay (2005) pabrėžia, kad socialinius dalininkus galima skirstyti į atskiras dvi grupes: išorinius ir vidinius. Tai pateikiama schemoje (žr. 2 pav.).

2 pav. Vidiniai ir išoriniai aukštųjų mokyklų socialiniai dalininkai socialiniai
(Mukhopadhyay, 2005)

Kaip matoma pateiktame paveiksle, vidiniams socialiniams dalininkams priskiriami dėstytojai, studentai, administracinis personalas ir techniniai darbuotojai. Tuo tarpu išoriniams socialiniams dalininkams yra priskiriami darbdaviai, absolventai, profesinės sąjungos ir asociacijos, studentų tėvai (tuo atveju, kai jie moka už studijuojančiųjų mokslą). Verta atkreipti dėmesį, kad šioje situacijoje studentas yra ir vidinis, ir išorinis socialinis dalininkas.

Aukštosioms mokykloms įsitraukus į socialinę partnerystę su kitais socialiniais dalininkais atsiranda daugiau įsipareigojimų. Jos turi tenkinti ne tik savo bendruomenės, bet ir naujų socialinių partnerių poreikius, siekti užmegzti su jais aiškų, tikslingą ir naudingą dialogą, kuris teiks naudą abiem pusėm ir padės įgyvendinti užsibrėžtus tikslus bei lūkesčius. Tokios socialinės partnerystės švietimo sistemoje esminis tikslas yra keistis informacija ir įgyta patirtimi, siekiant pagerinti teikiamų profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų kokybę, jų prieinamumą ir visapusiškumą (Railienė, 2015). R. Čiužas, V. Vaicekauskienė (2013). Autoriai akcentuoja, kad tarpinstitucinės bendradarbiavimo strategijos plėtrai būtini tokie partnerystės bruožai: a) bendros institucijų vizijos išskėlimas; b) vadovavimas tarpinstitucinei partnerystei; c) nuoseklus ir suderintas bendradarbiavimo veiklų planavimas; d) pakankamas žmogiškųjų ir materialiujų išteklių užtikrinimas; e) nuolatinis partnerystės procesų vertinimas ir tobulinimas.

Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelyje (2011) pabrėžiama, kad bendradarbiavimo sėkmę užtikrina *tiksliai apibrėžtos bendradarbiaujančių asmenų ar organizacijų veikimo ribos, tik jiems būdingų vaidmenų žinojimas ir atlikimas*. Taip pat *socialiniai partneriai turi gerai išmanyti vieni kitų veiklą*. Tai reiškia, kad tarpinstitucinėje veikloje labai svarbu kiekvieno pagalbos teikėjo atsakomybė ir visų jų tinkama elgsena vienas kito atžvilgiu bei tikslų derinimas su kiekvienos institucijos tikslais. Veiklos turinį sudaro žinių bazė apie priemonių ir resursų numatymą, parinkimą, darbo strategijas, metodų ir būdų prioritetus (Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelis, 2011).

Remiantis Valstybine švietimo 2013-2022 metų strategija (2013), aukštosios mokyklos, ruošdamos būsimus pedagogus, socialinės partnerystės kontekste įsipareigoja ne tik užtikrinti studijų kokybę studentų atžvilgiu, kuri atitiktų pastarųjų lūkesčius, bet ir garantuoti, kad studentų įgyti mokėjimai atitiktų potencialių darbdavių poreikius bei valstybės strateginius tikslus. Šis sudėtingas uždavinys yra pagrindas, sąlygojantis universitetinio mokslo ir studijų kokybę. Socialinės partnerystės plėtotė ne tik garantuoja studijų kokybę, bet ir teikia abipusią naudą partneriams.

Socialinės partnerystės nauda aukštosioms ugdymo įstaigoms:

- Gerėjantys pasiekimai;
- Geresni tarpusavio santykiai;

- Kryptingas ir kokybiškas pedagogų, specialistų kvalifikacijos tobulinimas;
- Praktikos vietų užtikrinimas;
- Kūrybiškumo iniciatyvos;
- Bendruomeniniai bendri projektai;
- Darbas su būsimais jaunais specialistais;
- Bendruomenės tinklų plėtra;
- Mentoriavimas. Karjeros galimybių atvėrimas.

Socialinės partnerystės nauda partneriams:

- Naujos idėjos iš jaunų žmonių;
- Ne tik vaikų pažinimas, bet ir jų stipriųjų pusių atskleidimas;
- Vidinis pasitenkinimas dirbant su jaunais, perspektyviais žmonėmis ir stebint jų kaitą;
- Kvalifikacijos tobulinimas (ACER, 2010).

Pedagogus rengiančioms auštosioms mokykloms, kurios siekia bendradarbiavimo ir sklandžios partnerystės su savo socialiniais partneriais, keliami tam tikri **uždaviniai**:

- **Skatinti komunikaciją** tarp suinteresuotų pusių, sprendžiančių švietimo politikos klausimus, t. y. vystyti socialinį bendradarbiavimą. Valstybinėms, darbdavių ir profesinių sąjungų institucijoms turi būti suteikta galimybė aktyviai dalyvauti priimant sprendimus švietimo politikos formavimo srityje, t. y. išsakyti nuomonę atstovaujant savo interesus, pasidalinti įgyta patirtimi ir kt.;
- **Keistis informacija**, nuolat ją atnaujinant, nes socialinių partnerių kokybiška komunikacija didžiąja dalimi priklauso nuo jų turimos informacijos. Išsamus ir savalaikis informacijos pateikimas dialoge dalyvaujantiems socialiniams partneriams leidžia išsamiai susipažinti su esama švietimo, darbo rinkos būkle. Tik remiantis išsamia ir patikima informacija gali būti priimami racionalūs problemų sprendimai;
- **Reglamentuoti bendradarbiavimą sutarčių pagrindu**. Siekiant užtikrinti kokybišką socialinių partnerių bendradarbiavimą reikia sudaryti neterminuotas ar ilgalaikes bendradarbiavimo sutartis. Pastarosios gali būti sudaromos instituciniame lygmenyje arba tarp darbdavių susivienijimų ir profsąjungų. Sutarčių pagrindu yra **reglamentuojamas bendradarbiavimo tikslas, priemonės, formos, atsakomybė**;
- **Vykdyti bendradarbiavimo monitoringą**, t. y. nuolatos stebėti, analizuoti ir vertinti vykdomo socialinio bendradarbiavimo būklę. Atlikti monitoringą, kuris įgalintų socialinius partnerius numatyti vykdomo bendradarbiavimo privalumus ar trūkumus, poreikį kaitai, tokiu būdu, remiantis savo veiklos tikslais, sėkmingai planuotų tolimesnio bendradarbiavimo galimybes;

- *Informuoti mokytojus, profesijos mokytojus, dėstytojus apie bendradarbiavimo su socialiniais partneriais naudą* (Railienė, 2015).

Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programoje (2014), pažymima, kad bendradarbiavimas su socialiniais partneriais organizuojamas atsižvelgiant į įstaigos strateginį planą ir metinę veiklos programą ir bendradarbiavimo su socialiniais partneriais gauti rezultatai ir galimybės aptariami kasmet analizuojant įstaigos veiklos programos įgyvendinimą. Programoje pateikiamos bendradarbiavimo sritys, formos ir partneriai (žr. 1 lentelė).

1 lentelė. **Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sritys, formos ir partneriai**
(Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programa, 2014)

<i>Sritys</i>	<i>Formos</i>	<i>Partneriai</i>
Švietimo	Projektai	Švietimo įstaigos
Kultūrinė	Mokslinės-praktinės konferencijos, seminarai	Kultūros įstaigos
Socialinė	Studentų praktikos	Visuomeninės organizacijos
Sporto	Tradicinės šventės	Sveikatos įstaigos
Sveikatos	Metodiniai pasitarimai, atviros veiklos	
	Šventiniai, sporto renginiai	
	Parodos, išvykos	

Socialinė partnerystė švietimo sistemoje padeda nustatyti socialinių partnerių – valstybės, švietimo institucijų, darbdavius atstovaujančių susivienijimų bei darbuotojų – pareigų ir atsakomybės ribas, planuoti, organizuoti, vykdyti ir įvertinti profesinio rengimo programas ir priemones. Svarbiausia šių uždavinių kokybės sąlyga yra skirtingų profesinio rengimo interesų įvertinimas, derinimas, koordinavimas (cit. Laužackas) (Mickienė, 2007). Socialinė partnerystė per bendradarbiavimą Lietuvoje leidžia plėtotis tokiai švietimo sistemai, kuri padeda asmenims įgyti norimą profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinių technologijų, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį ir sudaro sąlygas mokytis visą gyvenimą (Ruškus, Juozaitienė, Tiškutė, 2005).

Apibendrinant galima teigti, kad socialinė partnerystė švietimo sistemoje yra labai svarbus reiškinys, kurio dėka išlaikoma ir gerinama studijų kokybė. Socialinė partnerystė apibrėžiama kaip bendros partnerių veiklos forma, naudojama siekiant: a) organizuoti bendrą partnerių veiklą ir derinti bendrus veiksmus, vienyti individualias pastangas, t. y. kurti bendradarbiavimo veiksmų sistemą; b) plėtoti socialinius bendradarbiavimo ir pagalbos santykius, bendrauti partneriams, darant įtaką ir keičiant vienas kitą. Kryptingai ir tikslingai plėtojamas bendradarbiavimas tarp socialinių partnerių leidžia pasidalinti gerąja patirtimi, teikia pasitikėjimą, lygiateisiškumą ir intensyvaus bendravimo džiaugsmą. Socialinė partnerystė yra naudinga ir reikšminga švietimo sistemoje rengiant būsimus pedagogus aukštosiose

mokyklose. Tai užtikrina studijų kokybę studentų atžvilgiu ir teikia perspektyvą ateičiai. Tai galimybė mokytis visą gyvenimą.

1.2. Pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų socialinės partnerystės vystymo ypatumai

Pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų bei ugdymo institucijų socialinės partnerystės vystymą ir plėtrą numato Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2013), kuriame pabrėžiama ne institucinė švietimo sistemos sandara, bet lankstus ir kokybiškas mokymo procesas. Orientuojamasi į besimokantį asmenį – tiesioginį švietimo sistemos paslaugų vartotoją, todėl reglamentuojama, kad švietimo sistema privalo būti lanksti, atvira, bendradarbiaujanti bei sudaranti sąlygas kiekvienam asmeniui mokytis visą gyvenimą. Socialinė partnerystė rengiant profesijai apima socialinių partnerių santykių vienybės formavimą profesinio rengimo lygiu. Jos tikslas yra plėtoti įvairių sektorių (šiuo atveju švietimo) galimybes, praturtinti veiklą diskusijomis su tų sektorių atstovais. Socialinė partnerystė reiškia norą kurti arba atkurti socialinį ryšį (Mickienė, 2007).

Ruškus, Juozaitienė ir Tiškutė (2005) teigia, kad pedagoginio rengimo efektyvumas labiausiai priklauso nuo įvairių socialinių partnerių, jų grupių bendradarbiavimo. Mickienė (2007) pabrėžia, kad rengiant pedagogus pagrindinis naujovių diegimo elementas yra partnerystė. Railienė (2015) išskiria tam tikrus *socialinių partnerių bendradarbiavimo metodus*, kurie leidžia kryptingai vystyti partnerystę, tai:

- *Informavimas* – efektyvus ir dažniausiai naudojamas bendradarbiavimo metodas, kurio tikslas – teikti žinias socialiniams partneriams apie bendradarbiavimo galimybes bei skleisti naudingą informaciją. Informavimas apima informaciją apie dabartinę ir būsimą socialinės partnerystės veiklą; informaciją apie esamą darbo santykių būklę, struktūrą ir galimus profesinio informavimo bei konsultavimo sistemos pokyčius; informaciją apie numatomas naudoti priemones tuo atveju, kai galimi socialinių partnerių nesutarimai; kitą informaciją, susijusią su socialinio bendradarbiavimo veikla;
- *Konsultacijos*, kurių pagalba užtikrinamas optimalus bendradarbiavimas keičiantis aktualia informacija, kuriant ir siekiant bendrų tikslų, konsultavimas reiškia pasikeitimą nuomonėmis ir dialogo tarp socialinių partnerių užmezgimą bei plėtojimą;
- *Patarimai* – naudojami konsultacijos metu, siekiant gauti pagalbą iš socialinio partnerio, išsiaiškinti aktualias problemas ir rasti optimalų problemos sprendimo būdą;
- *Mokymai*, kurių pagalba užtikrinama profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų kokybė bei plėtra (Railienė, 2015).

Partnerystės esmė šiuo aspektu yra požiūrio į profesinio pedagogų rengimo kokybę nauja išraiška, dialogo ir derybų tarp įvairių veikėjų siekimas. Momentas, kuomet vyksta perėjimas nuo buvimo veikėju prie buvimo partneriu tampa vis svarbesnis. Pedagogų profesinio rengimo srityje vyksta pastovus naujovių siekimas: naujų ugdymo idėjų, praktikos atlikimo paieškos, partnerystės siekimas su įvairiais socialiniais partneriais ir pan., tačiau reikia akcentuoti, kad partnerystei sukurti reikia nemažai laiko ir pastangų. Socialinės partnerystės principų įgyvendinimas rengiant profesijai, lemia suinteresuotų pusių sąveikos neišvengiamumą ir būtinumą, priklausomai nuo ekonominės, socialinės ir politinės situacijos šalyje (Mickienė, 2007).

Švietimo ir ugdymo studijų kryptių apraše (2014), kuriame reglamentuojami švietimo ir ugdymo studijų kryptių studijų programų specialieji reikalavimai, kalbant apie pedagoginių studijų, suteikiančių pedagogo kvalifikaciją, vykdymo reikalavimus, pabrėžiama pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų bei ugdymo institucijų socialinės partnerystės vystymo svarba. Šiame reglamente minima, jog dėstytojai privalo sistemingai tobulinti pedagoginę ir mokslinę kompetenciją, dalyvauti mokslinėje tiriamojame veikloje, vykdyti mokslinius tyrimus, dalyvauti mokyklų ar kitų švietimo institucijų veikloje – inicijuoti bendrus projektus, atlikti bendrus tyrimus, bendradarbiauti ir svarbiausia plėtoti partnerystės ryšius su mokyklomis ar kitomis ugdymo, švietimo įstaigomis realizuojant mokomojo dalyko, programos studijų tikslus. Jucevičienės (2006) atliktame tyrime išskiriama, jog *pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų programose plačiausiai realizuojamas bendradarbiavimo ir partnerystės principas:*

- Daugelyje pedagoginių studijų programų yra kuriami partnerystės santykiai su potencialiais darbdaviais. Darbdaviai dažniausiai mokosi trumpalaikiuose kursuose bei turi galimybę studijuoti norimus studijų programos modulius; dalyvauja konferencijose. Be viso to, pastarieji socialiniai partneriai yra įtraukiami į darbą studijų programoje: jie dalyvauja kvalifikacinėse komisijose, veda praktinius užsiėmimus, konsultuoja rengiant baigiamuosius darbus, skaito paskaitas; su jais yra konsultuojamasi, kaip tobulinti studijų programą;
- Kai kurios pedagoginės krypties studijų programos realizuojamos aktyviai bendradarbiaujant su užsienio partneriais, kai užsienio mokslininkai skaito programos modulius, vadovauja baigiamiesiems darbams ir konsultuoja rengiant baigiamuosius darbus; ne pavieniai studentai, o visos jų grupės turi galimybę išvykti į užsienio mokyklą trumpalaikėms stažuotėms;
- Socialiniai partneriai pertvarkomoms studijų programoms skiria ypatingą dėmesį, ypač jų praktikai, kurdami vientisą pedagoginės praktikos realizavimo sistemą ir specialiai

apmokydami pedagoginės praktikos vadovus aukštojoje mokykloje bei praktikos vietoje (Jucevičienė, 2006, p. 8-9).

Partnerystė dažniausiai pradedama dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, visada ieškoma bendro sutarimo siekiant išvengti konfliktų, norint praplėsti partnerių žinias ir supratimą. Tokia partnerystės atsiradimo įvairovė gali būti sėkmės garantas, nes didina kūrybiškumą, skatina naujovių diegimą ir idėjų bei sprendimų gausą. Antra, ar partnerystė tvers ilgai priklauso nuo iniciatorių bei kitų įvairių veiksnių. Kartais nutinka ir taip, kad į partnerystės instituciją įsitraukia skirtingos prigimties partneriai, tuomet veiklos tikslai išsiplečia ar net keičiasi (Mickienė, 2007). Jucevičienės (2006) teigimu, dažniausiai pasitaikantys socialinės partnerystės dalyviai su pedagogus rengiančiomis aukštosiomis mokyklomis yra vyriausybės ir vietos valdžios institucijos bei švietimo ir mokslo įstaigos. Su pastarosiomis socialinė partnerystė dažniausiai plėtojama studentų atliekamų praktikų metu, t. y. dauguma aukštųjų mokyklų turi stabilias praktikų vietas, kurias gali nurodyti jau rengdami programas būsimiems pedagogams. Socialinė partnerystė gali būti puiki priemonė pedagogus rengiančioms aukštosioms mokykloms ir ugdymo institucijoms siekiant visuotinių tikslų, naujovių, profesinio rengimo kokybės bei specialistų profesionalumo. Tačiau socialinę partnerystę sąlygoja valstybės vykdoma socialinė, ekonominė bei švietimo politika, todėl didelę reikšmę tam turi liberalumo veiksnys šalyje (Mickienė, 2007).

Vykdam bendradarbiavimą tarp pedagogus rengiančių aukštųjų mokyklų bei ugdymo institucijų būtina nepalaiduoti plėtoti ir vystyti socialinę partnerystę. Railienė (2015) pateikia dėstytojų bendradarbiavimo su socialiniais partneriais rekomendacijas:

1. Bendradarbiauti su prekybos, pramonės ir amatų rūmais siekiant analizuoti darbo rinką bei verslo sektorių, studentų praktikos atlikimo bei projektų vykdymo srityse;
2. Bendradarbiauti su darbdaviais ir darbo biržos specialistais siekiant išsiaiškinti mokymo programų kūrimo būtinybę;
3. Skatinti mokslinius tyrimus;
4. Bendradarbiauti su bendrojo lavinimo, profesinėmis mokyklomis siekiant suteikti informaciją apie studijų galimybes;
5. Rengti karjeros dienas bendrojo lavinimo mokyklose arba aukštosiose mokyklose, organizuojant mokinių atvykimą į jas.

Socialinei partnerystei profesiniame rengime užtikrinti reikia imtis naujų veiksmų. Pirmiausia būtina apibrėžti socialinės partnerystės erdvę: ar tai yra mokslas, o gal darbo rinka ar socialinė, viešoji sfera. Šiuo atveju kalbama apie mokslą. Taip pat reikia sutvarkyti ir socialinių partnerių veiklos modelius, skatinti profesinio rengimo institucijų, nevyriausybinių organizacijų bei kitų socialinių partnerių bendradarbiavimą ir bendrų standartų, alternatyvų paiešką

(Mickienė, 2007). Be viso to būtina siekti nuolatinio sklandumo socialinės partnerystės eigoje, o tai galima pasiekti tik tinkamai modeliuojant šį procesą. Socialinės partnerystės tarp pedagogų rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų tinkamai pasirinktas modeliavimas užtikrina tokio bendradarbiavimo tarp partnerių kokybiškumą bei sudaro sąlygas įsitraukti į bendras veiklas, keisti naujausia informacija (Martišauskienė, 2012). Taip pat verta pabrėžti, kad profesinis pedagogų rengimas yra viena iš sparčiausiai kintančių švietimo sistemos dalių. Jos kaitą paprastai įtakoja ir lemia veiklos pasaulis, partnerystės modeliavimas ir darbo rinka. Šių veiksmų sąveika yra socialinės partnerystės, t. y. profesiniu rengimu suinteresuotų švietimo institucijų, darbdavių, profesinių sąjungų tikslingas ir naudingas bendradarbiavimas instituciniame, tarpinstituciniame, regioniniame, nacionaliniame ir globaliniame lygmenyse, siekiant bendro tikslo ir naujos veiklos kokybės (Mickienė, 2007).

Apibendrinant pedagogų rengiančių aukštųjų mokyklų ir ugdymo institucijų socialinės partnerystės vystymo ypatumus galima teigti, kad tai yra teisiškai apibrėžtas ir privalomas procesas siekiant užtikrinti švietimo kokybę aukštosiose mokyklose, norint garantuoti kryptingus ir tikslingus naujausios informacijos bei patirčių mainus, pabrėžiant bendradarbiavimo svarbą. Siekiant sklandžios socialinės partnerystės veiksmų įgyvendinimo, reikia nuolat modeliuoti šį procesą profesinio rengimo srityje. Tik pasirinktas modeliavimo būdas padeda išlaikyti socialinės partnerystės kokybiškumą rengiant asmenis pedagogo profesijai, o taip pat užtikrina teorinę bei praktinę veiksmų sklaidą tarp partnerių, mažina pastarųjų atotrūkį ir leidžia realiau suvokti rūpimus klausimus.

1.3. Socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos kokybės sąsajos

Socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos kokybės vertinimas yra gana sudėtingas reiškinys. Visos aukštosios mokyklos, kurios ruošia būsimuosius pedagogus, privalo tai daryti kokybiškai: teikti paslaugas, atitinkančias šiuolaikinius ugdymo standartus bei studentų lūkesčius, užtikrinti būsimų pedagogų sėkmę darbo rinkoje ir pan. Tai reglamentuojama teisės aktais (Švietimo įstatymas, 2015; Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, 2013; Lietuvos švietimo koncepcija. 1992 ir kt.). *Kokybės užtikrinimas turi būti integrali vidinės švietimo institucijų kokybės vadybos dalis* (Pukelis, Pileičikienė, Mikalavičienė, 2012). *Tai susiję ne tik su aukštosiomis mokyklomis ir jų teikiamomis paslaugomis, bet ir su jų socialiniais partneriais, bei kaip sėkmingai plėtojamas abipusis bendradarbiavimas. Partnerystės praktiką galima traktuoti kaip profesinio rengimo plėtros atspirties tašką, nes buvimas partneriu, t. y. buvimas ko nors dalimi, lemia bendros tapatybės pripažinimą ir bendrų strategijų sudarymą* (Mickienė, 2007). *Socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos kokybės*

vertinimo tikslas – nustatyti socialinių partnerių bendradarbiavimo pažangą ir trikdžius, siekiant sėkmingai planuoti ir įgyvendinti tolimesnio bendradarbiavimo galimybes. Nustatytas socialinės partnerystės bendradarbiavimo efektyvumo vertinimo tikslas įtakoja vertinimo būdą, turinį ir principus (Railienė, 2015). Autorė išskiria tokius socialinės partnerystės efektyvumo vertinimo principus:

- Objektyvumas;
- Skaidrumas;
- Pozityvumas;
- Informatyvumas.

Remiantis socialinės partnerystės efektyvumo vertinimo principais, tai galima sieti su švietimo institucijų veiklos kokybe, nes pastarosios užtikrinimo sistema turi būti aiški, objektyvi, paremta tinkamais ištekliais, apimanti vidinį ir išorinį vertinimą, turinti grįžtamąjį ryšį, plačiai prieinama (Pukelis ir kt., 2012).

*Švietimo institucijų veiklos kokybė yra visuomenės gerovės kūrimo pagrindas (Švietimo ir mokslo ministerija, 2013), o socialinės partnerystės veiksmingumas priklauso būtent nuo visuomenės suvokimo, kad tai yra priemonė, galinti paskatinti visų suinteresuotų pusių bendradarbiavimą ir atsakomybių pasidalijimą (Šileikis, 1999). Kaip teigia Kaminskienė (2008)(cit. Seyfried), **socialinė partnerystė yra švietimo institucijų veiklos kokybės sąlyga.** Socialinės partnerystės ir profesinio rengimo kokybė yra grindžiama tam tikromis koncepcijomis: *kokybė* – tikslų ir paskirties atitikimas, kokybiškas planavimas ir kokybiškas nustatytų reikalavimų atitikimas. *Socialinių partnerių dalyvavimas būsimų specialistų rengimo sistemoje padeda siekti profesinio rengimo kokybės jiems dalyvaujant visuose kokybės užtikrinimo etapuose, kurie apima planavimą, įgyvendinimą, vertinimą, grįžtamojo ryšio užtikrinimą. Socialinės partnerystės efektyvumas švietimo institucijų veiklos kontekste paprastai vertinamas remiantis šiais uždaviniais:**

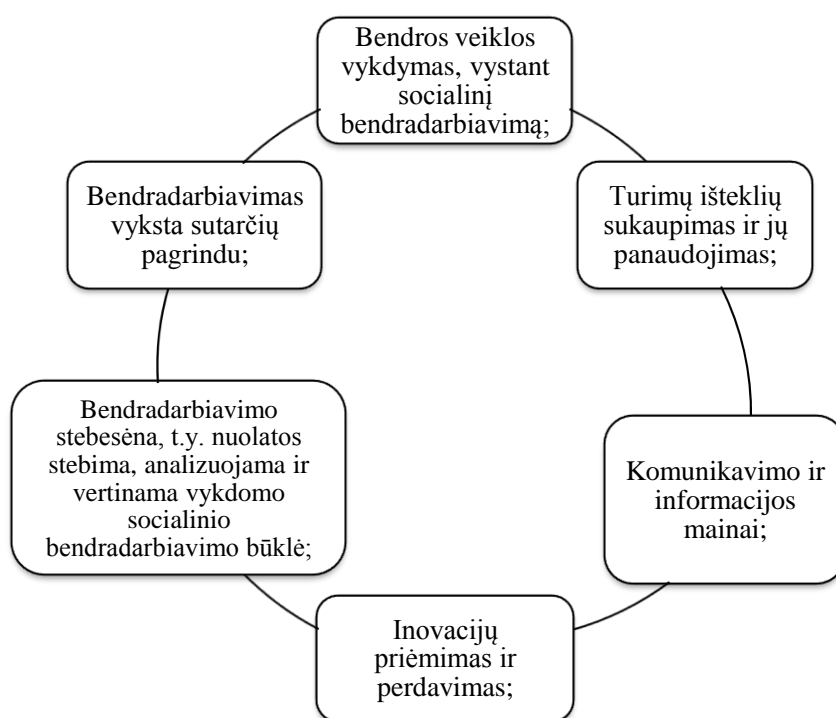
- Nuolat analizuojama grįžtamoji informacija apie bendradarbiavimo kokybę peržvelgiami nustatyti bendradarbiavimo tikslai, turinys ir procesas;
- Nustatomas socialinio bendradarbiavimo poreikis profesinio informavimo ir konsultavimo sistemoje, atsižvelgiant į darbo rinkos kaitą;
- Nustatomos efektyvaus bendradarbiavimo gairės (Railienė, 2015).

Švietimo institucijų veiklos kokybę lemia atskirų švietimo sistemos elementų kokybė ir jų tarpusavio sąveika bei dermė (Švietimo ir mokslo ministerija, 2013). Socialinė partnerystė yra vienas iš tų elementų. Galima tvirtinti, kad socialinė partnerystė švietimo institucijų veikloje byloja apie nuolat besimokančias, tobulėjančias, atsinaujinančias švietimo organizacijas. Tai savaime sąlygoja ir švietimo institucijų veiklos kokybę. Simonaitienė (2007) išskiria esminius

nuolat tobulėjančios švietimo organizacijos (šiuo atveju aukštųjų mokyklų bei ikimokyklinio ugdymo institucijų) bruožus:

- Strategijos, vizijos formavimas dalyvaujant visiems organizacijos nariams;
- Padalinių, grupių ir individų bendradarbiavimas bei mokymasis;
- Lankstumas ir atvirumas, informacijos rinkimas, vertinimas, sklaida;
- Mokymąsi skatinančio organizacijos klimato kūrimas;
- Palaikymas ir galimybė tobulėti kiekvienam organizacijos nariui.

Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelyje (2011) taip pat yra akcentuojama bendradarbiavimo svarba bei pateikiamos bendros veiklos vykdymas vystant *socialinę partnerystę tarp bendradarbiavimo organizacijų* (žr. 3 pav.):

3 pav. Bendros veiklos vykdymas vystant socialinę partnerystę tarp bendradarbiaujančių organizacijų (Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelis (2011))

Taip pat yra akcentuojama, kad bendradarbiavimas su socialiniais partneriais nuolat tobulėjančioje, atsinaujinančioje organizacijoje yra tiesiogiai susijęs su institucijos turima vizija, misija, plėtojama darbo tikslais, uždaviniais, strategijomis ir kitais parametrais, o svariausią vaidmenį atlieka įstaigos vadovas, kaip partnerystės lyderis, nuo kurio priklauso sklandi ir kryptinga šio proceso plėtotė (Simonaitienė, 2007). Socialinė partnerystė švietimo institucijų veikloje ruošiant būsimus pedagogus yra tarsi esminis komponentas, kokybės garantas, kuris reaguodamas į realius veiklos sistemos pokyčius garantuoja pastovų šio proceso atsinaujinimą. Šios partnerystės pamatas yra bendravimas, diskusijos, informacijos mainai. Tokia bendravimo kultūra, bei bendradarbiavimo proceso dalyvių gebėjimas ieškoti kompromisų lemia teigiamą

švietimo institucijų veiklos kokybės vertinimą (Sakalauskienė, 2007). Railienė (2015) išskiria du tipus, pagal kuriuos vertinamas *socialinės partnerystės efektyvumas*, tai:

1. *Formuojamasis vertinimas*. Jis numato efektyvaus socialinių partnerių bendradarbiavimo kryptis bei veiksmus. Šio vertinimo tikslas – konstruktyvių pastabų pagalba skatinti socialinio bendradarbiavimo pažangą;
2. *Diagnostinis vertinimas taikomas atskleidžiant socialinio bendradarbiavimo tikslų ir uždavinių adekvatumą darbo rinkos poreikių pokyčiams, reikalingų pokyčių (ir kokių) planavimui ir įgyvendinimui, siekiant pašalinti egzistuojančius bendradarbiavimo trikdžius, planuoti tolimesnio efektyvaus bendradarbiavimo galimybes.*

Autorės teigimu, socialinio bendradarbiavimo efektyvumas paprastai nustatomas atsižvelgiant į *socialinės partnerystės bendradarbiavimo kriterijus* (socialinių partnerių skaičių, bendradarbiavimo sutarčių skaičių, bendros veiklos vykdymą ir kt.) ir vertinamas dviem etapais – bendradarbiavimo eigoje bei jam pasibaigus. Tačiau reikia atkreipti dėmesį į tai, kad netinkamai plėtojant socialinę partnerystę galima susidurti su socialinio bendradarbiavimo trikdžiais, tokiais kaip interesų skirtumai, rezultatų negavimas, socialinės partnerystės principų nesuvokimas, koordinacijos sutrikimas ir pan., kurie neigiamai veikia švietimo institucijų veiklos kokybę. Todėl būtina atsakingai koordinuoti ir plėtoti bendravimą, bendradarbiavimą ir partnerystę su socialiniais partneriais. Aukštosios mokyklos turi įdėti nemažai pastangų stengdamosi įtraukti socialinius partnerius į savo bendruomeninę veiklą, nes tai didina studijų kokybę, tiesia rinkos kelius būsimiems specialistams (Seddon et al., 2008).

Remiantis socialinės partnerystės teorinėmis interpretacijomis, galima teigti, kad reikia nuolat analizuoti švietimo sistemoje vykstančius dialogus, siekiant sistemingos, efektyvios ir organizuotos socialinės partnerystės plėtros. *Sparti globalizacija, arši kova darbo rinkoje dar labiau skatina skirti kuo daugiau dėmesio socialinės partnerystės ypatumams švietimo institucijų veiklos sistemoje*. Visada reikia ieškoti iškilusių problemų sprendinių, stiprinti silpnąsias vietas, šalinti trūkumus ir kurti kokybišką, efektyvų dialogą švietimo sistemoje, kurio veiksmingumo sąveikos pagalba švietimo institucijų veiklos kokybė tik gerėtų (Vertibavičius, 2013).

Apibendrinant galima teigti, kad socialinė partnerystė yra neatsiejama švietimo sistemos dalis; neišvengiamas procesas, nes be jos švietimo institucijos negalėtų efektyviai siekti veiklos kokybės. Socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos sąsajos lemia visuomenės gerovę. Tai švietimo institucijų veiklos kokybės sąlyga.

2. UNIVERSITETINIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SPECIALISTŲ RENGIMO TEORINIAI ASPEKTAI

2.1. Ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimą reglamentuojančių dokumentų ir teisės aktų apžvalga

Praėjus daugiau kaip dviem dešimtmečiams nuo to, kai Lietuva tapo nepriklausoma valstybe, iki šių dienų, iš esmės pakito požiūris į ugdymą bei visą jo sistemą. Pasikeitė ne tik ugdymo sistemos ateities vizija, švietimo principai, bet ir esminiai švietimo uždaviniai, veiklos ypatumai, mąstymas, veikimo būdai, kurie atvėrė kelią ugdymo įstaigų pedagogų veiklos kokybės tobulinimui per partnerystę, bendradarbiavimą, komandinį darbą, inovatyvią, kūrybišką veiklą, vaidmenų raišką ir daugelį kitų šiuolaikinių darbo būdų veikiant ugdymo sistemoje. Ne išimtis ir ikimokyklinio ugdymo institucija. Reikia pabrėžti, kad būtent ikimokyklinio ugdymo įstaiga yra švietimo sistemos struktūrinė dalis, svarbiausias švietimo sistemos struktūrinis elementas jį lankančiam vaikui ir jo tėvams.

Šio tipo institucijose dirbantys pedagogai turi atitikti aukštus profesionalumo standartus. Iš jų tikimasi kokybiškos, šiuolaikinio ikimokyklinio ugdymo iššūkius, reikalavimus, ugdytinio poreikius atliepančios veiklos. Tam įtakos turi ne tik ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybės tobulinimas universitete, bet ir socialinės partnerystės vystymas tarp šių profesionalų rengimo institucijos, bet ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos, siekiant labiau integruoti būsimųjų pedagogų teorinį ir praktinį pasirengimą.

Siekiant išsamiau teoriškai pagrįsti tyrimo problemą, aktualu išryškinti ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo universitete ypatumus. Tuo tikslu būtina apžvelgti ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimą reglamentuojančių dokumentų, teisės aktų esmines nuostatas ir reikalavimus.

Dar 1991 metais, kuomet valstybingumo atkūrimas atvėrė naujas švietimo perspektyvas, buvo priimtas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, kuriuo ikimokyklinio ugdymo specialistai dirbdami vadovaujasi iki šių dienų. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2015) reglamentuoja ugdymo sąvoką, traktuodamas ją kaip dvasinių, intelektinių, fizinių, asmens galių auginimą bendraujant ir mokant. Tai atspindi holistinį¹ požiūrį į žmogų, jo visuminį suvokimą (Aghadino, 2010, Maslow, 2006; Proškuvienė, 2004; Pukelis, 1998; Šalkauskis, 1992 ir kt.), kuriuo privalo vadovautis ugdymo specialistai dirbdami su vaikais. Norint tai įgyvendinti,

¹**Holizmas** (gr. *holos* – visas) – pažiūra, reikalaujanti suvokti reiškinių kaip tam tikrą vientisą visumą, netolygią jos elementų sumai (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008).

pedagogas privalo turėti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstamas kompetencijas, profesinę patirtį bei kompetencijų visumą, reikalingą vaikams ugdyti. Kaip byloja mūsų šalies švietimo įstatymas (2015), pedagogas – tai asmuo įgijęs aukštąjį išsilavinimą ir turintis pedagogo kvalifikaciją.

Pagal įstatymą pedagogas privalo:

- Užtikrinti ugdomų vaikų saugumą, geros kokybės ugdymą;
- Ugdyti tvirtas ugdytinių dorovės, pilietines, tautines ir patriotines nuostatas, pagarbą tėvams, savo kultūriniam identitetui laiduoti mokinių asmenybės galių plėtotę, suprantamai ir aiškiai, taisyklinga lietuvių kalba perteikti ugdymo turinį, kai teisės aktais nustatyta, kad atitinkamas ugdymo turinys perteikiamas lietuvių kalba;
- Laikytis švietimo įstaigų nusistatytų etikos normų ir švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų;
- Tobulinti savo kvalifikaciją;
- Ugdyti remdamasis vaikų gebėjimais ir polinkiais, stiprinti mokymosi motyvaciją ir pasitikėjimą savo gebėjimais, suteikti pagalbą ugdytiniais, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikyti jiems dalyko programą, turinį, metodus;
- Nešališkai vertinti mokinių mokymosi pasiekimus ir nuolat juos informuoti apie mokymosi pažangą;
- Mokyklos nustatyta tvarka informuoti tėvus (globėjus, rūpintojus) apie jų vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį;
- Bendradarbiauti su kitais mokytojais, kad būtų pasiekti mokymo tikslai;
- Gerbti ugdytinį kaip asmenį, nepažeisti jo teisių ir teisėtų interesų;
- Vykdyti kitas Profesinio mokymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymų nustatytas pareigas (Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 2015).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogas savo darbe vadovaujasi ne tik švietimo įstatymo jam numatytomis teisėmis ir pareigomis, bet ir daugeliu kitų strateginių ir norminių švietimo dokumentų nuostatų ir reikalavimų.

Vienas iš svarbiausių, tai 1992 metais išleista Lietuvos švietimo koncepcija. Joje aiškiai įvardyta reformuoto šalies švietimo paskirtis, kuri iki šių dienų įteisina susiformavusias socialines bei ideologines struktūras, duoda švietimo(si) pagrindą dinamiškai atsinaujinančiai visuomenei, jos atvirai ir kritiškai sąmonei. Koncepcijoje išskirtas reformuoto ugdymo tikslas – savaranki ir kūrybinga, maksimaliai savo gebėjimus skleidžianti asmenybė. Viskas paremta glaudžiu šeimos, ugdymo institucijos ir visos visuomenės bendradarbiavimu. Tai atspindi siekį ugdyme plėtoti pasaulietines švietimo idelogijas, naujoves, paremtas kryptingu bendravimu,

šalies ir visuomenės atsinaujinimu, tikslinga informacijos kaita, bendruomeniškumo poreikiu. Tačiau esminis veiksnys, kuris gali visa tai sėkmingai įgyvendinti, yra pedagogas. Šalies švietimo koncepcijoje tegiama, kad išsikelti švietimo bei ugdymo tikslai bus sėkmingai įgyvendinami „<...> tikrai parengus pedagogus, gebančius kuo geriau išplėtoti ugdytinio prigimtines fizines, psichines ir dvasines galias, sudaryti sąlygas laisvai skleisti jo individualybei ir tobulėti asmenybei“.

Verta akcentuoti, kad dar 1991 metais priimtas Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1992 metais išleista Lietuvos švietimo koncepcija bei 1995 metais ratifikuota Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija Lietuvoje tapo tarsi pamatu, ant kurio buvo statomi įvairūs ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo normatyvai.

Išanalizavus įvairius teisės aktus bei dokumentus, nusakančius pedagogų rengimą, jų darbo specifiškumą ir prieinamumą, galima įvardinti, jog be Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (2015) ir Lietuvos švietimo koncepcijos (1992) ikimokyklinio ugdymo pedagogų ruošimą reglamentuoja Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas (2001; 2008), Pavyzdis auklėtojo pareigybės aprašymas (2005), Mokytojų profesijos kompetencijos aprašas (2007), Mokslo ir studijų įstatymas (2009), Pedagogų rengimo reglamentas (2010) ir Valstybinė švietimo strategija (2013).

Trumpai aptariant ir išskiriant esminius punktus iš pedagogų rengimą reglamentuojančių dokumentų, galima įvardinti, jog 2001 metais išleistame Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standarte yra išskiriamos ir akcentuojamos ugdytojų kompetencijų grupės, kurios privalomos siekiant plėtoti visuminį vaikų ugdymą, tai: kognityvinės kompetencijos, funkcinės kompetencijos, asmeninės kompetencijos ir etinės kompetencijos. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartą išleidus 2008 metais, buvo susitelkta į mokytojų kvalifikaciją besikeičiančiame ugdymo procese. Šiame standarte daugiausia orientuojamasi į: vaiko globą ir jo ugdymą, bendravimą ir bendradarbiavimą, pedagogų profesinę sąveiką bei profesinės kompetencijos tobulinimą (Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas, 2008). Tuo tarpu Pavyzdis auklėtojo pareigybės aprašas (2005) reglamentuoja auklėtojo, įgyvendinančio ikimokyklinio ugdymo programą, profesinę veiklą ir aiškiai nurodo specialisto funkcijas:

- Organizuoti ir vykdyti ugdomąjį procesą: planuoti grupės ugdomąją veiklą; kurti grupės ugdomąją aplinką, parinkti priemones; ugdyti ir/ar dalyvauti vaikų udyo(sI) procese;
- Prireikus dalyvauti rengiant individualias vaikų ugdymo(si) programas;
- Sistemingai vertinti, fiksuoti vaikų daromą pažangą, apie vaikų pasiekimus informuoti tėvus (globėjus);

- Teikti informaciją, pagal kompetenciją konsultuoti tėvus (globėjus), kitus įstaigoje dirbančius specialistus ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo klausimais;
- Inicijuoti ir/ar dalyvauti bendruose įstaigos renginiuose, projektuose ir kitose veiklose.

Analizuojant Mokytojų profesijos kompetencijos aprašą (2007) išryškėja pedagogams reglamentuojamos profesinės veiklos kompetencijos ir gebėjimai. Šiame dokumente mokytojo profesijos kompetencijos apima bendrakultūrinę, profesines, bendrąsias ir specialiąsias kompetencijas. *Bendrakultūrinė pedagogo kompetencija* tai žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje kultūroje. *Profesinės kompetencijos* apibrėžia ugdytojo žinojimą, įgūdžius, gebėjimus, vertybines nuostatas, požiūrius ir kitas asmenines savybes, reikalingas sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai. *Bendrosios ir specialiosios* kompetencijos papildo pastarąjį koncentruojant kitomis įvairiomis asmeninėmis savybėmis, kurios reikalingos mokytojo veikloje ir yra galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą, bei sąlygoja sėkmingą veiklą konkrečioje ugdymo turinio srityje.

Mokslo ir studijų įstatymas (2009) kaip ir Pedagogų rengimo reglamentas (2010) apibrėžia būsimų pedagogų rengimo sąlygas, teises, pareigas, kompetencijas. Be viso to Pedagogų rengimo reglamente (2010) pateikiamos ir būsimų pedagogų rengimo gairės. Svarbiausi jų yra uždaviniai, orientuoti į pedagogo profesinės kvalifikacijos įgyjimą, šiuolaikinį mokslą, kultūros lygį, galimybę ir gebėjimą kelti turimą kvalifikacijos lygį. Taip pat pabrėžiamas nuolat kintantis ugdytojo vaidmuo, kuomet ugdytojas privalo gebėti perteikti savo vaidmenų raišką įvairiose situacijose, būti kūrybiškas, lankstus, organizuotas, gebantis užmegzti partnerystę, bendrauti ir bendradarbiauti.

Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija (2013) sutelkta į pokyčius, vysktančius švietime, ugdyme. Jos tikslas ir vizija sutelkti į šalies švietimo ateitį, jos užtikrinimą, gerovės kėlimą per jauną, savarankų, motyvuotą žmogų, per jo ieškojimus, atradimus, gebėjimą tikslingai bei kryptingai pasirinkti, bendradarbiauti, racionaliai naudotis šiuolaikiniais ugdymo ištekliais bei gebėti taip pat racionaliai ir kryptingai dirbti švietimo srityje. Ikimokyklinio ugdymo pedagogams taikomi ugdymo standartai nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Kreipiamas dėmesys į vis labiau keliamą profesinę kompetencijos kartelę, nuolat didėjančius reikalavimus ugdymo srityje, partnerystės, bendradarbiavimo ir bendruomeniškumo siekiamybę. Konkrečiai iš pedagogų tikimasi bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų, gebėjimų, o ypač svarbu yra teisingai suvokti pedagoginės veiklos ypatumus ir specifiškumą.

Ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimą reglamentuoja ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymai „Dėl mokytojų atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 86-3451) ir „Dėl mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus)

atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 142-5669; 2009, Nr. 10-378). Pirmasis įsakymas „Dėl mokytojų atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 86-3451) labiausiai reglamentuoja mokytojų kompetencijas, kurias galima skirti į tris sritis: ugdomosios veiklos tikslingumas, veiksmingumas ir efektyvumas; bendravimas, bendradarbiavimas ir kita veikla ikimokyklinio ugdymo įstaigose; asmeninis profesinis tobulėjimas. Šiuo įsakymu ir tokiu pedagogų kompetencijų skirstymu siekiama ne tik pabrėžti bendrąsias ugdytojų galias, bet ir skatinti tobulinti jų vadybinius gebėjimus, partnerystės plėtojimo galimybes ir gerios patirties dalijimosi bei įsisavinimo. Įstatymu „Dėl mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 142-5669; 2009, Nr. 10-378) norima parodyti, kad ikimokyklinio ugdymo specialistų veikla turi atitikti tam tikrus kriterijus:

- Išmanymas bendrųjų ugdymo programų ir išsilavinimo standartų; gebėjimas analizuoti ir interpretuoti ugdymo kontekstą, planuoti ir įgyvendinti jo turinį;
- Bendradarbiavimo plėtojimas siekiant sėkmingo ugdymo proceso įgyvendinimo;
- Mokymasis visą gyvenimą; gebėjimas rekonstruoti ir refleksiškai vertinti atliekamą ugdymo veiklą, ją tobulinti, siekti naujų kompetencijų, įgūdžių, gebėjimų.

Be pastarųjų įvardytų teisinių reglamentų, ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimą nusako ir Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai (2003), „Metodinės rekomendacijos mokytojų veiklai vertinti“ (Briedis ir kt., 2007), „Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas. Tyrimo ataskaita“ (Ruškus ir kt., 2009), „Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos“ (Monkevičienė ir kt., 2015). Šiuose šaltiniuose plačiai aptariama pedagogų kompetencijų reikšmė, jų darbo pobūdis, kaita, atsinaujinimas ir gebėjimas prisitaikyti prie nuolat kintančio ugdymo proceso.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas turi gebėti savo ugdytiniams būti ne tik mokytojas, bet ir draugas, patarėjas, pagalbinkas. Tikras pedagogas privalo gebėti rasti bendrą kalbą su ugdytiniu, privalo mokėti ir gebėti susidraugauti su vaiku, jį gerai pažinti ir padėti jam įvairiose situacijose. Svarbiausia ikimokyklinio ugdymo pedagogo darbe yra kompetetingumas, lankstumas ir imlumas. Šie veiksniai įtakoja sėkmingą ugdymo proceso užtikrinimą kiekvienam mažamečiui.

2.2.Reikalavimai ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimui

Nuolat kintant ugdymo(si) sampratai, nepalauja kisti ir požiūris į patį pedagogą, jo darbą bei asmenybę. Šiam specialistui kas kart keliami vis didesni reikalavimai: studijų metu, ruošiantis tapti pedagogu, darbinėje aplinkoje, kvalifikacijos tobulinimo metu. Tai rodo, jog šiuolaikinis būsimas ar esamas ugdytojas turi atlikti kur kas daugiau nei vien tik žinių

įsisavinimo ir perteikimo funkcijas, dėl to jo vaidmuo ugdymo(si) procese tampa dviprasmiškas, o veiklos erdvė – kintanti ir plėtėjanti. Tai pripažįsta daugelis mokslininkų: Boller (2012), Butkienė, Kepalaitė (1996), Čėsnaite (2002), Hagemann, Börner (2004), Gražienė (2009), Kvieškienė (2003), Malinauskienė (2010), Monkevičienė ir kt. (2015), Ruškus ir kt. (2009), Smilgienė (2012), Tumėnienė, Janiūnienė (2002) ir kt., kurie tyrinėjo pedagogų požiūrius į švietimo kaitą ir jų kompetencijų sklaidą, kaskart prisitaikant prie naujų ugdymo sistemos pakitimų.

Šiandien pedagogas suvokiamas kaip pagrindinis veikėjas ugdymo procese. Ikimokyklinio ugdymo specialistas yra antras ugdytojas vaikui po šeimos, kuris padeda pastarajam adaptuotis naujoje aplinkoje (darželyje), priimti nuolat vykstančią aplinkos ir dienos ritmo kaitą, ugdytis nuostata išbandyti ir perimti dar nežinomus pažinimo ir veiklos būdus, pratintis prie naujų žmonių, veikti ne visai įprastose situacijose ir kt. Pedagogas kryptingai ir tikslingai planuoja ugdomąją veiklą, į ją įtraukia vaikus, atsižvelgia į jų poreikius, interesus, derina tai su programoje numatytais tikslais; jis nuolat planuoja, modeliuoja ir įgyvendina pačias įvairiausias veiklas taip perteikdamas vaikams ugdymo turinį ir pasidalindamas gerąja patirtimi (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003).

Pats ugdymas neretai mokslininkų tarpe (Rajeckas, 2002; Šalkauskis, 1992 ir kt.) traktuojamas ne tik kaip mokslas, bet dažnai įvardijamas ir kaip menas. Ugdymą kaip meną išreiškia tokios itin pedagogui reikalingos savybės kaip lankstumas, kūrybiškumas, gebėjimas improvizuoti, nujausti, „matyti į priekį“. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga, turėdama visas reikiamas ir ugdymo procesą gerinančias priemones, puikų finansavimą ar kitą gerbūvį, niekada iki galo neatliks savo paskirties, funkcijų, jei viso to savo kompetencijomis neapjungs tinkamai parengti ugdymo specialistai. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas ugdytiniuose, vienu iš sudėtingiausių jo vystymosi periodu – vaikystėje, formuoja tai, kas yra sudėtingiausia ir brangiausia žmonijoje – individo vidinį ir išorinį pasaulį (Briedis ir kt., 2007; Bulotaitė, Gudžinskienė, Monkevičienė, Jakučiūnienė, 2004).

Ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimas (žmogiškieji ištekliai) yra ikimokyklinio ugdymo kokybės užtikrinimo sąlyga. Ruškus ir kt. (2009) pabrėžia, kad Lietuvos švietimo politikoje vyrauja žmogiškųjų išteklių rengimo ir veiklų bei prioritetų disbalansas, kuomet dėmesys koncentruojamas į formalias būsimų pedagogų kompetencijas (diplomai, atestacija ir pan.), o dėmesys neformaliųjų, kasdienio pedagoginio darbo kompetencijų ugdymui yra menkas. Mokslininkas pateikia pavyzdį, kuomet empatiškumas, kaip pedagogų savybė, jo atlikto tyrimo duomenimis, yra mažiausiai realizuojama ugdymo praktikoje ir tai traktuotina kaip nerimą kelianti ikimokyklinio ugdymo praktikos bei pedagogų rengimo tendencija. Pedagogų

empatiškumas, o ne formalus pripažinimas, yra esminis ugdymo dalyvių patiriamas poreikis pedagogų kvalifikacijos plotmėje.

2.2.1. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų sandaros ypatumai

Ikimokyklinio ugdymo studijų programa priskiriama pedagogikos krypties studijoms, kurių paskirtis yra parengti pedagoga, gebantį atsižvelgti į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, gebantį padėti ugdytiniui išsiugdyti savarankiškumą, kūrybiškumą, aplinkos ir savo šalies pažinimą, sukuriantį mokėjimo mokytis pradmenis (Švietimo ir ugdymo studijų krypties grupės aprašas, 2015). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programos yra skirtos rengti būsimus pedagogus darbui su vaikais nuo gimimo iki 7 metų. Siekiant įgyvendinti nacionalinius reikalavimus aukštojo mokslo kokybei bei užtikrinti tarptautiškumą Europos erdvėje, šios programos turi modulinę sandarą, kurią įteisino Lietuvos edukologijos universiteto senato nutarimas „Dėl Lietuvos edukologijos universiteto studijų programų sandaros aprašo tvirtinimo“ (2013, Nr. 220). Tai pripažįsta ir plėtoja visos šalies aukštosios ugdymo institucijos, siekdamos supažindinti būsimus pedagogus su pažangiąja šalies ir tarptautine edukacine patirtimi, pedagogų rengimo praktika, tarpusavio bendradarbiavimo vystymu bei partnerystės plėtote su įvairiais socialiniais partneriais.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų sandaros ypatumus reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pedagogų rengimo patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915). Įsakyme pažymima, jog ikimokyklinio ugdymo pedagoginės studijos sudaro 60 kreditų apimties universitetinių (ar koleginių) studijų modulis, kurį sudaro:

- a) Teorinė dalis, kurios apimtis yra 30 studijų kreditų (prioritetas teiktinas pedagogikai, psichologijai, dalyko (pedagoginės specializacijos) metodikai);
- b) Pedagoginė praktika, kurios apimtis yra 30 studijų kreditų.

Remiantis nagrinėjamu įsakymu galima įvardinti, kad ikimokyklinio ugdymo studijų modulis teikia studentui ar pedagoginiam darbuotojui žinių bei gebėjimų, kurių pagrindu suteikiama pedagogo kvalifikacija. Pedagoginės studijos vykdomos kaip pedagoginių pagrindinės krypties studijų dalis, kaip gretutinės krypties studijoms prilyginamas modulis, studijuojamas greta bet kurios kitos (ne pedagogikos) krypties studijų arba kaip laipsnio nesuteikianti studijų programa. Reglamentas įpareigoja jog nepriklausomai nuo pedagogų rengimo būdo pedagoginės studijos turi užtikrinti, kad absolventas būtų sukaupęs pakankamai dalykinių žinių ir gebėjimų, išsiugdęs tinkamas vertybines nuostatas, išmanytų mokomojo dalyko arba pedagoginės specializacijos metodiką, pedagoginius reiškinius ir edukacinę veiklą,

pažintų mokinio psichologiją, gebėtų įgytas žinias bei gebėjimus taikyti profesinėje veikloje ir kartu įgytų kitų reikiamo lygio kompetencijų, nustatytų pedagogų profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

„Mokytojas yra svarbiausias asmuo siekiant švietimo kokybės“ (Briedis ir kt., 2007). Šiuo požiūriu reikia remtis kalbant apie ugdytojus, kurie ne tik ruošiasi tapti pedagogais, bet ir tuos, kurie juos rengia šiai misijai. Tik nuo mokytojų, dėstytojų, kuratorių pastangų daugiau nei nuo kitų veiksmų priklauso galutinis rezultatas, kuriame susiformuos būsimas ikimokyklinio ugdymo pedagogas. Vienareikšmiškai absolventų pasirengimas priklauso nuo juos mokančių mokytojų ir dėstytojų turimų kompetencijų ir savo darbo išmanymo. Siektina, kad ugdytojai, rengiantys būsimus ikimokyklinio ugdymo pedagogus, gebėtų patys vykdyti ugdymo procesą, o jų kompetencijos būtų visapusiškesnės, negu numatyta profesinio rengimo programose (Švietimo ir mokslo ministerija, 2013). Šiuo atveju pedagoginio dalyko dėstytojai yra tarsi vedliai būsimiems ikimokyklinio ugdymo pedagogams, todėl jiems taikomi aukščiausi standartai, priskiriami svarbūs įsipareigojimai.

Kaip pažymi Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pedagogų rengimo patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915), ikimokyklinio ugdymo specialistu yra laikomas asmuo, baigęs vieną iš mokytojų rengimo ikimokyklinėms įstaigoms studijų programų ir turintis reikiamą kvalifikaciją. Tokio specialisto paruošimas turi užtikrinti reikalingas kompetencijas leidžiančias sėkmingai vykdyti švietimo ir ugdymo veiklą darbinėje aplinkoje, tačiau reikia pabrėžti, kad švietimo ir ugdymo studijų krypčių grupės pirmoje ir antroje studijų pakopose specialistų paruošimas yra nevienodos. Jis skiriasi savo kompleksiskumu, abstrakcijos lygiu ir taikymo pobūdžiu. Pirmosios studijų pakopos (bakaluro) švietimo ir ugdymo studijų krypčių grupės žinios yra siejamos su įvairiapusiu teoriniu švietimo ir ugdymo pažinimu, grįstos mokslinių ir taikomųjų tyrimų rezultatais bei taikomos plačiose švietimo ir ugdymo studijų ar pedagoginės veiklos srityse, kuriose taip pat labai aktualu ugdymo(si) naujovių diegimas ir sąveika su kitų studijų krypčių žiniomis. Tuo tarpu antrosios studijų pakopos (magistratūros) fundamentinių taikomųjų ugdymo(si) veiklos ir su jais susijusių mokslų tyrimų rezultatais grįstos naujausios švietimo ir ugdymo studijų krypties grupės ar pedagoginės veiklos žinios yra taikomos sprendžiant švietimo ir ugdymo(si) uždavinius naujoje ar nežinomoje aplinkoje, vykdant mokslinius tyrimus, kuriuose integruojamos ir kitų studijų krypčių žinios diegiant ir įvertinant švietimo ir ugdymo(si) naujovių poveikį (Švietimo ir ugdymo studijų krypčių grupės aprašas, 2015).

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų sandara yra paremta tarptautiškumu Europos erdvėje ir atitinka nacionalinius reikalavimus, kurie užtikrina aukštojo mokslo kokybę.

Ikimokyklinio ugdymo specialistų ruošimą reglamentuoja šalies švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pedagogų rengimo patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915), įvardindamas punktus, kuriuos turi įgyvendinti aukštojo mokslo institucijos rengdamos būsimus ikimokyklinio ugdymo specialistus. Visa tai papildo švietimo ir ugdymo studijų kryptių grupės aprašas (2015) ir kiti ikimokyklinio ugdymą grindžiantys dokumentai.

2.2.2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų siekinių ir rezultatų sąsajos – kaip būsimo specialisto kompetencijų raiška

Studijų siekinių ir rezultatų problematika plačiai analizuojama daugelio užsienio ir šalies mokslininkų (Pukelis, Savickienė, Sajienė, 2010, Bulajeva, Jakubė, Lepaitė, Teresevičienė, Zuzevičiūtė, 2011 ir kt.).

Formuluojant studijų programos tikslus (siekius), būsimos profesinės veiklos funkcijos yra lemiantis veiksnys, norint užtikrinti, kad studentas, baigęs studijų programą, gebėtų kvalifikuotai ir kokybiškai atlikti profesinės veiklos funkcijas. Studijų rezultatai rodo, kaip ir kokios profesinės funkcijos bus atliekamos, t.y. ar būsimo specialisto studijų rezultatai atitinka profesinei jo veiklai keliamus reikalavimus (Gumuliauskienė, Širiakovienė., Augienė ir kt. , 2013).

Pagal „Pedagoginių studijų baigiamojo darbo rengimo, gynimo ir vertinimo rekomendacijas“ (Gumuliauskienė, Širiakovienė, Augienė, ir kt., 2013), studijų rezultatų pagrindas yra kompetencijos - formalizuoti gebėjimai, kurie studijų programos ir atskirų studijų dalykų lygmenyje formuluojami atitinkamais reikalavimais. Studijų rezultatai yra teiginiai, apibūdinantys reikalavimus, įvardijančius tai, ką studentai turėtų sugebėti, baigę studijų dalyką arba programą. Studijų rezultatai taip pat yra objektyvūs darbo rinkos ir visuomenės vertybiniai reikalavimai, kuriuos turi pasiekti studentas, kad jam būtų pripažinta atitinkama kvalifikacija (Savickienė, Pukelis, 2010). Studijų rezultatas - „teiginys, nusakantis, ką studentas turi (privalo - angl. *should*) žinoti, suprasti ir atlikti studijų proceso pabaigoje“ (2008, p. 15, pagal K. Pukelis, I. Savickienė, L. Sajienė ir kt. 2010, Studijų programų atnaujinimas studijų rezultatų pagrindu. Metodika Nr.1., VDU). Studijų rezultatai - „teiginiai, kurie detalizuoja, ką studentas žinos arba bus pajėgus padaryti baigęs studijas. Rezultatai dažniausiai yra formuluojami kaip žinios, mokėjimai ir požiūriai (ten pat). Paprastai studijų programos rezultatų struktūra yra siejama su studijų programos tikslu (-uose) įvardijamomis pedagogo profesinės veiklos funkcijomis. Jos yra susijusios su atliekamais tradiciniais ir laikmečio padiktuotais naujais mokytojo vaidmenimis bei veiklų reikalavimais. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas (2007) reglamentuoja mokytojo profesinės veiklos pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, atitinkamas specialiojo ugdymo, profesinio mokymo, neformaliojo vaikų švietimo

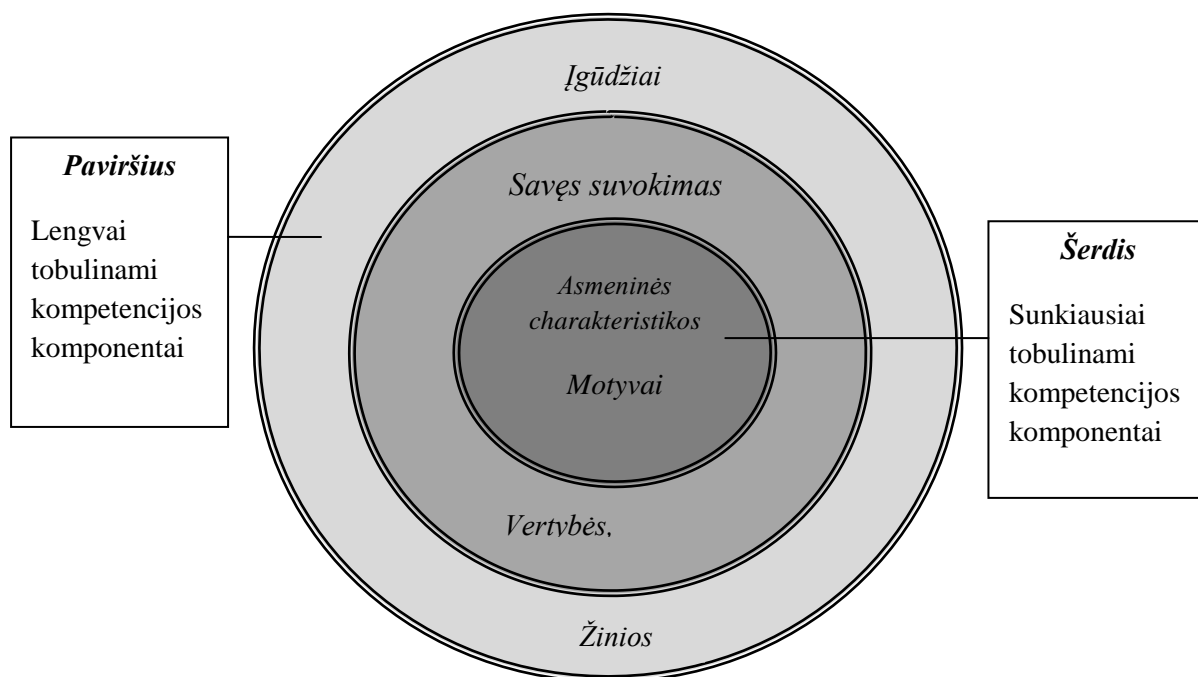
programas kompetencijų grupes, kompetencijas, gebėjimus. Aprašo paskirtis yra nustatyti vienodus mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo kriterijus, reikalingus profesinėje veikloje. Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007-01-15 Nr. ISAK-54).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimą įtakoja daug išorinių ir vidinių veiksnių. Šalies socialinį, kultūrinį gyvenimą veikia globalizacijos, informacinės visuomenės plėtros, vertybių ir vertybinių nuostatų kaitos procesai (Gražienė, 2009). Lietuvos integracija į Europos Sąjungą taip pat lemia naują požiūrį į švietimą bei pedagogams keliamų reikalavimų visumą. Šiuolaikinio mokytojo vaidmuo, anot Saulėnienės, Žydžiūnaitės ir Katiliūtės (2006), apibūdinamas kaip itin svarbus ugdymosi paradigmos kaitos reiškinys, nes būtent pedagogas praktikoje įgyvendina vykstančius pokyčius, kurie yra siejami su didele atsakomybe, naujais reikalavimais kompetencijai ir profesionalumui (Smilgienė, 2012). Šiuolaikinis ikimokyklinio ugdymo pedagogas, besirengiantis dirbti ugdymo sistemoje, privalo gerai išmanyti ir orientuotis kokius prisiima ir kaip įgyvendina vaidmenis savo darbe (Mažutienė, 2008). Autorės teigimu į ugdytojo vaidmenį būtina orientuotis, nes šiuolaikinis pedagogas turi ne mokyti, o organizuoti, ne auklėti, o patarti ir paskatinti. Būtent toks ugdytojas yra svarbiausias asmuo siekiant produktyvaus švietimo ir kokybės ugdyme (Briedis ir kt., 2007). To privalu siekti ir rengiant būsimus ikimokyklinio ugdymo specialistus. Vadovaudamosi pastaraisiais samprotavimais Tumėnienė ir Janiūnienė (2002) pateikia ikimokyklinio pedagogo privalomų vaidmenų klasifikaciją, kuri turi atsispindėti plėtojant ugdymo procesą ir būti akcentuojama dar studijų laikotarpiu rengiant būsimus ugdymo specialistus. Anot autorių ugdytojas privalo prisiimti tokius vaidmenis kaip:

- Inovatoriaus;
- Konsultanto;
- Ugdymo procesų koordinatoriaus;
- Skatintojo;
- Tyrėjo;
- Katalizatoriaus;
- Pokyčių tarpininko;
- Socialinio pedagogo;
- Bendradarbiaujančio su kolegomis, ugdytinio tėvais ir kitais partneriais.

Siekiant įgyvendinti numatomus ikimokyklinio ugdymo ugdytojų vaidmenis ugdymo sistemoje, būtinas atitinkamas kompetentingumas. Blaževičienė (2008) pateikia schemą, kurioje kompetencija atskleidžiama per rutulio pjūvį (žr. 4 pav.), kurio išorė yra aiškiausiai pastebima aplinkinių ir ją sudaro žinios bei įgūdžiai; sekančiame lygmenyje glūdi asmeninės savybės, savęs

vertinimas, įvairūs požiūriai, o kompetencijos šerdį užpildo asmeninės charakteristikos ir motyvai.

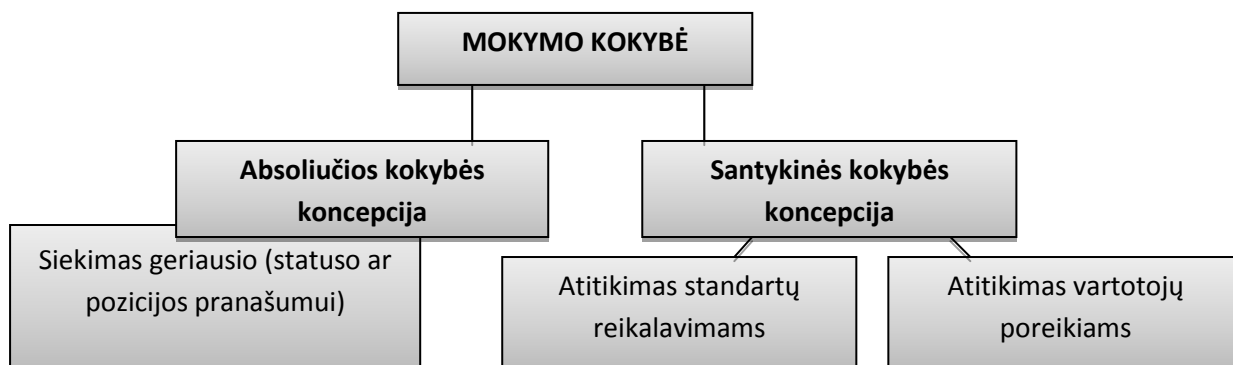

4 pav. Žmogaus kompetencijos modelis (Blaževičienė, 2008)

Taigi, žinios, ilgūdžiai, vertybės, požiūriai, savęs suvokimas, asmeninės charakteristikos bei motyvai yra žmogaus visuma, suvokiama holistine prasme ir lemia ikimokyklinio pedagogo kompetetingumą, o tai savaime apsprendžia ikimokyklinio ugdymo pedagogų vaidmenų atlikimą ugdymo sistemoje. Tačiau nereikia pamiršti, kad visa tai sąlygoja nenumaldoma aplinkos kaita, neaprėpiami informacijos srautai ir įgyjami, kintantys ilgūdžiai. Į tai dėmesį kreipia ir aukštojo mokslo ugdymo institucijos, kurios yra atsakingos už būsimų ugdymo specialistų parengimą. Pirmiausia jos skatina būsimų pedagogų mokymą(si) visą gyvenimą (Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, 2013). Tai svarbiausias UNESCO² švietimo ir mokymo principas, nes šiuolaikiniame pasaulyje aukščiausios kokybės prekė yra naujausia informacija, žinios ir ilgūdžiai, todėl asmeniui turi būti sudarytos visos sąlygos nuolat mokytis. Tačiau individas neturės mokymosi motyvų, jeigu mokymo ir švietimo kursų turinys bei metodai neatitiks jo poreikių, o įgytos žinios ir ilgūdžiai nebus vertinami darbe (UNESCO, 2009). Būtent už tai atsako ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiančios ugdymo įstaigos. Kita prioritetinga kryptis yra švietimo prieinamumo ir lygių galimybių plėtotė, puoselėjama įvairių duomenų analize ir įsivertinimu grįsta švietimo kokybės kultūra (Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, 2013).

²UNESCO (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) – Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija, įkurta Jungtinėse Tautose 1945 metais, siekiant skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų tautų švietimo, mokslo, kultūros ir komunikacijų srityse.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų studijų programų tikslas ir rezultatas yra orientuoti į mokymo, ugdymo kokybę. Verta akcentuoti, kad pastaraisiais metais vis daugiau dėmesio yra skiriama mokymo kokybei. Roncelli-Vaupot (2000) (cit. Sallis) pateikia mokymo kokybės schemą, kuri puikiai atspindi į ką orientuojasi būsimi ikimokyklinio ugdymo specialistai, pasirinkę pedagogines studijas ir per kokius dėmenis aukštojo mokslo institucijos siekia mokymo kokybės (žr. 5 pav.).

5 pav. Mokymo kokybės schema (Roncelli-Vaupot, 2000)

Čėsnaitė (2002) pažymi, kad mokymo kokybę skirtingi objektai suvokia skirtingai. Šiuo atveju aukštojo ugdymo įstaigai tai yra pažangumas, absolventų įsidarbinimas, tuo tarpu studentui tai indėlis į jo ugdymąsi ir pasirengimas sėkmingai karjerai. Bet kuriuo atveju reikalinga kompetencijų ugdymas, raiška, nuolatinė jų plėtotė, nes tai atvera galimybes įgyvendinti numatytus studijų tikslus ir studijuojančiojo siekiamybes.

Studijų rezultatai – tai įgyvendinti studijų programos tikslai. Todėl vienas esminių studijų programų reikalavimų, studijuojančiojo orientyrų, studijų procesų organizavimo ir studijų kokybės kriterijų yra studijų tikslų ir rezultatų sąsajų užtikrinimas.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų atliekami vaidmenys ugdymo(si) sistemoje yra sudėtingi ir apimantys daugelį sričių. Visa tai atspindi visuminį požiūrį ne tik į būsimų pedagogų rengimo reikalavimus, įvairių procesų sąveikavimą, bet ir į visą ugdymo sistemą. Siekiant kryptingo ir produktyvaus pedagogų rengimo, būtina užtikrinti studijų programos tikslų ir rezultatų dermę, norint užtikrinti, kad studentas, baigęs studijų programą, gebėtų kvalifikuotai ir kokybiškai atlikti profesinės veiklos funkcijas. Šio siekio įgyvendinimui, neabejotinos reikšmės turi aukštosios mokyklos bendradarbiavimas su socialiniais partneriais.

2.2.3. Būsimųjų ikimokyklinio ugdymo pedagogų praktikos organizavimas

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915) teigiama, kad esminis pedagogų rengimo kokybės kriterijus yra tikslingas orientavimasis į pedagogo praktiką, jo praktiniam darbui būtinų kompetencijų ugdymą.

Pedagginės praktikos aprašas (2010) reglamentuoja, kad pedagoginė praktika yra integrali studijų programos dalis, sąlygojama teorijos ir praktikos vienovės – pedagogų rengimo – principų. Ji skirta pedagogo praktinio darbo įgūdžiams ugdyti. Pedagogikos studijų krypties studentas, atlikdamas praktiką privalo turėti praktikos vadovą – aukštosios mokyklos dėstytoją, kuris vadovautų ir kuruotų pastarąjį atliekamos praktikos laikotarpiu (Žin., 2012, Nr. 58-2915).

Smilgienės (2012) teigimu, praktika yra esminis veiksnys ugdantis būsimų pedagogų kompetencijas ir tikslingai bei kryptingai vedantis prie reikiamos kvalifikacijos. Tai pabrėžia ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915), kuriame pažymima, jog pedagoginės praktikos paskirtis yra padėti būsimajam pedagogui įgyti praktiniam pedagoginiam darbui reikalingų profesinės kompetencijos bei patirties, remiantis sudarytomis galimybėmis nustatytą laikotarpį dirbti praktinį pedagogo darbą ar vykdyti atskiras pedagogo profesinės veiklos funkcijas, padedamam mentoriaus ir praktikos vadovo. Pedagoginė praktika yra grindžiama aukštosios mokyklos ir ugdymo įstaigos bendradarbiavimu. Jai keliami tam tikri tikslai ir uždaviniai, o jų metu atliekamos konkrečios studentui paskirtos užduotys, kurios derinamos dalyvaujant praktikantui, mentoriui ir praktikos vadovui. Aukštosios mokyklos, ugdymo įstaigos ir pedagoginę praktiką atliekančio studento teisės bei pareigos privalo būti apibrėžiamos trišale praktinio mokymo sutartimi.

Pedagginės praktikos įprastai prasideda pirmaisiais studijų metais. Kaip pažymima Pedagogų rengimo reglamento pakeitimo įsakyme (Žin., 2012, Nr. 58-2915), pedagoginė praktika yra grindžiama tiesioginiu studentų dalyvavimu profesinėje pedagoginėje veikloje, o praktiką atliekančio studento vaidmuo praktikos metu turi kisti pagal schemą: *stebėtojas* → *pedagogo asistentas* → *dirbantis globojant mentoriui ir praktikos vadovui* → *savarankiškai dirbantis stebint mentoriui ir (ar) praktikos vadovui*.

Pedagoginė praktika paprastai vykdoma ugdymo įstaigose, kurios turi ne mažesnę kaip penkerių metų pedagoginės veiklos patirtį, turinčios ir gebančios praktikos metu teikti pagalbą mentorius, o taip pat atitinka praktinei pedagoginių studijų daliai vykdyti būtinus reikalavimus:

- Naudoja šiuolaikines ugdymo technologijas ir metodikas praktinėje veikloje, yra aktyvios tarptautinių projektų dalyvės;

- Turi modernią materialiąją bazę, sudaro praktinio mokymo ir studijų integravimo galimybes;
- Sudaro sąlygas ugdyti studento profesinės veiklos kultūrą (Žin., 2012, Nr. 58-2915).

Pedagoginė praktika studijuojantiems ikimokyklinio ugdymo krypties programą organizuojama siejant ją su studijuojamu mokomuoju dalyku ir (arba) pedagogine specializacija (Žin., 2012, Nr. 58-2915). Paprastai tokią praktiką sudaro dvi pagrindinės dalys:

- 1) Pedagoginė praktika 1 (stebimoji) –jos dėka studentas turi galimybę susipažinti su ugdomąja veikla, darbo turiniu ir organizavimu. Šios praktikos metu praktikantas turi galimybę stebėti ikimokyklinio ugdymo specialisto veiklą ir atpažinti metodus, taikomus ugdymo procese. Taip pat sudaroma galimybė analizuoti ir kritiškai įvertinti stebėtas veiklas ir darbą su vaikais bei pateikti stebėjimo protokolus.
- 2) Pedagoginė praktika 2 (mokomoji, profesinė) – skirta plėtoti ir gilinti bendrąsias studentų profesines bei dalykines kompetencijas, formuoti būsimųjų specialistų profesinį identitetą. Šios praktikos metu praktikantas turi galimybę išmokyti savarankiškai atlikti paskirtas funkcijas: Planuoti, organizuoti ir plėtoti ugdymo procesą. Šios praktikos metu taip pat sudaromos galimybės studentui mokytis valdyti vaikų grupę, kurti reikiamą mikroklimatą, tobulinti gebėjimus taikyti įvairius darbo metodus ir dirbti su informacinėmis bei komunikacinėmis technologijomis. Būsimam pedagogui sudaromos sąlygos išmokyti įvertinti individualius ugdytinių pasiekimus, atsižvelgiant į jų individualius ypatumus, taikant skirtingas vertinimo strategijas, įvairius vertinimo metodus; bendrauti ir bendradarbiauti; savirefeksiškai įvertinti atliekamą praktinę veiklą.

Rekomenduojama, kad abi praktikos būtų atliekamos nuosekliai, be ženklių pertraukų (Pedagoginės praktikos aprašas, 2010). Praktiką privaloma organizuoti laikantis šių pagrindinių principų:

- Nuoseklumo;
- Integralumo;
- Teorijos ir praktikos vienovės (Pedagoginių praktikų reglamentas, 2013).

Reikia pabrėžti, kad pedagoginė praktika gali būti atliekama ne tik Lietuvos, bet ir užsienio mokyklose, kitose Lietuvos ir užsienio institucijose, jei tai atitinka studijų programos bei praktikos pobūdį ir aukštoji mokykla sudaro su šiomis institucijomis atitinkamas sutartis arba vykdo jungtinę studijų programą (Žin., 2012, Nr. 58-2915), tačiau tam keliami praktinei pedagoginių studijų daliai būtini reikalavimai:

- Naudoja šiuolaikines ugdymo technologijas ir metodikas praktinėje veikloje, yra aktyvios projektų dalyvės;

- Turi modernią materialiąją bazę, sudaro praktinio mokymo ir studijų integravimo galimybes;
- Sudaro sąlygas ugdytis studento profesinės veiklos kultūrai (Pedagoginių praktikų reglamentas, 2013).

Pedagoginė praktika yra grindžiama tiesioginiu studentų dalyvavimu profesinėje pedagoginėje veikloje (Žin., 2012, Nr. 58-2915). Praktikos atlikimo laikas studentams turi būti pranešamas likus ne vėliau kaip vienam mėnesiui iki praktikos pradžios. Studentai į praktikos atlikimo institucijas skiriami Universiteto rektoriaus įsakymu. Pastarieji, turintys akademinį skolų, dekanui/instituto direktoriui leidus praktiką gali atlikti išimties tvarka, išskyrus savarankišką pedagoginę praktiką, o tokie studentai, kurie dėl pateisinamų priežasčių praleido iki 30 proc. praktikos laiko, praktika, suderinus su praktikos institucijos vadovu ir mentoriumi, dekanı/instituto direktoriaus įsakymu gali būti pratęsta. Praleidus daugiau nei 30 proc. praktikos laiko, praktika yra neįskaitoma (Pedagoginių praktikų reglamentas, 2013). Praktikos užduočių atlikimo kokybė, atskirų praktikantų veikla ir indėlis aptariami individualiai tarp praktikos vadovo, mentoriaus ir studento vykstant pedagoginei praktikai, o praktikai baigiantis surengiamas praktikos aptarimas dalyvaujant mokyklos vadovui, mokytojams, kitais pedagoginiais darbuotojais, taip pat kitų panašias toje pačioje praktikos mokykloje praktikos užduotis atlikusių praktikantų grupių nariams, mentoriams ir praktikos vadovams. Pedagogine praktika nelaikoma tokia pedagoginio darbo stebėjimo arba savarankiško mokymo (ugdymo) veikla, kurią studentas atlieka be mentoriaus ir (ar) praktikos vadovo dalyvavimo (Žin., 2012, Nr. 58-2915).

Pedagoginė praktika yra privaloma kiekvienam studentui, studijuojančiam programoje, suteikiančioje pedagogo kvalifikaciją, todėl tai privalu ir būsimiems ikimokyklinio ugdymo specialistams (Pedagoginių praktikų reglamentas, 2010).

Siekiant, kad būsimoji ikimokyklinio ugdymo specialisto pedagoginė praktika atliktų nustatytus standartus, reikalavimus, būtinas sistemingas ir kryptingas ikimokyklinio ugdymo specialistus rengiančios aukštosios mokyklos ir ugdymo institucijos bendradarbiavimas, socialinės partnerystės plėtojimas.

Apibendrinant galima teigti, kad būsimų ikimokyklinio ugdymo specialistų organizuojama praktika yra svarbiausias veiksnys, kuris leidžia efektyviai ir kryptingai plėtoti bei ugdyti(is) reikiamas pedagogines ir bendrąsias kompetencijas. Pedagoginės praktikos organizavimas yra sudėtingas, reglamentuotas procesas, kurio organizavimu ir vykdymu rūpinasi bei garantuoja aukštojo mokslo teikėjas, pasirašius trišalę sutartį su praktikos vietos atstovais bei būsimu pedagogu. Pedagoginė praktika yra privaloma visiems būsimiems ikimokyklinio ugdymo specialistams.

2.3. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo kokybę sąlygojantys veiksniai

Nors Europos Sąjungoje susiduriama su panašiais pedagogų rengimo iššūkiais ir problemomis, tačiau kiekvienoje atskiroje valstybėje narėje matomi ir reikšmingi pedagoginių profesijų struktūros, sudėties, rengimo, socialinio statuso skirtumai, nevienodai suvokiama pati pedagogo profesija. Natūralu, kad pedagogų rengimo pokyčiai švietimo politikų, mokslininkų, praktikų, socialinių partnerių ir kitų visuomenės grupių atstovų vertinami nevienareikšmiai; švietimo būklė, jos kaitos perspektyvos, pedagogų rengimo kokybė permanentinės kaitos kontekstuose visada yra aktuali daugiamatė mokslinių tyrimų, švietimo politikų ir praktikų problema (Gumuliauskienė, 2014).

Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos Darnaus vystymosi ir švietimo strategijoje akcentuota, kad darnus vystymasis priklauso nuo švietimo kokybės ir mokymo(si) rezultatų (UNESCO Strategy For Sustainable Development, 2005). Švietimo ir ugdymo kokybė bei jos valdymas tapo prioritetine visų ES šalių veiklos sritimi, nepaisant skirtingų nacionalinių kontekstų (Gumuliauskienė, 2014).

Švietimo kokybinė kaita, veiksmingumas švietimo politikos ir praktikos lygmenyse siejami su pedagogų pasirengimu atliepti šiuolaikiniam švietimui keliamus reikalavimus, deleguojant jiems sudėtingą misiją - tapti švietimo ir visuomenės pokyčių tarpininkais. Įgyvendinant švietimo reformą, jau pirmajame jos etape modeliuota pedagogų rengimo pertvarka, ieškota instrumentų ir strategijų, kaip parengti pedagogus naujos švietimo sistemos kūrimui, sisteminei švietimo reformai (Gumuliauskienė, 2014).

Remiantis Lietuvos Respublikos pedagogų rengimą reglamentuojančiais ir ikimokyklinį ugdymą grindžiančiais dokumentais, pabrėžtina, jog juose ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybės suvokimas formuojamas kaip nuolat kintantis. Tai lemia įvairios priežastys, tokios kaip kintantys visuomenės lūkesčiai, besikeičiantys švietimo tikslai ir pan. Papildydamos šias paradigmas, Barkauskaitė ir Bruzgelevičienė (2002) teigia, kad pedagogų rengimo kokybė gali būti skirtingai suvokiama ir dėl kompetencijų, požiūrių bei atstovaujamų pozicijų. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo kokybę skirtingai suvokia ir vertina tiek pedagogai, tiek ugdytiniai, tiek švietimo politikai, visuomenė. Taip pat savitą požiūrį į tai turi ir šios srities tyrinėtojai (Lambert, Capizzano, 2005). Tai leidžia daryti prielaidą, jog ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybė gali būti vertinama bet kuriuo požiūriu, priklausomai nuo susiklosčiusių aplinkybių bei situacijos. Tačiau kad ir kaip ji būtų suprantama ir vertinama, atsakomybė už ugdymo/švietimo kokybę įstatymų nustatyta tvarka deleguojama ugdymo/švietimo paslaugas teikiančiai institucijai.

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo kokybę galima apibūdinti kaip dinamišką ir nenutrūkstamą procesą, kuriame dalyvauja aukštojo mokslo institucija, būsimi pedagogai bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Pedagogų rengimo kokybę apsprendžia sutartinių veiklos kriterijų ir juos apibūdinančių požymių visuma, nusakanti kokiais būdais ir priemonėmis bus pasiekiami būsimų specialistų rengimo tikslai (Vaitiekūnienė ir kt., 2016). Tai puikiai atspindi ugdymo įstaigos vertybės bei plėtojama filosofija.

Ikimokyklinis ugdymas yra švietimo sistemos struktūrinė dalis, nuo kurios kokybiško vystymosi priklauso tolimesnė ugdytinio ugdymo(si) kokybė (Rajeckas, 2002; Smilgienė, 2012).

Vyrauja nuomonė, kad esminis pedagogų rengimo kokybės kriterijus yra tikslingas orientavimasis į pedagogo praktiniam darbui reikalingų kompetencijų ugdymą ir tai savaime sutampa su Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimto nutarimo „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029) tikslu – plėtoti kompetencijas, susijusias su individo praktine veikla. Tačiau reikia pabrėžti, kad ir ši nuostata dar yra diskutuotina akademinėje visuomenėje (Gražienė, 2009).

Būsimųjų ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybę įtakoja visas kompleksas išorinių ir vidinių veiksnių. Vidiniai ir išoriniai veiksniai yra glaudžiai tarpusavyje susiję. Išoriniams veiksniams priskiriamos įtakos, egzistuojančios institucijos išorinėje aplinkoje, kurios įtakų kompleksinis poveikis turi tiesioginės ir netiesioginės reikšmės būsimųjų profesionalų rengimo kokybei. Išorinius veiksnius galima priskirti pagrindinėms grupėms. Tai – politiniai, teisiniai, ekonominiai, technologiniai, socialiniai, edukaciniai, kultūriniai veiksniai. Jų įtaka sunkiai valdoma ir reikalauja nuolatinių aukštosios mokyklos pastangų nuolat sistemiskai tobulėti, išlaikyti konkurencinį potencialą, laiku atliepti kylančias grėsmes bei gebėti pasinaudoti išorės teikiamomis galimybėmis.

Vidinių ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybę įtakančių veiksnių, pasireiškiančių aukštosios mokyklos kaip organizacijos vidinėje aplinkoje, taip pat yra visas kompleksas. Esminės jų grupės: strateginis organizacijos valdymas, organizacijos struktūra, organizacinė kultūra, žmogiškieji ir finansiniai/ekonominiai, technologiniai išteklių, infrastruktūra, studijų organizavimas ir šio proceso kokybės valdymo sistema. Šios esminės ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybę įtakančių veiksnių grupės yra glaudžiai susijusios, persipinančios ir darančios tiesioginę bei netiesioginę įtaką visam profesionalų rengimo procesui bei rezultatams. Ypač šiandien yra akcentuojama žmogiškųjų išteklių bei strateginio valdymo svarba švietimo specialistų rengimo kokybei.

Kiekviena minėtų išorinių ir vidinių veiksnių grupės detalizuojamos, aptariant konkrečių veiksnių reikšmingumą. Tačiau dėl darbo apimtys ir analizuojamos problemos apsibrėžtumo, akcentuosime keletą aspektų.

Siekiant kokybiško būsimų pedagogų rengimo, būtina, kad tai vykdytų kvalifikuoti bei kompetentingi dėstytojai ir mokytojai praktikai (Žin., 2012, Nr. 58-2915). Tik jie gali tikslingai, kryptingai ir kokybiškai parengti studentus būsimai ugdomajai veiklai. Kokybiškam parengimui užtikrinti turi būti ir moderni materialioji bazė (Smilgienė, 2012).

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas „Dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915) kelia tam tikrus reikalavimus pedagoginių studijų dėstytojams siekiant užtikrinti pedagogų rengimo kokybę, tai:

- Ne mažiau kaip 80 procentų dalykų turi dėstyti dėstytojai, įgiję dėstomojo dalyko studijų krypties ne žemesnę kaip magistro laipsnį arba jam prilygintą kvalifikaciją, arba jų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti dėstomąjį dalyką ir ne mažiau kaip 10 procentų dėstytojų turi turėti vadybinio ar pedagoginio darbo švietimo įstaigoje patirties (ne trumpesnė kaip 3 metų ir įgytos ar atnaujintos ne anksčiau kaip prieš 5 metus);
- Ne mažiau kaip 10 procentų dalykų turi dėstyti asmenys, turintys mokslo laipsnį.

Be viso to pedagoginių studijų dėstytojai turi nuolat tobulinti pedagoginę ir studijų krypties kvalifikaciją, reguliariai dalyvauti praktikos mokyklų veikloje aukštosios mokyklos nustatyta tvarka. Pedagoginio gretutinės krypties studijų dalyko dėstytojų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti atitinkamą mokomąjį dalyką ar pedagoginę specializaciją (Pedagoginės praktikos aprašas, 2010).

Ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo aukštojoje mokykloje programos, jų turinys, studijų proceso organizavimas turi atliepti kokybės standartus ir reikalavimus. Socialinė partnerystė yra svarbi organizacinės kultūros bei strateginio valdymo sudedamoji, kuriai aukštoji mokykla, kaip švietimo specialistų rengimo kokybę įtakojančiam veiksniumi, turi skirti pakankamai dėmesio.

Apibendrinant galima teigti, ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybę sąlygojantys veiksniai lemia, kaip aukštoji mokykla geba patenkinti studentų, švietimo sistemos atstovų ir kitų interesantų lūkesčius. Vidinis ir išorinis studijų programų realizavimo kokybės vertinimas ir įsivertinimas leidžia spręsti apie ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybės būklę bei sudaro prielaidas numatyti jos tobulinimo strategijas ir optimizuoti jų įgyvendinimą.

3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PASKIRTIS IR NŪDIENOS REIKALAVIMAI

3.1. Ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančių dokumentų ir koncepcijų esminės nuostatos

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2015) ikimokyklinį ugdymą apibūdina kaip neformalų švietimą, kuris yra paremtas įvairiomis švietimo poreikių tenkinimo, papildomų kompetencijų įgijimo, kvalifikacijos tobulinimo programomis. Reglamente numatyta, kad ikimokyklinio ugdymo programos nevaržomai rengia ir tvirtina švietimo tiekėjas, kuris yra atsakingas už kokybiškai teikiamą pagalbą vaikui tenkinant jo prigimtinius kultūrinius, taip pat ir etninius, socialinius, pažintinius poreikius. Verta akcentuoti, kad ikimokyklinis ugdymas nėra privalomas, todėl jo metu neįgyjamas joks išsilavinimas (Švietimo ir mokslo ministerija, 2015).

Ikimokyklinio ugdymo įstaiga vaikui yra pirmoji po šeimos socialinė institucija, kurioje jis mokosi, bendrauja su savo bendraamžiais, juos mėgdžioja, lavina gebėjimus tinkamai reaguoti ir elgtis įvairiuose situacijose, savarankiškai veikti, tvarkytis ir pan. (Lemežytė, 2012). Pats ikimokyklinis ugdymas reiškia ugdomąjį, mokomąjį bei lavinamąjį darbą su ugdytiniais. Tai pirmoji vaiko socialinė terpė, kurioje jis ruošiamas ateičiai, o tai savaime reikalauja iš ugdytojų atitinkamų kompetencijų, kūrybiškumo ir lankstumo. Europos švietimo dokumentuose pabrėžiama, kad plėtojant ugdymo procesą ikimokyklinio ugdymo įstaigose privalu orientuotis į žmogaus bendrąsias kompetencijas (vertybes, gebėjimus, žinias), jų plėtojimą šiuolaikinėje visuomenėje (UNESCO, 2009). Tuo tarpu strateginiai Lietuvos švietimo dokumentai labiau akcentuoja ikimokyklinio ugdymo prieinamumo galimybių klausimą. Pastaruoju metu labai daug dėmesio skiriama siekiui mažinti socialinę atskirtį tiems, kurie neturi tinkamų galimybių lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigas. Todėl Lietuvos švietimo reglamentai byloja apie numatytus planus didinti prieinamumą ugdymo, kuris plėtojamas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, didinti jo įvairovę, užtikrinti lanksčias, kokybiškas ugdymo paslaugas bei būtiną švietimo pagalbą orientuojantis į ugdytinių individualumą (Jovaiša, 2012). Neifachas (2008) pabrėžia, kad tai yra viso ikimokyklinio ugdymo turinio proceso tikslas. Anot autoriaus, kiekvienas vaikas pagal savo poreikius ir išgales turi teisę bręsti kaip asmenybė, įgyti reikiamų kompetencijų, būtinų tolesniam mokymuisi ir prasmingam, aktyviam gyvenimui šiuolaikinėje visuomenėje. Tačiau ir ikimokyklinio ugdymo tikslai turi būti grįsti tam tikromis kompetencijomis, atitinkamais siekiais, tikslais bei vizijomis, nes tai teikia galimybę derinti ugdytojų ir ugdytinių poreikius bei lūkesčius. Ikimokyklinio ugdymo tikslų numatymas ir nusistatymas kompetencijos požiūriu

reiškia galimybių aprašymą, kurias gali įgyti ikimokyklinio amžiaus vaikai ugdymo veiklos metu. Ikimokyklinio ugdymo tikslai, šiuo požiūriu, yra tokie:

- Pasirinkti būtinus informacijos šaltinius, vertinti gautus rezultatus, organizuoti savo veiklą, bendradarbiauti su kitais bendraamžiais;
- Paaiškinti tikrovės reiškinius, spręsti pažintines problemas;
- Orientuotis dvasinių vertybių pasaulyje, atspindinčių skirtingas kultūras (vaiko subkultūrą) ir pasaulėžiūras, t. y., spręsti aksiologines problemas;
- Spręsti problemas, susijusias su tam tikrų socialinių vaidmenų įgyvendinimu.

Į antrą ugdymo tikslų grupę įeina tikslai, aprašantys tuos rezultatus, kurių pasiekimą gali garantuoti ikimokyklinio ugdymo įstaiga (žinoma, kai yra tam tikras pažintinis paties ugdytinio aktyvumas ir daugelis kitų sąlygų). Šios grupės sudėtyje galima išskirti dvi tikslų rūšis:

- Tikslai, modeliuojantys metakognityvinius rezultatus, kurių galima pasiekti sąveikaujant keliems pažintiniams koncentrams (pavyzdžiui, bendrų mokėjimų ir įgūdžių, komunikacinių ir kitų pagrindinių įgūdžių, tam tikrų funkcinių įgūdžių formavimas);
- Tikslai, orientuoti į įgūdžių ir mokėjimų įsisąmoninimą, užtikrinančių vaiko bendrą kultūros kompetenciją, jo gebėjimą suvokti tam tikras problemas ir paaiškinti tam tikrus realybės reiškinius (Neifachas, 2008).

Visus šiuos numatytus siekius turėtų padėti realizuoti kokybiškos, tarpusavyje derančios ikimokyklinio, priešmokyklinio bei pradinio ugdymo programos (Jovaiša, 2012).

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos programa – tai ugdymo tikslų siekimo programa šios sistemos sąlygomis sąveikaujant pedagogui ir vaikui. Programą sudaro tokios dalys: bendrosios nuostatos; ikimokyklinio ugdymo principai; tikslai ir uždaviniai; turinys; metodai ir priemonės; ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas; naudota literatūra bei šaltiniai (Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas, 2011). Programoje nurodomos: pagrindinės kompetencijos, kurių formavimui ji sudaryta; vaiko veiklos koncentrai, kuriais įgyvendinama programa; pažintinės ir praktinės veiklos rūšys; bendro darbo formos pagal įvairias vaikų darželio grupės profilio kryptis (Neifachas, 2008).

Ikimokyklinio ugdymo paskirtis yra padėti mažamečiui tenkinti prigimtinius, socialinius, kultūros, etninius, bei pažintinius poreikius. Šiandieninė Lietuvos Respublikos teisinė bazė numato ikimokyklinio ugdymo teikimo užtikrinimą vaikams nuo vienerių iki penkerių arba šešerių metų ir įgalioja ikimokyklinio ugdymo įstaigas vykdyti ikimokyklinio ugdymo programą. Verta pabrėžti, kad valstybė neapibrėžia privalomų ikimokyklinio ugdymo organizavimo modelių, todėl darželiai, lopšeliai ir kitos ikimokyklinį ugdymą teikiančios įstaigos gali nevaržomai apsispręsti ir savarankiškai inicijuoti darbo laiką, vaikų skaičių, amžių grupėje, ir pan. Taip pat gali nevaržomai dirbti pagal įvairias ugdymo teorijas. Lietuvoje dažniausiai

vadovaujamosi (pilnai arba dalinai) O. Dakrolio, J. Piaget, Š. Suzuki, F. Fréberio, S. Frenè, R. Emilia, M. Montessori ir R. Šteinerio ugdymo teorijomis. Alternatyvus ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, Bitino (2000) teigimu, yra alternatyva įprastam ugdymui, atitinkantis jo tikslus, turintis savitą turinį, formas, metodu ir kontekstą, ugdymo turinio įgyvendinimą, atitinkantį ugdytinio galias ir jo mokymosi patirtį. Tokio ugdymo paskirtis – prisitaikyti prie individualių ugdytinių savybių, gebėjimų bei polinkių. Alternatyvus ugdymas leidžia sukurti išskirtines mokymo(si) aplinkas, ugdytiniams teikti motyvaciją, kuri įtakoja jų pažinimą, emocinę būseną, mokymosi pasiekimus ir mokinių saugumo jausmą. Šis ugdymas turi savitą filosofiją, kuri leidžia kryptingai orientuotis į ugdymo turinio realizavimo specifiškumą, ugdymo planą, mokymosi laiką, ugdymo(si) individualizavimą ir diferencijavimą, mobilių grupių sudarymą, ugdymo turinio dalių paskirstymą pagal ugdytinių raidą. Tai sudaro pagrindą ugdymo variantiškumui bei programų įvairovei (Alternatyvaus ugdymo švietimo sistemoje gairės, 2009).

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2015), kalbant apie ikimokyklinio ugdymo planavimą, vykdymą ir kokybę, dėmesys kreipiamas ugdytojo kompetencijai, kuri apibrėžiama kaip gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgūdžių, žinių, mokėjimų bei nuostatų visuma. Tai bendrosios kompetencijos, kurios vienareikšmiškai įtakoja ugdymo kokybę ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Šios įstatyme reglamentuojamos grandys sutampa ir su Europos švietimo dokumentuose pateikiamais bendrųjų kompetencijų komponentais (UNESCO, 2009). Apžvelgus visų Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklą reglamentuojančių dokumentų turinius paaiškėjo, kad visa numatoma pedagogų veikla yra sutelkta į visuminį ugdytinio suvokimą ir visų jo galių bei gebėjimų ugdymą. Tai lemia asmenybės brandą, vaiko socializacijos sėkmę, skatina savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą, ugdymo tęstinumą ir kitą gerąją patirtį (Blaževičienė, 2008).

Nuolatinio globalizacijos proceso kontekste kinta visa aplinka, tame tarpe ir ikimokyklinio švietimo sistema. Įsivyravus visuomeniniam individualizmui tas pats vyksta ir ugdyme, kuomet atsiranda poreikis ugdyti vaikus atsižvelgiant į jų individualias galias ir gebėjimus. Iš esmės kinta ikimokyklinio ugdymo tikslai, prioritetai. Europos švietimo dokumentuose jau kuris laikas vadovaujamosi šiuolaikiniais ikimokyklinio ugdymo tikslais, kurių prioritetas yra garantuoti vaikų gerovę, padėti jiems pasiruošti mokymuisi tolimesniuose švietimo lygmenyse ir laiduoti tolesnio mokymo(si) sėkmę (UNESCO, 2009). Čiužo (2007) teigimu, šiandieninėje mūsų šalies visuomenėje tradicinės ikimokyklinio ugdymo pedagogikos ryškus konservatyvizmas nebegali tenkinti besiformuojančios asmenybės ir visos visuomenės poreikių. Dėl šios priežasties vis dažniau tampa vertinamas ne ikimokyklinio (priešmokyklinio) ugdymo pedagogo darbas, o jo veikla, pasireiškianti gebėjimais veikti įvairiose situacijose, nuolat plėtoti ar įgyti naują kompetenciją ir viso to pagalba efektingiau įgyvendinti priskiriamus vaidmenis.

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo paskirtis apibrėžia pagalbą vaikui tenkinant jo prigimtinius, kultūros, socialinius bei pažinimo poreikius. Tuo tarpu tikslai atliepia pagalbą ugdytinio šeimai, kuomet norima kryptingai ir produktyviai tobulinti visas vaiko galias, lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę. Reikia pabrėžti, kad siekiant užsibrėžtų tikslų ikimokyklinio ugdymo pedagogai atlieka gana sudėtingą darbą ugdymo(si) stemoje. Visa tai atspindi visuminį požiūrį ne tik į ugdytinius, bet ir į visą ugdymo sistemą. Dėl šios priežasties pedagogams būtina nuolat įgyti vis naujų kompetencijų, jas plėtoti, puoselėti ir turtinti, kad jų dėka ikimokyklinio ugdymo sistema būtų plėtojama kryptingai ir tikslingai.

3.2. Ikimokyklinio ugdymo misija ir tikslai

Šiandien ikimokyklinio ugdymo įstaiga laikoma šiuolaikiška, nuolat siekianti užtikrinti estetiškai jaukią etninę aplinką, kurioje vaikai auga saugūs, sveiki, laisvi, žingeidūs, turintys palankias sąlygas tobulėti, perimti tautos kultūros, šeimos tradicijas ir sveikos gyvensenos nuostatas. Dėl tokio požiūrio planuojamo ir įgyvendinamo ikimokyklinio ugdymo esminiu uždaviniu tampa vaiko savarankiškumo, iniciatyvumo, kūrybiškumo bei savisaugos, sveikatos stiprinimo skatinimas (Baltoji knyga, 1999). Verta pabrėžti, kad vaikai visada teigiamai priima įdomią veiklą, reiškiasi joje ir pan., tačiau labai svarbu tinkamai pasiruošti tam veikimui: atsirinkti reikiamą medžiagą, plėtoti partnerystę su kitais pedagogais, darbo metu siekti kuo aukštesnės pedagoginės veiklos kokybės. Ugdytojas privalo būti lankstus, kūrybingas bei spontaniškas (Becker – Textor, 2001), tačiau kartu privalo gebėti vykdyti ikimokyklinio ugdymo misiją ir vadovautis numatytais tikslais.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir jos veiklos tikslai yra esminis organizacijos ir jos plėtojamos veiklos turinį bei kryptingumą apibrėžiantis veiksnys. Ikimokyklinio ugdymo tikslai nurodo, koks ikimokyklinio ugdymo organizacijos ir pedagoginės veiklos turinys bei kryptingumas. Tik svarbiausia atskirti formaliuosius ir neformaliuosius tikslus. Formalieji tikslai yra dokumentuoti, o neformalieji – ikimokyklinio ugdymo bendruomenės suvokiami tikslai. Būtent misija ir tikslai nurodo, kokius ugdymo idealus kelia ugdymo proceso dalyviai, kokios formos suvokiamas valdymas, kaip derinamos inovacijos ir tradicijos (Ruškus ir kt., 2012). Esminis ikimokyklinio ugdymo tikslas – kad vaikas išmoktų (Ruškus ir kt., 2009; Kviessienė, 2003). Siekiama padėti vaiko socializacijos, demokratijos, bendravimo pamatus bei brandinti jauną asmenybę mokyklai, palengvinti jos perėjimą nuo ugdymosi šeimoje ar ikimokyklinio ugdymo įstaigoje prie sistemingo ugdymo ir ugdymosi mokykloje. Tai reiškia, kad siekiama visiems vaikams sudaryti vienodas mokyklinio starto galimybes, kas yra be galo svarbu siekiant

aktyvinti mažamečio brandą, kuri yra neatsiejama nuo jo intelektualinės ir emocinės brandos (Vyšniauskaitė, 2010). Siekiant užsibrėžtų tikslų išskyla šie pagrindiniai ugdymo uždaviniai:

- Užtikrinti darnią prigimtinių ugdytinio galių plėtotę, puoselėti jo dvasinę kultūrą, pilietiškumą;
- Sudaryti ugdytiniams sąlygas įgyti sociokultūrinius pagrindus, padėti išsiugdyti asmeninę, socialinę pažinimo bei kultūrinę kompetenciją, reikalingą sėkmingam išskylančių asmeninio bei socialinio gyvenimo klausimų sprendimui;
- Padėti ugdytiniams išsiugdyti komunikacinius gebėjimus, įgyti informacinės kultūros, atitinkančius šiandieninio gyvenimo ir ateities poreikius;
- Atskleisti ir plėtoti kūrybines ugdytinių galias, ugdyti meninę ir estetinę kompetenciją, padėti įsitraukti į kultūrinį bendruomenės gyvenimą;
- Ugdyti gebėjimą kritiškai mąstyti, spręsti problemas;
- Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis, iniciatyvumą, savarankiškumą, nusiteikimą imtis atsakomybės, nuostatą ir gebėjimą mokytis visą gyvenimą, tobulėti (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003).

Darbas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kuris yra sąlygojamas išreikštais tikslais, yra įžanga į mokyklinį darbą. Tai socialinės, komunikacinės, pažintinės kompetencijos įgijimas, todėl ikimokyklinis ugdymas yra svarbus socialinei, kultūrinei patirčiai kaupti, jo adaptyvumui puoselėti, netolygumams lyginti (cit. Neifachas) (Vyšniauskaitė, 2010).

Ikimokyklinio ugdymo institucijos, kaip organizacijos, misija yra vaiko individualumo raiškos, vaiko asmeninių tikslų, poreikių plėtotė. Tuo tarpu tikslas – reguliuoti patiriamą išgyvenimų įvairovę ir sukurti aplinką, padedančią vaikui ugdytis. Tačiau ikimokyklinio ugdymo misiją ir tikslus įtakoja tam tikri faktoriai, kurie pagal svarbą rikiuojami taip:

- Ikimokyklinio ugdymo įstaigos nuostatų laikymasis;
- Pedagoginio autoriteto gerbimas;
- Gebėjimas jaustis laisvai, bet kartu išlaikyti drausmingumą, tvarką;
- Savo pareigų suvokimas;
- Gebėjimas ritmingai dirbti kartu pagal nustatytą tvarką;
- Savo vietos žinojimas;
- Drausmė (Ruškus ir kt., 2009).

Visi šie faktoriai padeda stiprinti visuomenėje *natūralaus*, o ne suaugusiųjų *adaptuoto* vaiko įvaizdį bei išryškina socialines kompetencijas, jų pilnavertiškumą. Be viso to, vyksta skatinimas domėtis ugdymu. Per šias sritis vyksta esminės edukacinių situacijų kaitos ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kurios veikia vykdomą misiją, įtakoja plėtojamus tikslus (Indrikonienė, 2011).

Siekiant įtikti šiuolaikinės visuomenės lūkesčiams, ikimokyklinio ugdymo įstaigos privalo daug dėmesio skirti savo vykdomos misijos ir tikslų realizavimui. Kaip teigia Ruškus ir kt. (2009), ikimokyklinio ugdymo misijos ir tikslų realizacija labiausiai yra sutelkta į:

- Konkurencinį stimuliavimą ir pasiekimus;
- Meninį-kūrybinį dalyvavimą;
- Drausmės, tvarkos, paklusnumo palaikymą;
- Savarankiškumą, individualumą;
- Kūrybišką ir refleksių dalyvavimą;
- Bendruomenišką ir socialinį jautrumą;
- Asmeninį susivokimą ir savirefleksiją;
- Kūno sveikatą.

Būtent per šias sritis ikimokyklinio ugdymo įstaigos ugdytiniai tampa švietimo epicentru ir įgauna pagrindinio veikėjo statusą, kuomet siekiant jų gerovės, o kartu ir sąveikaujant per juos siekiama kokybiškos misijos ir tikslų realizacijos. Į vaiką orientuotų žinių pobūdį lemia bendrieji ikimokyklinio ugdymo ir konkrečios ikimokyklinio ugdymo įstaigos misija, poreikius bei veiklos sąlygas atitinkantys ugdymo tikslai ir uždaviniai. Būtina siekit, kad vaikų įgyjamos žinios:

- Būtų jiems prasmingos, t. y. atitiktų moksleivių interesus ir poreikius, padėtų jiems rengtis tolimesniems ugdymo(si) etapams ir tapti atsakingais socialinio, kultūrinio gyvenimo dalyviais, ekonomiškai savarankiškais žmonėmis;
- Būtų patikimos, teisingos, sistemingos, integruotos, atskleidžiančios įvairiapusių tikrovės reiškinių ryšius ir sąveikas;
- Taptų asmens patyrimo, kompetencijos dėmeniu (Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai, 2003).

Skirtingose šalyse ikimokyklinio ugdymo misija ir tikslai skiriasi, nes skirtingos šalys sprendžia skirtingus uždavinius, todėl ir ikimokyklinio ugdymo turinys bei programos įvairiose šalyse skiriasi. Vienose šalyse pagrindinis ikimokyklinio ugdymo tikslas – suteikti ikimokyklinio ugdymo paslaugas dirbančių tėvų vaikams, kitose – geriau parengti mokyklai vaikus, gyvenančius skurdžiose šeimose, sudaryti jiems vienodas ikimokyklinio starto galimybes, dar kitose – akcentuojamas visuminis ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2012). Lietuvoje, remiantis ikimokyklinio ugdymo koncepcija, svarbiausiu dalyku yra laikomas vaiko brandinimas mokyklai, t. y. visų jo fizinių ar psichinių galių puoselėjimas, pozityvios socialinės bei emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas, o ne tik siauras ir apibrėžtas paruošimas skaityti, rašyti ir skaičiuoti (Lietuvos Respublikos švietimo koncepcija, 1992).

Šiandieninėje Lietuvoje, kaip visoje Europos Sąjungoje, ikimokyklinis ugdymas yra pagrįstas naujomis filosofijomis, požiūriais, edukacine kultūra, sisteminiu integralaus mąstymo dimensijomis bei humanistinėmis ideologijomis (Juodaitytė, 2001). Visa tai lemia ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų misijos bei tikslų plėtotę, kitimą. Vykstantys pokyčiai visuomenėje, vyraujantis šiuolaikinis požiūris savo ruožtu koreguoja ir ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklos kryptis, užmojus bei darbo būdus.

Apibendrinant galima teigti, kad šiuolaikinės ikimokyklinio ugdymo įstaigos misija ir tikslai yra orientuoti į šiuolaikinės visuomenės lūkesčius, išpažįstamą filosofiją ir požiūrius, siekiant akcentuoti mokymosi visą gyvenimą svarbą, kaip sėkmingos ateities garantą kiekvienam ugdytiniui.

3.3. Pedagogų kompetencijos kaip ikimokyklinio ugdymo kokybę laiduojantis veiksnys

Terminą *kompetencija* galima išgirsti dažnai. Ši sąvoka pažymi klausimų ar reiškinių tam tikrą sritį, kurią kas nors gerai išmano. Taip pat tai gali atspindėti įgaliojimų apimtis (Terminų žodynas, 2011). Nors ši sąvoka atrodo įprasta ir aiškiai suprantama, tačiau skirtingų mokslo sričių šalininkai (edukologijos, psichologijos, vadybos ir kt.) ją apibūdina skirtingai. Tai lemia mokomųjų dalykų kontekstai, įvairios kultūromės aplinkybės.

Terminas „kompetencija“ yra kilęs iš lotynų kalbos ir reiškia atitikimą, gebėjimą. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2015) pateikiamas toks kompetencijos apibrėžimas: „Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma“. Bitinas (2000) kompetencijos sąvoką yra linkęs praplėsti ir įvardina tai kaip „<...> gebėjimą atlikti užduotis, veiksmus, pagal sutartus reikalavimus“ (Bitinas, 2000, p. 17). Užsienio šalių autoriai kompetenciją traktuoja kaip nuolat kintančią vertybinių nuostatų, gebėjimų, žinių ir patirties visumą, kuri garantuoja sėkmę siekiant asmeninių ir profesinės veiklos tikslų. Kompetencija plėtojama aktyviai dalyvaujant visuomeninėje veikloje bei mokantis visą gyvenimą (Simons, Conger, 2007).

Lietuvos edukologijos srityje kompetencijos sąvoka nėra sena. Ją plačiau pradėta taikyti tik pastarųjų dešimtemčių bėgyje. Nagrinėjant mūsų šalies edukologų, mokslininkų, autorių darbus aptinkama, jog kalbant apie kompetenciją dažniausiai nagrinėjama pedagogo asmenybė, įvairių ugdymo procesų dėsningumai ir tendencijos (Laužackas, Pukelis, 2001). Su kompetencija dažniausiai siejama kvalifikacija, įgūdžiai, efektyvios veiklos demonstravimas, tačiau galima pastebėti, kad pamažu įsivyroja visuminis šios sąvokos suvokimas, todėl itin didelę reikšmę šiai koncepcijai turi ir asmeninės savybės, vertybės, požiūris, motyvacija, dvasinis pajautimas ir pan.

Kalbant apie kompetenciją ikimokyklinio ugdymo srityje, verta akcentuoti, kad ši sąvoka apjungia tris pagrindines dimensijas, kurios lemia 3 – 6 metų amžiaus vaikų tobulėjimą bei vystymąsi ugdytojams veikiant socialinėje aplinkoje, tai: žinios, mokėjimai ir įgūdžiai (Gintilienė, 2011). Černiauskienė (2012), išnagrinėjusi Pedagogų rengimo koncepciją pažymi, kad ugdytojo koncepciją sudaro tokie glaudžiai susiję dėmenys: bendroji kultūrinė kompetencija, dalykinė kompetencija, pedagogo profesinė kompetencija. Šios esminės kompetencijos yra būdingos visiems ikimokyklinio ugdymo pedagogams ir tai vienareikšmiškai įtakoja ugdymo kokybę ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tačiau šiuolaikinė socialinė, kultūrinė, ekonominė visuomenės kaita nuolatos kelia naujus iššūkius Lietuvos švietimo sistemai ir ypač ikimokyklinio ugdymo pedagogams, kurių veikla tampa įvairialype, o gebėjimai privalo atitikti vaikų ugdymo strategijų kūrimo, komandinio darbo, projektinės veiklos, bendravimo ir bendradarbiavimo bei kitus reikalavimus (Stankevičienė ir kt., 2009). Apžvelgus Lietuvos Respublikos ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklą reglamentuojančių dokumentų turinius paaiškėjo, kad visa numatoma pedagogų veikla yra sutelkta į visuminį ugdytinio suvokimą ir visų jo galių bei gebėjimų ugdymą. Tai lemia asmenybės brandą, vaiko socializacijos sėkmę, skatina savarankiškumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą, ugdymo tęstinumą ir kitą gerąją patirtį (Blaževičienė, 2008), tačiau iš pedagogų pareikalauja platesnės kompetencijų prizmės, kurios dažniausiai perteikiamos atliekant tam tikrus pedagoginius vaidmenis vaikų ugdymo metu.

Tinkamai įvertinus ikimokyklinio ugdymo specialistų kompetencijas, jų svarbą ir kryptingą plėtojamą darbinėje aplinkoje, tai galima traktuoti kaip ikimokyklinio ugdymo kokybę laiduojantį veiksni. Bendrame rezultate ugdymo specialistų tinkamai bei kryptingai plėtojamoms kompetencijoms atveria kelią ikimokyklinio amžiaus vaikams įsėkmingą bendravimą, komunikavimą, saviraiškos ir kitų gebėjimų plėtotę, padėsiančią augti sveikiems, sutarti su savimi ir kitais asmenimis artimoje bei kitose aplinkose, sėkmingą pasirengimą mokyklai (Pocienė, 2010). Norint tikslingai organizuoti ir įgyvendinti ugdymą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje privalo nepamiršti kiekvieno mažamečio individualių savybių, tokių kaip: gebėjimai, įgūdžiai, poreikiai, interesai, gabumai ir kt. (Vaitkevičius, Miliūnienė, Bakanovienė, 2008). Viso to siekiant, o taip pat ir mažamečių ugdymo kokybės bei tikslingesnio kiekvieno vaiko ugdymo(si), parengtas „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (2014). Juo vadovaujantis galima tikslingiau tobulinti ikimokyklinių ugdymo programų kokybę (Monkevičienė ir kt., 2015). Be viso to būtina atsižvelgti ir į ugdytinių tėvų pageidavimus, nuomonę bei požiūrius jų vaikų ugdymo klausimais. Būtent tai lemia ugdymo įvairovę, sėkmę ir kokybę (Vaitkevičius, Miliūnienė, Bakanovienė, 2008).

Mokslininkai (Bitinas, 2000; Laužackas, Pukelis, 2001; Monkevičienė ir kt., 2015; Ruškus, 2009 ir kt.), tyrinėje ikimokyklinio ugdymo pedagogų veiklos ypatumus, jų kompetentingumą

pripažįsta, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogas savo veikloje privalo nuolat vadovautis principais, kurie įvardijami kaip: visuminis ugdymas; individualizavimas; nuoseklumas; ugdymo šeimoje ir institucijoje sąveika. Taip pat mokslininkai išskiria šias ikimokyklinio ugdymo pedagogų funkcijas ir pareigas:

- Pagal turimas kompetencijas konsultuoti tėvus, įstaigos pedagogus, kitus su ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymu susijusius asmenis ar institucijų atstovus;
- Sistemingai stebėti ir vertinti vaiko gebėjimus, socialinę kultūrinę kompetenciją; įvairiais būdais fiksuoti vaiko pasiekimus; daryti išvadas apie kiekvieno vaiko patirties kaupimo ypatumus, prireikus inicijuoti individualų ugdymo(si) programų rengimą, dalyvauti jas rengiant;
- Organizuoti pedagoginį procesą, orientuotą individualius vaiko ugdymo(si) poreikius, ikimokyklinio ugdymo tikslus, uždavinius, standartus; kurti stimuliuojančią, funkcionalią, dinamišką, psichologiškai ir fiziškai saugią ugdymo(si) aplinką;
- Supažindinti šeimą su ikimokyklinio ugdymo ypatumais, nuolat informuoti apie vaiko daromą vystymosi pažangą;
- Skatinti tėvus dalyvauti grupės veikloje, rūpintis tėvų švietimu, pagal turimas kompetencijas teikti jiems informaciją, konsultuoti;
- Parinkti ugdymo metodus ir priemones, atitinkančias vaikų ugdymo(si) poreikius ir kt.

Ypač svarbu bendradarbiauti su kitais pedagogais; bendrauti ir bendradarbiauti su vietos bendruomene, administracinėmis bei socialinės rūpybos įstaigomis, įvairiomis visuomeninėmis organizacijomis ir kt., prisidėti prie bendruomenės socialinių programų įgyvendinimo (Ruškus, 2009).

Pasak Bitino (2000), Lietuvoje esančių ikimokyklinių įstaigų ugdymo turinys (nepriklausomai nuo tikslo, ugdymo sistemų ar alternatyvų), turi būti dėstomas remiantis partnerystės principais ir siekiant pedagogų turimų kompetencijų atspindėjimo. Tai pažymima ir ikimokyklinio ugdymo programų apraše (2011), kuriame nurodoma planuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo procesą, rinktis ugdymo būdus taip, kad būtų aprėpiamos ir lavinamos visos mažamečiams reikalingos kompetencijos: socialinė, komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninė ir pažinimo. Tik turėdamas reikiamas kompetencijas (komunikavimo, sveikatos saugojimo, meninę, socialinę, pažinimo) pedagogas gali jas formuoti vaikams. Šiuo atveju vaikų ugdymas ikimokyklinio ugdymo įstaigose turi atspindėti ikimokyklinio ugdymo pedagogų atliekamas funkcijas, jų veiklos ypatumus, reikšmingumą ir kokybę, pilnai nukreiptas į asmens saviraišką bei mažamečių kompetencijų brandai reikalingų sąlygų sudarymą.

6 pav. Ikimokyklinio amžiaus vaikų kompetencijos (Neifachas, 2008)

Kaip teigia Bitinas (2000), ikimokyklinio amžiaus vaikai turi:

- Turėti gebėjimą komunikuoti, gebėti suprasti ir būti suprastam, kalbėti, bendrauti įgyti komunikavimo kompetenciją;
- Turėti informacinius gebėjimus, gebėjimą savarankiškai susirasti, vertinti, naudotis įvairiomis priemonėmis, žaislais, stebėti, pažinti, tyrinėti ir atrasti. Taip plėtojama pažinimo kompetencija;
- Turėti gebėjimą mąstyti, spręsti iškilusias problemas, daryti savarankiškus sprendimus, gebėjimą žaisti šalia, grupelėje, dalyvauti bendrame gyvenime, gyventi ir veikti kartu su kitais, ugdyti(is) atsakomybės jausmą ir savitvardą –įgyti socialinę kompetenciją;
- Turėti gebėjimą būti kūrybingiems, norą muzikuoti, originaliai mąstyti, įsivaizduoti, kurti, vaidinti – meninę kompetenciją;
- Gyventi darnoje su savo jausmais ir kūnu – puoselėti sveikatos kompetenciją (Bitinas, 2000).

Visa tai turi būti užtikrinama bet kurioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus, neatsižvelgiant į tai kokie metodai taikomi ar pagal kokias programas dirbama. Visas ikimokyklinio ugdymo procesas turi būti paremtas vaikų kompetencijų ugdymu bei lavinimu, o tai privalo atlikti tik kompetentingi ir reikiamas kompetencijas turintys ikimokyklinio ugdymo pedagogai, kurie atlikdami savo funkcijas gebėtų laiduoti ugdymo kokybę. Tik per sėkmingą mažamečių kompetencijų ugdymą galiatsispindėti visos ikimokyklinio ugdymo pedagogų atliekamos funkcijos darželyje: ugdomojo proceso organizavimas ir vykdymas; darbo (esant reikalui) individualizavimas; sistemingas vaikų

pažangos fiksavimas ir vertinimas; tikslingas švietimo naujovių taikymas, bendradarbiavimo bei partnerystės plėtotė kolegų tarpe; įstaigos veiklos tobulinimas (Šiaudinis, 2011).

Apibendrinant galima teigti, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetentingumas yra esminis faktorius lemiantis sėkmingą ugdymo proceso planavimą ir įgyvendinimą darželyje. Specialistas, siekdamas ikimokyklinio ugdymo kokybiškumo, privalo gebėti ugdymo suvokti kaip visuminį; jo kompetencijos turi būti paremtos ne tik žiniomis ar turimais gebėjimais, bet ir dvasine pilnatve. Tai, ką ikimokyklinio ugdymo pedagogas vertina, žino, moka ir išmano, perduoda savo ugdytiniams. Dėl šios priežasties ikimokyklinio ugdymo specialistų kompetencijos yra ikimokyklinio ugdymo kokybę laiduojantis veiksnys.

4. UNIVERSITETO IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ SOCIALINĖS PARTNERYSTĖS RAIŠKOS IR TOBULINIMO EMPIRINIO TYRIMO REZULTATAI

4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Pairinkta darbo tema išanalizavus mokslinės literatūros šaltinius, atlikus su tyrimo problema susijusių dokumentų analizę, suformuluota **tyrimo hipotezė**: tikėtina, kad socialiniai partneriai šiandieninės švietimo raidos kontekste suvokia socialinės partnerystės plėtros reikšmingumą savo institucijų veiklos kokybės tobulinimui, tačiau universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raišką vertina nevienareikšmiai ir mano, kad nepakankamai nuosekliai, kompleksiską bei veiksmingą partnerystę įtakoja visas kompleksas veiksnių, kurių svarbiausi yra vadybiniai, komunikaciniai procesai ir žmogiškasis potencialas.

Pasak K. Kardelio, hipotezė yra bene svarbiausias tyrimo etapas, nurodantis tikėtinų rezultatų kryptį (2002). „Hipotezė – tai mokslinio pažinimo forma, išreiškianti moksliskai pagrįstą, tačiau dar nepatvirtintą ir nepatikrintą naujų dėsnių, priežastinių ryšių, objektų bei jų struktūrų ir savybių numatymą“ (Kardelis, 2002, p.95).

Tyrimo tikslas – identifikuoti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakančius veiksnius bei pagrįsti šio proceso tobulinimo gaires.

Tyrimo tikslui pasiekti bei patvirtinti ar paneigti iškeltą hipotezę, buvo taikoma kokybinio tyrimo strategija. Jai įgyvendinti pasirinkti šie tyrimo metodai:

Teoriniai: mokslinės literatūros šaltinių analizuojama tema, strateginių švietimo dokumentų, ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimą ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų veiklą reglamentuojančių dokumentų analizė, sisteminimas, apibendrinimas.

Empiriniai: Universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinę partnerystę iliustruojančių dokumentų turinio (*content*) analizė ir ekspertų apklausa.

Kokybinio tyrimo pagrindimas. Kokybinė duomenų analizė buvo atliekama, surinkus standartizuoto interviu su universiteto ir N – ikimokyklinio ugdymo įstaigų ekspertų apklausos duomenis bei atlikus socialinę partnerystę iliustruojančių dokumentų analizę. B. Bitinas ir kt. (2008) pažymi, kad esminis reikalavimas, atliekant kokybinę duomenų analizę – aiškiai atskleisti tyrėjo nustatytus ryšius tarp surinktų duomenų ir gautų rezultatų – išvadų apie duomenis parodant loginius procesus. Šio metodo esmė – analizuojamo teksto struktūroje išskiriami analizės vienetai, juos siejant su tyrimo klausimais, trumpinant ir abstrahuojant suformuluojamos

subkategorijos, grupuojant subkategorijas daromos kategorijos (Bitinas, ir kt. 2008). Akcentuojama, jog tyrimo metodo pasirinkimą lemia tyrimo tikslas ir kontekstas (Kardelis, 2002).

Siekiant ištirti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakojančius veiksnius bei pagrįsti šio proceso tobulinimo gaires, atlikus kokybinę socialinę partnerystę iliustruojančių dokumentų turinio (content) analizę, buvo taikyta pusiau standartizuota ekspertų apklausa raštu. Ekspertų apklausa yra specifinės rūšies apklausa, kurios metu apklausama specialiai parinkta žmonių grupė, turinti atitinkamos srities žinių (Kardelis, 2002). Atsižvelgiant į tyrimo problematiką, šis metodas pasižymi lankstumu ir įgalina giliau pažvelgti į analizuojamą problemą, detaliau atskleisti esminius aspektus, nuostatas, poreikius, raiškos ypatumus, įtakojančius veiksnius, kuriuos išanalizavus galima numatyti tolimesnius veiksmus analizuojamai problemai spręsti, pagrindžiant galimus sprendimo būdus bei numatant tobulinimo gaires.

Tyrimo instrumentas. Tyrimo duomenims gauti, buvo parengtas pusiau standartizuotas klausimynas ikimokyklinio ugdymo įstaigas (žr. 1 priedas) ir X universitetą (fakultetą) atstovaujantiems (žr. 2 priedas) ekspertams, kuriuo buvo siekiama išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos socialinės partnerystės vystymą, įgyvendinimo būklę bei jos tobulinimo gaires.

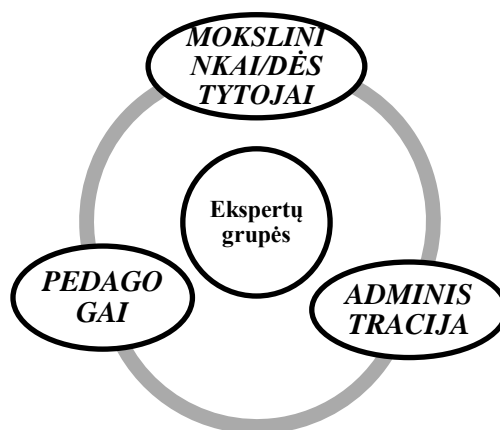
Kad pagrįsti ekspertų atrankos kriterijų tikslingumą, svarbūs buvo šie sociodemografiniai ekspertų charakteristikos duomenys: lytis, amžius, išsilavinimas, pareigos, pedagoginio darbo stažas, kvalifikacija, dalyvavimo socialinės partnerystės procesuose patirtis. Išankstiniais diagnostiniais klausimais ekspertams buvo siekiama nustatyti, kokios funkcijos, vaidmenys yra atliekami, vystant socialinę partnerystę, kokiose srityse vyksta bendradarbiavimas su socialiniais partneriais, su kokiais lūkesčiais yra siejamas socialinės partnerystės vystymas, kokiais būdais dažniausiai yra bendraujama ir bendradarbiaujama, kaip ekspertai vertina socialinę partnerystę tarp fakulteto, rengiančio ikimokyklinio ugdymo pedagogus ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos, ar esama situacija atitinka informantų poreikius, siekius, susijusius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga, ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimu, tiriamosios veiklos organizavimu, studentų praktika, ar turi įtakos teigiamiems specialistų rengimo pokyčiams, organizacinei kultūrai, studentų rengimo kokybei ir pan. Taip pat buvo siekiama išsiaiškinti, ar yra parengta bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programa, ar yra vykdomas jos įgyvendinimo įsivertinimas. Taip pat ekspertų buvo prašoma išsakyti savo nuomonę, pasiūlymus ką reikėtų keisti, tobulinti socialinės partnerystės srityje.

Tyrimo dalyviai ir etapai. Siekiant identifikuoti universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ypatumus, ją įtakojančius veiksnius bei pagrįsti šio

proceso tobulinimo gaires, tyrimas buvo atliekamas tokiais etapais: pasiruošimas tyrimo organizavimui (tyrimo instrumento parengimas), duomenų rinkimas, duomenų apdorojimas, išvadų, diskusijos, rekomendacijų rengimas. Ekspertų apklausa vykdyta 2016 m. kovo mėn. ir balandžio mėn..

Vykdamas tyrimą, remtasi šiais ekspertų atrankos kriterijais: tai ilgametę mokslinio – pedagoginio, administracinio ir praktinio darbo patirtį ikimokyklinio ugdymo bei ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo srityje turintys asmenys. Ekspertai suskirstyti į tris grupes:

- **Mokslininkai/ dėstytojai.** Šią grupę sudaro trys ekspertai, turintys mokslinius laipsnius, socialinių mokslų (edukologija) daktaro kvalifikaciją. Akademinio darbo stažas apima nuo 14 iki 27 metų, o tai parodo ilgalaikę tos srities darbo patirtį, o tai vienas iš atrankos kriterijų. Šios grupės ekspertai turi vadovaujančio darbo ilgalaikę patirtį, nuolat dalyvauja studijų programų ir jų modulių kūrimo, atnaujinimo, svarstyme, akreditavime, yra atsakingi už socialinės partnerystės įgyvendinimą savo įstaigoje, nuolat bendrauja ir bendradarbiauja su socialiniais partneriais, yra ikimokyklinio ugdymo studijų programos rengėjų/priežiūros/savianalizės grupės nariai.
- **Administracija.** Šią ekspertų grupę sudaro 3 informantai atstovaujantys ikimokyklinio ugdymo įstaigas, turintys ilgametę pedagoginio ir vadybinio darbo patirtį, aukštą kvalifikaciją ir užimantys administracines pareigas.
- **Pedagogai.** Šios grupės ekspertai atstovauja ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų/praktikų bendruomenę. Informantai atrinkti vadovaujantis šiais kriterijais: aukšta kvalifikacija, pedagoginio darbo stažas, profesionalumas. Šių darbuotojų veikla bendradarbiaujant su socialiniais partneriais yra demonstruojama, rodoma studentams, siekiant perteikti ilgalaikės pedagoginės praktikos patirtį. Informantų grupių pasiskirstymas pateikiamas 7 paveiksle.

7 pav. Ekspertų grupių pasiskirstymas (N = 8)

L. Rupšienė (2007), pabrėžia, kad kartais keli žmonės padeda padaryti galias įžvalgas, o kartais ir keliasdešimt nepadeda, todėl tyrimo dalyvių kiekis visiškai nieko nelemia. Kokybinio tyrimo kokybė priklauso ne nuo imties dydžio, nes tyrėjas kalbasi su jais, norėdamas padaryti gilesnes įžvalgas apie tiriamąjį reiškinį. Pateiktame paveiksle yra išskirtos (7 pav.) ekspertų grupės, kurios dalyvavo tyrime, pagal kurių išsakytus atsakymus, nuomonių pasiskirstymą buvo siekiama išsiaiškinti socialinės partnerystės vystymą bei tobulinimo perspektyvas. Ekspertų grupės išskirtos, siekiant nustatyti skirtingų pareigų, kvalifikacijos, savo srities profesionalų nuomonės iš skirtingų profesinių pozicijų, bet tuo pačiu turinčių vieną, tas grupes jungiančia grandį – ikimokyklinio ugdymo institucijos ir universiteto socialinę partnerystę.

Sociodemografinė ekspertų charakteristika. Visi apklausoje dalyvavę ekspertai yra moteriškos lyties, jų bendras skaičius yra aštuoni.

Mokslininkų/dėstytojų ekspertų grupė (trys ekspertai). Mokslininkų/ dėstytojų amžius pasiskirstė taip: 1) 35 – 40, 2) 50 ir daugiau. Pedagoginis darbo stažas pasiskirstė taip: 1) 27 m., 2) 15m., 3) 14 m. . Visos trys mokslininkų/dėstytojų grupę atstovaujančios ekspertės turi įgijusios mokslo daktaro laipsnį, ikimokyklinio ugdymo problematika yra jų mokslinių tyrimų sritis, dirba pedagoginį darbą ikimokyklinio ugdymo pedagogų rengimo studijų programose, dvi iš jų užima vadovaujančias pareigas, visos dalyvauja studijų programų rengimo, vertinimo, tobulinimo procesuose, dvi ekspertės administruoja studijų procesą, pedagogines praktikas, dalyvauja socialinės partnerystės procesuose, užima vadovaujančias pareigas.

Administracijos ekspertų grupė (trys ekspertai). Visos trys ekspertės užima ikimokyklinio ugdymo įstaigos direktorių pavaduotojų ugdymui pareigas. Darbo stažas svyruoja taip: 1) 4 m., 2) 14 m., 3) 35 m. Visos trys informantės baigusios II pakopos magistrantūros studijas. Viena iš eksperčių turi įgijusi II vadybos kvalifikacinę kategoriją, antrosios ekspertės kvalifikacija - ikimokyklinio ugdymo mokytojas metodininkas, o trečioji įgijusi pedagogo kvalifikaciją.

Pedagogų ekspertų grupė (du ekspertai). Apklausoje dalyvavo dvi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančios pedagogės/auklėtojos, kurių amžius svyruoja nuo 30 – 35 ir daugiau nei 50 metų. Viena ekspertė baigusi II pakopos magistrantūros studijas, o kita įgijusi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Vienos iš pedagogių pedagoginio darbo stažas yra 36 metai, o kitos 9 metai, tai parodo eksperčių ilgalaikę darbo ikimokyklinio ugdymo srityje patirtį. Vienos iš eksperčių kvalifikacija yra auklėtojos metodininkės, o kitos vyr. auklėtoja.

Tyrimas buvo atliekamas laikantis ekspertų apklausos metodo taikymo reikalavimų – pirmiausia konfidencialumo principo. Siekiant išsaugoti ekspertų konfidencialumą, jų grupių nariai buvo užkoduoti tokia tvarka: 1) mokslininkų/dėstytojų ekspertų grupė – **E1, E2, E3**, 2)

ikimokyklinio ugdymo įstaigų administracijos atstovai – **E4, E5, E6,**) pedagogai/praktikai – **E7, E8.**

4.2. Universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raiškos ir tobulinimo galimybių tyrimo rezultatų analizė

N universiteto N fakulteto ir N ikimokyklinio ugdymo įstaigų bendradarbiavimo su socialiniais partneriais dokumentų turinio analizės rezultatai

Tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universitetas (fakultetas) yra sudarę bendradarbiavimo sutartis, t.y. formaliai reglamentuoja savo bendradarbiavimo kryptis, įsipareigojimus, kitas papildomas sąlygas. Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos nėra rengiamos, kai tuo tarpu kai kurios bendrojo ugdymo mokyklos yra pasirengusios bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programas „Bendradarbiaudami mokomės“, kurias sudaro šios struktūrinės dalys: bendroji, situacijos analizė, veiklos prioritetas, tikslai, uždaviniai, veiklos turinys. Šioje struktūrinėje programos dalyje bendrojo ugdymo mokyklos numato konkrečias priemones kiekvieno tikslo, uždavinių įgyvendinimui, apibrėžia jų įgyvendinimo laiką, paskirsto vykdytojus ir jų atsakomybes bei konkretizuoja laukiamus rezultatus. Pažymėtina, kad mokyklos, kurių internetiniuose puslapiuose pavyko rasti bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programas, numato šių programų įgyvendinimo stebėseną, vertinimo procesus. Tai leidžia valdyti socialinės artnerystės vystymo procesą, jį koordinuoti tobulinti. Tokia vadybinė, sisteminė prieiga yra būtina socialinės partnerystės vystymo sąlyga. Darytina išvada, kad tokią socialinės partnerystės vystymo praktiką turėtų diegti ir ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengianti aukštoji mokykla bei ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

Universitetas, rengiantis ikimokyklinio ugdymo pedagogus bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos savo veiklą formalizuoja sutartimis (žr. 3 priedas). Analizuojant N universiteto N fakulteto internetiniame puslapyje pateiktą informaciją apie socialinių partnerius, paaiškėjo, kad X universitetas (fakultetas) bendradarbiavimo sutartį yra sudaręs su 129 socialiniais partneriais, iš jų 18 ikimokyklinio ugdymo įstaigų.

Analizuojant bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutarties turinį paaiškėjo, jog šioje sutartyje numatomas bendradarbiavimas, apimantis mokslinę ir pedagoginę veiklą, siekiant sudaryti palankesnes mokslinio, metodinio ir kvalifikacinio tobulėjimo sąlygas bei prisidėtų prie studentų savanoriškos veiklos skatinimo.

Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutartyje įvardinta, kad abi šalys turi tokius įsipareigojimus:

1. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga įsipareigoja:

- Stiprinti bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius per kooperuotas veiklas ir kitas iniciatyvas.
- Sudaryti galimybę studentams atlikti praktikas įgyjant profesines kompetencijas ir teikti pedagoginę pagalbą bei siūlymus praktikai tobulinti.
- Sudaryti sąlygas naudotis ugdymo įstaigos ištekliais (žmogiškaisiais ir materialiais) atliekant edukacinius tyrimus studentams, dirbti mokslinį tiriamąjį darbą dėstytojams.
- Skatinti studentus atlikti savanorišką veiklą ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų grupėse.
- Organizuoti ir dalyvauti bendrose kūrybiniuose – metodiniuose susitikimuose.
- Rengti ir vykdyti bendrus projektus, tyrimus, įvairius kitus renginius.
- Dalyvauti studijų programų komitetuose, socialinių partnerių Taryboje, susitikimuose su studijų kokybės vertinimo ekspertais, prisidėti prie studijų programų rengimo, kaitos ir kokybės gerinimo.

2. X universiteto fakultetas įsipareigoja:

- Stiprinti bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius per kooperuotas veiklas ir kitas iniciatyvas.
- Bendradarbiaujant organizuoti ir dalyvauti bendruose kūrybiniuose – metodiniuose susitikimuose.
- Rengti ir vykdyti bendrus projektus, tyrimus, įvairius kitus renginius.
- Skatinti ir inicijuoti studentų – savanorių dalyvavimą lopšelio – darželio veikloje ir sudaryti tokiai veiklai palankias galimybes.
- Kviesti dalyvauti studijų programų komitetuose, socialinių partnerių Taryboje, susitikimuose su studijų kokybės vertinimo ekspertais, prisidėti prie studijų programų rengimo, kaitos ir kokybės gerinimo.
- Užtikrinti informacijos sklaidą apie sutarties šalių bendravimo ir bendradarbiavimo veiklas universitete, fakultete, kitose atviro informavimo vietose.

Pažymima, jog šios sutarties susitarimai gali būti pildomi naujais priedais, kurie pateikiami raštu ir pasirašomi šalių įgaliotų asmenų, taip pat lėšomis, priemonėms įgyvendinti rūpinasi abi sutarties šalys. Kilę ginčai sprendžiami derybose įstatymų nustatyta tvarka. Akcentuojama, kad sutartis įsigalioja nuo pasirašymo dienos ir jos galiojimas neterminuotas. Sutartis nutraukiama vienos iš šalių pageidavimu ir įspėjus partnerę prieš du mėnesius iki sutarties nutraukimo.

Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutarties turinio analizė atskleidė, kad socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiančios aukštosios mokyklos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos vystymas yra kompleksinio pobūdžio, apima daug krypčių, yra abiem partneriams naudingas, skatina abiejų institucijų veiklos kokybės pokyčius ir yra svarbi prielaida nuolatiniam ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo bei ikimokyklinio ugdymo tobulinimui. Tačiau tokio pobūdžio dokumentai tik formalizuoja analizuojamą procesą. Procesiniu požiūriu, būtina konkretizuoti tikslus, uždavinius, procesus, veiklas, atsakomybes, įgyvendinimo eigą apsibrėžiant laike, numatant socialinės partnerystės įgyvendinimo rezultatus, nuolatinę stebėseną ir vertinimą. Todėl pastebėtina, kad tam būtinas socialinės partnerystės įgyvendinimo programų sudarymas, idant procesas būtų vystomas sistemiškai, nuosekliai, tikslingai. Tai svarbi socialinės partnerystės vystymo tobulinimo sąlyga.

Ekspertų apklausos rezultatų analizė

Norint giliau pagrįsti pagrįsti tyrimo problemą bei atliepti tyrimo tikslą ir uždavinius, kaip jau buvo minėta, atlikta pusiau standartizuota ekspertų apklausa raštu, siekiant surinkti kuo išsamesnę, empirinę medžiagą apie nagrinėjamą reiškinį. Toliau darbe pateiksime tyrimo duomenis, analizuodami kiekvieną klausimą, po to ekspertų atsakymus priskirdami konkrečioms subkategorijoms ir jas apjungdami į kategorijas.

Pirmas klausimas. Atliekant interviu su ekspertais, buvo aktualu išsiaiškinti, *su kokiais lūkesčiais yra siejamas atstovaujamo fakulteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės vystymas.*

Ekspertų lūkesčiai atspindi, ko jie tikisi iš socialinės partnerystės procesų įgyvendinimo, su kokiomis dimensijomis labiausiai sieja socialinę partnerystę. Ekspertai išsakė savo lūkesčius, kurie atskleidžia, kad socialinė partnerystė yra aktuali abiejų **įstaigų veiklos kokybės gerinimo veiksnys**. **Ekspertas E1** socialinę partnerystę sieja su *studentų geresniu pasiruošimu, geresniu studijų kokybės užtikrinimu*. **Ekspertas E2** teigia, kad *socialinė partnerystė šiandien yra abipusiai reikšmingas procesas ir specialistus rengiančioms institucijoms, ir ugdymo įstaigoms. Bendradarbiavimas svarbus studentų rengimo kokybei, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybei*. **Ekspertas E3** išsako savo nuomone, *jog esamas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais manau yra pakankamas. Svarbu ir toliau jį plėtoti, tobulinti. Kad jis netaptų formalus procesas*. **Ekspertas E4** tikisi, kad *užsimezgęs glaudus ryšys ateityje tik stiprės*, o **Ekspertas E5** socialinę partnerystę sieja su *intelektualinių ir idėjinių resursų, išteklių mainais*, **Ekspertas E6**, mano, kad *studentų savanoriavimo metu galima pamatyti sėkmingiausiai dirbančius studentus*, o ši nuomone parodo, kad vienas iš lūkesčių yra studentų kompetentingumas. **Ekspertas E7** savo lūkesčius dėl socialinės partnerystės vystymo sieja, *su gerosios praktikos pasidalinimu, kuris*

gerina studentų pasiruošimą darbui ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kokybę, o **Ekspertas E8** akcentuoja bendradarbiavimą, bendradarbiavimą, kokybišką ugdymą, patirties ir naujovių sklaidos lūkesčius.

Po ekspertų apklausos išryškėję lūkesčiai dėl socialinės partnerystės vystymo buvo suskirstyti į subkategorijas, kurios ryškiausiai atspindi pagrindinės kategorijos turinį (žr.2 lent.).

2 lentelė. **Ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiančio universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės vystymu, kategorija ir subkategorijos (N=8)**

Kategorija	Subkategorijos
<p align="center">Socialinių partnerių lūkesčiai bendradarbiavimo su socialiniais partneriais vystymui</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Studijų programos kokybės užtikrinimas • Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybė; • Studentų rengimo kokybė; • Intelektualiniai, idėjiniai resursų, išteklių mainai; • Gerosios praktikos pasidalijimas; • Studentų pasiruošimo darbui kokybės gerinimas; • Patirties ir naujovių sklaida;

Apibendrinant galima teigti, kad informantai įstaigos bendradarbiavimą su socialiniais partneriais vystymą sieja su studijų programų, studentų rengimo, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, studentų pasiruošimo darbui (profesinių žinių, kompetencijų ir praktinių įgūdžių tobulinimu) kokybės užtikrinimu, tobulinimu. Taip pat ekspertai socialinės partnerystės vystymą sieja su tokiais lūkesčiais, kaip gerosios patirties ir naujovių pasidalijimas, sklaida, kokybišku ugdymu, kurio metu savo srities profesionalai gali tobulinti profesines kompetencijas, mokytis vieniems iš kitų, perduodant intelektualinius, idėjinius resursus, išteklius socialiniams partneriams bei perimant iš jų, tai reiškia, jog bendravimo ir bendradarbiavimo metu atlikti profesinius mainus, kurie pateisintų ir atitiktų išskeltus ir siejamus lūkesčius su socialine partneryste.

Antras klausimas. Informantų buvo prašoma įvardinti, *kokiais būdais dažniausiai yra bendraujama, bendradarbiaujama su ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovais bei universiteto/fakulteto bendruomene.*

Ekspertas E1 įvardina, jog dažniausiai yra bendraujama ir bendradarbiaujama, *posėdžių, darbo grupių susirinkimų metu, vyksta informacijos sklaida, telefoniniai skambučiai, studentų įdarbinimo klausimai, konsultuojamasi įvairiais klausimais.* **Ekspertas E2**, teigė, kad *dažniausiai bendrauju tiesiogiai. Taip pat bendraujame renginių metu: per mokslines praktines konferencijas, įvairius renginius, studijų programų rengimo, savianalizės procesuose, praktiškų aptarimuose, kviečiamės socialinius partnerius į fakulteto kokybės dienas, prašome vertinti*

absolventų pasirengimo profesinei veiklai kokybę, keičiamės rekomendacijomis, informacija, vykdomė bendrus tyrimus ir kt. **Ekspertas E3** pažymi, kad bendravimas ir bendradarbiavimas vyksta per seminarus, paskaitas, atviras veiklas, per studentų praktiką, pristatant tyrimų rezultatus ir pan. **Ekspertas E4**, dar studijuojų magistrantūros studijose. Dalyvauju universiteto organizuojamose konferencijose, seminaruose, ikimokyklinio ugdymo savianalizėse, tarptautiniuose audituose, diskusijose. Į įstaigą kviečiamės lektorius, priimame studentus praktikai. Mūsų pedagogai rodo atviras veiklas studentams ir dėstytojams, įstaiga priima svečius iš universiteto jų partnerių. Universitete organizuojame vaikų darbų parodas, dalyvaujame koncertuose, renginiuose. Kviečiame universiteto bendruomenę dalyvauti mūsų įstaigos renginiuose. Universiteto dėstytoja yra mūsų įstaigos tarybos narė. Anot **Eksperto E5**, vyksta studentų praktikos, ir jų aptarimas, bendri renginiai, universiteto veiklą vertinančių ekspertų susitikimai, dalyvavimas konferencijose. **Ekspertas E6**, universitete rengiame metodines-praktines konferencijas, kuriose dėstytojai, kaip partneriai pristato savo pranešimus aktualiais ikimokyklinio ugdymo klausimais. Organizuojamos diskusijos su dėstytojais apie tai, kaip geriau paruošti studentus praktiniam darbui lopšelyje-darželyje. Vyksta konsultacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ugdymo programų rengimo klausimais. **Ekspertas E7**, teigia, jog yra vedamos studentams atviros veiklos įstaigoje, stengiasi dalyvauti rengiamuose susitikimuose universitete, o **Ekspertas E8**, taip pat paantrina, kad rodome atviras veiklas, dalyvaujame seminaruose, apmokome studentus praktikų metu, kviečiame dalyvauti renginiuose, rengiame vizitus.

Po ekspertų interviu, atskleistus bendradarbiavimo ir bendravimo būdus su ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovais bei universiteto/fakulteto bendruomene, kategorija ir subkategorijos pateikiamos 3 lentelėje.

3 lentelė. **Bendravimo ir bendradarbiavimo su socialiniais partneriais būdai (N=8)**

Kategorija	Subkategorijos
Bendravimo ir bendradarbiavimo su socialiniais partneriais būdai	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos sklaida • Telefoniniai skambučiai, studentų įdarbinimo klausimais; • Konsultacijos ikimokyklinio ugdymo auklėtojams ugdymo programų rengimo klausimais; • Posėdžiai, susirinkimai; • Dalyvavimas organizuojamuose renginiuose, vizituose, mokslinėse – praktinėse konferencijose, seminaruose, kokybės dienose, praktikų aptarimuose, koncertuose, vaikų darbų parodose. • Dalyvavimas studijų programų rengimo, vertinimo, įsivertinimo savianalizės procesuose; • Keitimasis rekomendacijomis, informacija,

	bendrų projektų, tyrimų vykdymas; <ul style="list-style-type: none"> • Absolventų pasirengimo profesinei veiklai kokybės verinimas; • Ekspertų susitikimai; • Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų atvirų veiklų vedimas, stebėjimas; • Studentų apmokymai praktikų metu.
--	--

Ekspertų apklausa atskleidė, jog su socialiniais partneriais bendradarbiaujama įvairiais būdais, priklausomai, kokie klausimai yra sprendžiami. Dažniausiai yra bendraujama ir bendradarbiaujama dalyvaujant organizuojamuose renginiuose, vizituose, mokslinėse – praktinėse konferencijose, seminaruose, kuriose dėstytojai, kaip partneriai pristato savo pranešimus aktualiais ikimokyklinio ugdymo klausimais, praktikų aptarimuose, koncertuose, universitete rengiant vaikų darbų parodas. Bendradarbiaujama dalyvaujant studijų programų rengimo, vertinimo, įsivertinimo savianalizės procesuose, praktikų aptarimuose, kviečiami socialiniai partneriai į fakulteto kokybės dienas, prašomi vertinti absolventų pasirengimo profesinei veiklai kokybę, keičiamasi rekomendacijomis, informacija, vykdomi bendri tyrimai, projektai. Paaiškėjo, kad skatinama yra dalyvauti tarptautiniuose audituose, diskusijose, ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kviečiasi universiteto (fakulteto) lektorius, siekiant skatinti profesinį ir asmeninį darbuotojų tobulėjimą, nenutrūkstama mokymo(si) procesą. Ikimokyklinio ugdymo pedagogai rodo atviras veiklas universiteto studentams ir dėstytojams, vyksta aptarimai, diskusijos, patirties, žinių, informacijos sklaida, perimant gerąją patirtį. Taip pat organizuojamos diskusijos su dėstytojais apie tai, kaip geriau paruošti studentus praktiniam darbui ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje, vyksta konsultacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogams ugdymo programų rengimo, studentų įsidarbinimo klausimais.

Tai leidžia daryti prielaidą, kad socialinių partnerių bendradarbiavimas vyksta įvairiose srityse, įvairiais būdais, o bendradarbiavimo krypčių spektras esti platus.

Trečias klausimas. *Tyrimo metu buvo siekiama atskleisti, kaip ekspertai vertina socialinę partnerystę tarp universiteto (fakulteto) ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos.*

Šiuo klausimu norėta išsiaiškinti ekspertų nuomonę, kaip jie vertina socialinės partnerystės kokybės būklę.

Analizuojant ekspertų pasisakymus, išryškėjo bendra tendencija, jog informantai vertina labai palankiai socialinę partnerystę tarp universiteto (fakulteto) ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir įvardina, kaip būtiną procesą, sąveiką. **Ekspertas E1**, pažymi, jog tai yra būtinybė, yra sričių pakankamai gerai išvystytų, tačiau tobulintinu dalykų tikrai yra. **Ekspertas E2**, manau, bendradarbiavimas galėtų būti dar glaudesnis, sistemingesnis. Apskritai, ikimokyklinio ugdymo institucijos geranoriškai atsiliepia į mūsų prašymus, siūlymus, sudaro sąlygas

studentams praktikų metu įgyti būtinus praktinius įgūdžius, atlikti tyrimus. Mes savo ruožtu taip pat siekiame pateisinti mūsų partnerių lūkesčius. Pakankamu, tačiau tobulintinu procesu vertina ir trečiasis ekspertas, **Ekspertas E3**, pakankamas, gali būti ir geresnis. **Ekspertas E4**, vertinu tik teigiamai. Švietimo įstaigų ir auštosios mokyklos bendradarbiavimas yra būtinas, norint išlaikyti tinkamą ugdymo kokybę tiek vaikų, tiek studentų atžvilgiu. **Ekspertas E5**, akcentuoja, kad aišku, vertinu teigiamai. Bendradarbiavimą reikėtų plėsti, taip pat šeštojo eksperto nuomonė sutampa, su bendra tendencija, nes **Ekspertas E6** socialinę partnerystę vertina, *pozityviai*. **Ekspertas E7**, vertina labai teigiamai, ir pabrėžia, kad tai yra abipusė nauda, o **Ekspertas E8**, teigia, jog taip pat vertina labai teigiamai, nes ši partnerystė yra būtina, tai padeda į ugdymo problemas pažiūrėti ir jas išspręsti moksliniu – teoriniu ir praktiniu lygmeniu.

Ekspertų vertinimai išryškinantys socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto bendradarbiavimo būklės kategoriją ir subkategorijas pateikiamos 4 lentelėje.

4 lentelė. Socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto būklės vertinimai (N=8)

Kategorija	Subkategorijos
Socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto būklės vertinimas	<ul style="list-style-type: none"> • Yra tobulintinų dalykų; • Šis procesas yra būtinybė; • Glaudesnio, sistemingesnio bendradarbiavimo poreikis; • Labai gerai, palankiai, teigiamai; • Geranoriškas, abipusis bendradarbiavimas; • Socialinės partnerystės plėtos poreikis.

Išanalizavus ekspertų socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto vertinimus, galimą daryti išvadą, kad vyrauja teigiamas socialinės partnerystės būklės vertinimas, tačiau pažymimas ir tobulinimo poreikis. Socialinė partnerystės akcentuojama kaip būtinas procesas, kuris suteikia abipusę naudą. Vystant socialinę partnerystę yra sudaromos sąlygos studentams praktikų metu įgyti būtinus praktinius įgūdžius, atlikti tyrimus norint išlaikyti tinkamą ugdymo kokybę tiek vaikų, tiek studentų atžvilgiu, o palanki ir glaudi socialinė partnerystė, anot ekspertų, padeda į ugdymo problemas pažiūrėti iš įvairių profesinių pozicijų ir jas išspręsti moksliniu – teoriniu ir praktiniu lygmeniu. Ekspertai akcentuoja glaudesnio, sistemingesnio bendravimo ir bendradarbiavimo tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto poreikį.

Ketvirtas klausimas. Tyrimo metu buvo aktualus ekspertų vertinimas, *ar dabartinė socialinė partnerystė atitinka informantų poreikius, siekius, susijusius su ikimokyklinio ugdymo*

specialistų rengimu, tiriamosios veiklos organizavimu, studentų praktika bei su ikimokyklinio ugdymo įstaigos poreikiais?

Ekspertas E1, Iš esmės atitinka. Tačiau tobulinimas būtinas. Iki šiol švietimo sistemoje nėra įgyvendinti aktualūs sprendimai dėl mentorių, dėl studentų podiplominės praktikos ir kt.. Finansinių išteklių stygius yra viena priežastis, dėl ko lėtai vyksta pokyčiai švietimo sistemoje, tuo pačiu ir švietimo institucijų socialinės partnerystės srityje. Naujovės diegiamos fragmentiškai (baigiasi projektai, baigiasi kai kurios veiklos, nėra tęstinumo). Socialinės partnerystės plėtotę įtakoja ir instituciniai veiksniai. Jų yra ne vienas. Pateikta ir kategoriška, konkreti nuomonė, **Ekspertas E2, Ekspertas E7, Ekspertas E5**, taip atitinka. **Ekspertas E3**, pažymi, jog tikrai atitinka mano poreikius. Įstaigos, kurios bendradarbiauja daro viską, kad studentams būtų gerai – leidžia įvairias veiklas, renginius, tyrimus atlikti. Tik deja, tenka pastebėti, kad kartais tenka išgirsti pastabų dėl mūsų studentų pasirengimo veikloms, ugdymo organizavimui. **Ekspertas E4**, teigia, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigos poreikiai atitinka, tačiau ateityje planuojame plėsti bendradarbiavimo ryšius su aukštąja mokykla. Tačiau **Ekspertas E6**, išsako kitokią nuomonę, jog socialinės partnerystės poreikiai ir siekiai su universitetu neatitinka, nes poreikiai yra didesni, tačiau riboja galimybes. **Ekspertas E8**, mano, kad esamus poreikius socialinė partnerystė atitinka, tačiau galėtų būti įvairiapusiškesnė, labiau išplėtotą.

Po ekspertų interviu išryškėjusius siejamus poreikius, siekius, susijusius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir universiteto socialine partneryste, atspindi subkategorijos, pateikiamos 5 lentelėje.

5 lentelė. Socialinės partnerystės poreikių, siekių, susijusių su ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir universitetu atitikimas (N=8)

Kategorija	Subkategorijos
Socialinės partnerystės subjektų poreikių atitiktis	<ul style="list-style-type: none"> • Atitinka poreikius, siekius; • Dalinai atitinka poreikius; • Būtinas tobulinimas; • Nėra įgyvendinti aktualūs sprendimai dėl mentorių, studentų podiplominės praktikos; • Socialinė partnerystė fragmentiška, nėra tęstinumo; • Poreikiai yra didesni nei galimybės; • Socialinė partnerystė galėtų būti labiau išplėtotą, įvairiapusiškesnė.

Apibendrinant ekspertų nuomonę apie dabartinės socialinės partnerystės situaciją ir išsiaiškinus, ar ta situacija atitinka ekspertų poreikius, siekius susijusius su ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimu, tiriamosios veiklos organizavimu, studentų praktika ir susijusius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga, galima daryti išvadą, kad lūkesčiai atitinka poreikius, nes teigiama, kad įstaigos kurios bendradarbiauja stengiasi studentams sudaryti kuo palankesnes sąlygas atlikti praktiką, įgyti praktinių žinių bei gebėjimų, sutinka dalyvauti tyrimuose, renginiuose. Tačiau išanalizavus ekspertų atsakymus į kitą klausimą, išryškėjo, kad vis dėl to tobulinimas yra būtinas, ir dėl to esama socialinė partnerystė tik dalinai atitinka poreikius, nes nėra anot ekspertų nėra įgyvendinti aktualūs sprendimai dėl mentorių, dėl studentų podiplominės praktikos, pažymima, kad naujovės diegiamos fragmentiškai (baigiasi projektai, baigiasi kai kurios veiklos), nėra tęstinumo, yra girdimos pastabos dėl studentų pasirengimo veikloms, ugdymo organizavimo gebėjimų bei siekiant pateisinti lūkesčius tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo srityje, akcentuojama, kad socialinė partnerystė galėtų būti labiau išplėtotą ir įvairiapusiškesnė.

Ekspertų apklausos metu buvo aktualu išsiaiškinti jų nuomonę, kuo reikšminga socialinė partnerystė instituciniu ir darbuotojų lygmeniu, t.y. pačiai institucijai ir asmeniškai darbuotojui.

Penktas klausimas. *Kaip socialinė partnerystė su ikimokyklinio ugdymo įstaigomis įtakoja universitetą (ar turi įtakos teigiamiems specialistų rengimo pokyčiams, organizacinei kultūrai, studentų rengimo kokybei, dėstytojų kompetencijų plėtotei) bei, kaip ikimokyklinio ugdymo įstaigas įtakoja socialinė partnerystė su universitetu (ar turi įtakos ugdymo įstaigos teigiamiems pokyčiams, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybei, darbuotojų kompetencijų plėtotei ir pan.).*

Ekspertas E1 pabrėžia, kad socialinė partnerystė turi teigiamos įtakos visoms įvardintoms sritims: ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybei, glaudžiau siejant teorines žinias su ugdymo praktika, novacijų įgyvendinimui, tyrimais grindžiant ugdymo praktikos kaitą, organizacinės kultūros kaitai, nes bendradarbiavimo kultūra yra organizacinės kultūros svarbus komponentas, dėstytojų ir ugdymo institucijų darbuotojų kompetencijų plėtotei. Mokslinės ir praktinės patirties sklaida įtakoja bendradarbiaujančių institucijų pokyčius kompleksiskai. **Ekspertas E2** akcentuoja, kad socialinė partnerystė ypatingai įtakoja universitetą, nes rengiant busimus pedagogus mokykla turi reaguoti į visus pokyčius, kitaip parengtas pedagogas neatitiks šiuolaikines visuomenes reikalavimus. Todėl tokie pokyčiai „priverčia“ visą AM bendruomenę pokyčiams. **Ekspertas E3**, pabrėžia, kad bendradarbiavimas duoda abipusę naudą, galime mokytis vieni iš kitų, kartu esame stipresni. **Ekspertas E4**, teigia, jog bendradarbiavimas turi didžiulę įtaką visais aspektais. Darbuotojai gali kelti kompetenciją ne tik studijuodami

*aukštojoje mokykloje, kuri yra tame pačiame mieste ir paskaitos gali būti suderinamos su darbo grafikai, bet ir dalyvaudami papildomuose seminaruose, paskaitose, kursuose. Taip pat rengdami pranešimus ir dalydamiesi gerąja patirtimi su studentais, kuriems rodo atviras veiklas, užsiėmimus, priima studentus į praktiką. Vaikai visuomet džiaugiasi naujais, perspektyviais pedagogais, baigusius Šiaulių universitetą. Taip pat jų dienas kitomis spalvomis nudažo studentais praktikų metu. Vaikai dalyvauja ekskursijose į ŠU taip nuo mažų dienų suprasdami, kad reikia mokytis. Taip pat vaikai dalyvauja bendruose renginiuose, koncertuose, parodose – taip tobulindami savo kompetencijas. **Ekspertas E5**, įvardina, kad partnerystė su universitetu leidžia diegti ugdymosi inovacijas ugdymosi procese, ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą grįsti naujausių tyrimų rezultatais, atsirinkti ir numatyti gabiausius studentus, kurie ateityje galėtų pretenduoti į laisvas darbo vietas. **Ekspertas E6**, išsakydamas savo nuomonę, pabrėžia, jog daugiausiai įtakos turi pedagogų profesinės kompetencijos plėtotei, nes diskusijų, konsultacijų metu išsiaiškinami konkretūs dalykai, kurie turi įtakos ugdymo programos rengimo kokybei, o tuo pačiu ir ugdymo kokybei. Anot **Ekspertas E7**, naujausios mokslinės tendencijos padeda gerinti ugdymo kokybę. Priimdami studentus praktikai turime galimybę parodyti stipriausias savo įstaigos sritis, taip motyvuojame būsimus darbuotojus kokybiškam darbui, supažindiname su darbo metodikomis. **Ekspertas E8**, bendradarbiaujant su studentais, rodant ugdymo veiklas, kyla ugdymo kokybė, ieškomi įvairesni ugdymo metodai, tobulėja pats pedagogas.*

Informantų nuomonių raiška dėl universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų tarpusavio įtakos institucijoms vystant socialinę partnerystę apibendrintai pateikiama 6 lentelėje.

6 lentelė. Socialinės partnerystės vaidmuo bendradarbiaujančioms institucijoms (N=8)

Kategorijos	Subkategorijos
1. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaidmens pedagogus rengiančiai institucijai dimensijos	<ul style="list-style-type: none"> • Teigiamai įtakojama universiteto veikla; • Ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybė; • Novacijų įgyvendinimas; • Tyrimais grįsta ugdymo praktikos kaita; • Organizacinės kultūros kaita; • Dėstytojų ir ugdymo institucijų darbuotojų kompetencijų plėtotė; • Mokslinės ir praktinės patirties sklaida; • Kompleksiniai pokyčiai; • Bendradarbiavimo abipusė nauda; • Mokymasis vieniems iš kitų; • Kartu esame stipresni.
2. Universiteto vaidmens ikimokyklinio ugdymo įstaigoms dimensijos	<ul style="list-style-type: none"> • Ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą galima grįsti naujausių tyrimų rezultatais, atsirinkti ir numatyti gabiausius studentus; • Partnerystė su universitetu leidžia diegti ugdymosi inovacijas ugdymosi procese;

	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikai turi galimybę dalyvauti bendruose renginiuose, koncertuose, parodose – taip tobulindami savo kompetencijas; • Pedagogai gali kelti kvalifikaciją, tobulinti savo profesines kompetencijas; • Naujausios mokslinės tendencijos padeda gerinti ugdymo kokybę; • Studentams atliekant praktiką, turima galimybė atskleisti stipriausias įstaigos sritis; • Darbuotojų motyvavimas kokybiškam darbui; • Ugdymo kokybės tobulinimas, ieškomi įvairesni ugdymo metodai.
--	---

Apibendrinus ekspertų nuomones, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinė partnerystė teigiamai įtakoja universiteto veiklą šiose srityse: ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybės diegimo procesuose, novacijų įgyvendinimo srityje, tyrimais grindžiant ugdymo praktikos ir organizacinės kultūros kaitą, dėstytojų ir ugdymo institucijos kompetencijų plėtotei.

Išanalizavus ekspertų nuomonių pasiskirstymą, paaiškėjo, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinė partnerystė su universitetu, teigiamai įtakoja darbuotojų profesinių kompetencijų plėtotę, nes sudaromos sąlygos dalyvauti seminaruose, kursuose, paskaitose bei darbuotojai yra skatinami studijuoti aukštojoje mokykloje ir kelti savo kvalifikaciją. Taip pat akcentuojama, kad partnerystė su universitetu leidžia diegti ugdymosi inovacijas ugdymosi procese, pasinaudojant gerosios patirties, informacijos sklaida tobulinant ugdymo procesą, gerinant ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, grindžiant naujausių tyrimų rezultatais, atsirinkant ir numatant gabiausius studentus, kurie ateityje galėtų pretenduoti į laisvas darbo vietas. Paaiškėjo, kad studentams atliekant praktiką, ikimokyklinio ugdymo įstaigos, turi galimybę atskleisti stipriausias įstaigos sritis bei socialinė partnerystė su universitetu motyvuoja pedagogus kuo profesionaliau atlikti savo funkcijas, ieškant įvairiausių ugdymo metodų ir tobulinant ugdymo kokybę.

Ekspertų apklausa išryškino, abipusę naudą socialinių partnerių institucijoms sistemškai tobulinant jų veiklos kokybę.

6 klausimas. Ekspertai išreiškė savo nuomonę, *kuo Jiems asmeniškai yra reikšmingas bendravimas ir bendradarbiavimas su socialiniais partneriais.*

Ekspertas E1, *turiu galimybių atlikti tyrimus, tobulinti studijų procesą, įsitraukti į projektus, įgyvendinti idėjas, nuolat žinoti ugdymo praktikos aktualijas, problemas, jas padėti spęsti, konceptualizuoti, dalyvaujant ikimokyklinio ugdymo politikos formavime, studijų programų tobulinimo procesuose ir kt.* **Ekspertas E2**, *nurodo, kad tai viena iš galimybių suteikti studentams patirties dalyvaujant ugdymo procese realiai – matyti „tikrus“ vaikus, juos pažinti.*

*Išbandyti save kaip pedagogą. Kitas dalykas, tai mūsų kaip mokslininkų, atliekami tyrimai. Socialiniai partneriai šioje vietoje yra parama. **Ekspertas E3**, stiprėja dalykinė ir profesinė prasmė, leidžia neatitolti nuo praktinės pusės. **Ekspertas E4**, teigia, kad tai nuolatinis tobulėjimas, baigtų studijų kokybė, suformuotas požiūris į darbą, ugdymą, vaikų ugdymo kokybės gerinimas, prisidėjimas prie gero studentų paruošimo pedagoginiam darbui. **Ekspertas E5**, pažymi, kad socialinė partnerystė leidžia daugelį problemų išanalizuoti visapusiškiau ir išspręsti palankiau, **Ekspertas E6**, kiekvieną kartą pabendravusi su universiteto dėstytojais papildau savo žinias naujomis idėjomis, moksliniais terminais. **Ekspertas E7**, akcentuoja, jog šis procesas reikšmingas, nes tai paskatinimas tobulėti, naujų žinių įgijimas bei **Eksperto E8** teigimu, suteikia patirties apie naujoves, skatina ieškoti naujovesnių ugdymo metodų, įdomu kaip gyvena studentai.*

Ekspertų apklausos pagrindu išryškėjusios socialinės partnerystės reikšmingumo darbuotojams raiškos tendencijos atspindėtos 7 lentelėje.

7 lentelė. **Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais reikšmingumas darbuotojams**

(N=8)

Kategorija	Subkategorijos
<p align="center">Bendradarbiavimo su socialiniais reikšmingumas darbuotojams</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Galimybė atlikti tyrimus, įsitraukti į projektus; • Tobulinti studijų procesą; • Ugdymo praktikos aktualijų, problemų žinojimas, galimybė spręsti problemas; • Dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo politikos formavime; • Savęs, kaip pedagogo profesijos atstovo išbandymai; • Galimybė suteikti studentams patirties dalyvaujant ugdymo procese; • Socialiniai partneriai yra parama; • Nuolatinis tobulėjimas, suformuotas požiūris į darbą, ugdymą; • Vaikų ugdymo kokybės gerinimas; • Profesinė prasmė, leidžia neatitolti nuo praktinės pusės; • Skatina ieškoti naujovių, naujų ugdymo metodų;

Apibendrinus ekspertų nuomones galima daryti išvadą, kad bendradarbiavimas su socialiniais partneriais yra reikšmingas ne tik bendradarbiaujančioms institucijoms, bet ir šių institucijų darbuotojams asmeniškai. Paaiškėjo, jog socialinė partnerystė įtakoja darbuotojų nuolatinį tobulėjimą, formuoja požiūrį į darbą, sudaro sąlygas gerinti ugdymo ir studijų kokybę, skatina ieškoti naujovių, naujų ugdymo metodų ir būdų, prisidėti prie švietimo politikos

formavimo, sieti teoriją ir praktiką, vystyti savo profesinį potencialą bei realizuoti save įvairiose veiklose.

Septintas klausimas. Tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti, ar įstaiga, kuriai atstovauja ekspertai, turi bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programą ir ar vykdo jos įgyvendinimo įsivertinimą.

Ekspertas E1, kiek žinau programa yra, jos vertinimas vyksta. **Ekspertas E2** pažymi, kad bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos nerengia. Tiesiog yra nusistovėjusios veiklos, tradiciniai renginiai, bendradarbiaujame ir pagal kylančius abiejų pusių poreikius. Nereglamentuojame ir nekonkretizuojame bendradarbiavimo procesų programose. Remiamės pasirašytose sutartyse numatytomis veiklos kryptimis. Socialinės partnerystės situaciją aptariame katedros posėdžiuose. **Ekspertas E3**, pažymi, kad yra sudaroma sutartis su socialiniais partneriais. **Ekspertas E4**, taip, įstaiga turi sutartį su ŠU. Taip pat įstaigos veiklos plane yra skiltis skirta bendradarbiavimui su socialiniais partneriais. Vienas iš partnerių yra ŠU. Įsivertinimas – pavaduotojos ugdymui pateikiama ataskaita kiekvienų metų pabaigoje. **Ekspertas E5**, kategoriškai pažymi, kad „Ne“. **Ekspertas E6**, atsako, jog programos pasirengę neturime, bet esame pasirašę sutartį, kurioje apibrėžtos bendradarbiavimo kryptys. **Ekspertas E7**, taip pat atsako, kad – taip turime, bendradarbiavimo sutartį. **Ekspertas E8**, apie konkrečią programą nežinau, manau bendradarbiavimas vyksta spontaniškai, pagal tikslus, reikmes.

Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programų rengimas ir jų įgyvendinimo įsivertinimas pateikiamos 8 lentelėje.

8 lentelė. **Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programų rengimas ir įgyvendinimo įsivertinimas (N=8)**

Kategorija	Subkategorijos
<p align="center">Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programų rengimas ir jų įsivertinimo įsivertinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nereglamentuojami ir nekonkretizuojami bendradarbiavimo procesai programose; • Remiamasi bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutartyse numatytomis veiklos kryptimis; • Socialinės partnerystės situacija aptariama katedros posėdžiuose; • Sudaroma tik bendradarbiavimo sutartis su socialiniais partneriais; • Pavaduotojas ugdymui pateikia ataskaitą kiekvienų metų pabaigoje; • Bendradarbiavimas vyksta spontaniškai.

Išanalizavus gautus ekspertų atsakymus, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universitetas (fakultetas) bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programų

neturi, tai reiškia, kad socialinės partnerystės procesai nekonkretizuojami, nenumatomi jų vystymo tikslai, uždaviniai, priemonės, laikas, atsakomybės, rezultatai. Tai leidžia daryti prielaidą, kad socialinių partnerių institucijose socialinės partnerystės vystymas nėra vienas iš šių institucijų strateginio valdymo objektų ir tam neskiriama pakankamai dėmesio. Tokia situacija negali užtikrinti socialinės partnerystės procesų kokybės ir liudija, kad socialiniai partneriai nepasinaudoja socialinės partnerystės vystymo vidinio potencialo galimybėmis. Tiesiog yra nusistovėjusios veiklos, tradiciniai renginiai, bendradarbiaujama pagal kylančius abiejų pusių poreikius.

Aštuntas klausimas. Atliekant ekspertų apklausą, buvo siekiama nustatyti socialinės partnerystės tobulinimo galimybes, todėl informantų buvo klausiama, *ką reikėtų tobulinti, keisti socialinės partnerystės srityje.*

Ekspertas E1, akcentuoja, kad *turime tradicines veiklas konkrečiose srityse, galėtume drauge su socialiniais partneriais parengti bendradarbiavimo programas konkretizuojant priemones, pasiskirstant atsakomybes, numatant rezultatus. Labiau turėtume orientuotis į tyrimų organizavimą pagal socialinių partnerių siūlomas temas. Būtina turėti socialinės partnerystės įgyvendinimą koordinuojančius asmenis. Bent kartą metuose įsivertinti, analizuoti ir reflektuoti socialinės partnerystės vystymo kokybę. Inicijuoti bazinėse ikimokyklinio ugdymo įstaigose pedagoginės praktikos mentorių pareigybės atsiradimą. Katedra yra pasirengusi realizuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogams mentorystės modulį. Socialiniai partneriai galėtų kvieštis dėstytojus į ugdytinių tėvų konsultavimo, pedagoginius švietimo renginius. Pats socialinės partnerystės procesas turėtų vykti nuosekliau, sistemingiau, naujomis formomis.*

Ekspertas E2, pažymi, *nemanau, kad reikia keisti socialines partnerystes modelį. Manau galima tik tobulinti dalyvių kompetencijas šio bendradarbiavimo srityje. Bendri renginiai vyksta, veiklos taip pat. Socialinių partnerių dalyvavimas mūsų vertinimuose irgi yra matomas ir jaučiamas. Mūsų mokslininkai dalyvauja partnerių veiklose.* **Ekspertas E3**, teigia, *jog reikia, stiprinti socialinės partnerystės kokybės sritį, rengti reglamentavimą ir stengtis tuo vadovautis.*

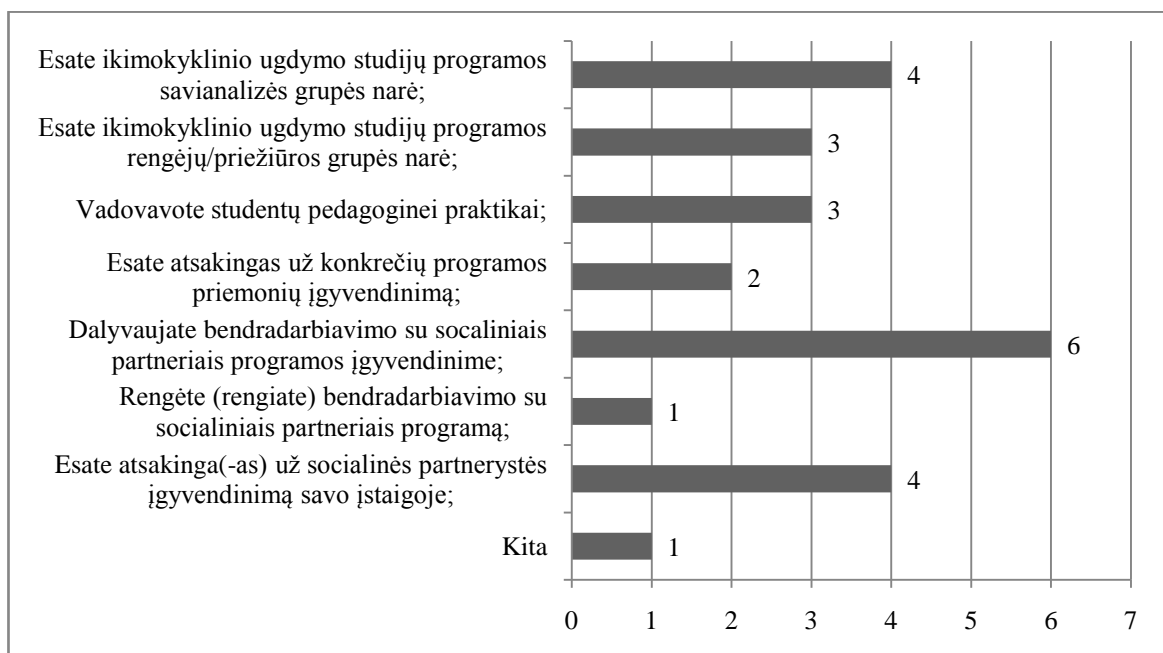
Ekspertas E4, akcentuoja, kad *ikimokyklinėms įstaigoms reikėtų dažniau kreiptis pagalbos į universiteto dėstytojus. Pradėta labai naudinga praktika, kai universiteto dėstytojai veda paskaitas ikimokyklinėse įstaigose ir studentai turi atlikti užduotis susijusias su ikimokyklinio ugdymo įstaigos specifika. Taip ne tik studentai susipažįsta su pedagoginiu darbu, bet ir paskaitose įgauna didesnę pridėtinę vertę.* **Ekspertas E5**, *esama socialinės partnerystės situacija atitinka institucijos poreikius.* **Ekspertas E6 ir Ekspertas E8**, pasiūlymų nepateikė. **Ekspertas E7** siūlo, nusimatyti konkrečią programą, apmąstyti konkrečius bendradarbiavimo tikslus, sritis. **Ekspertų pareikšti pasiūlymai, ką reikėtų tobulinti socialinės partnerystės srityje, pateikiami 9 lentelėje.**

9 lentelė. Socialinės partnerystės tobulinimo gairės (N=8)

Kategorija	Subkategorijos
Socialins partnerystės tobulinimo gairės	<ul style="list-style-type: none"> • Parengti socialinės partnerystės programą; • Orientuotis į tyrimų organizavimą; • Turėti socialinės partnerystės įgyvendinimą koordinuojančius asmenis; • Dažniau įsivertinti, analizuoti ir reflektuoti socialinės partnerystės vystymo kokybę; • Inicijuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigose pedagoginės praktikos mentorių pareigybės atsiradimą; • Socialinės partnerystės procesas turėtų vykti nuosekliau, sistemingiau, naujomis formomis; • Dalyvių kompetencijų tobulinimas; • Ikimokyklinio ugdymo įstaigoms dažniau kreiptis pagalbos į universiteto dėstytojus.

Apibendrinus ekspertų pasiūlymus, galima daryti išvadą, kad vienos iš svarbiausių socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir universiteto (fakulteto) tobulintinų sričių yra šio proceso reglamentavimas, vadyba ir žmogiskieji ištekliai.

Išanalizavus ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir universiteto (fakulteto) bendradarbiavimo sutartyje numatytus įsipareigojimus, buvo aktualu išsiaiškinti, kokias funkcijas, vaidmenis atlieka ekspertai, vystant socialinę partnerystę Gauti duomenys pateikiami 8 paveiksle.

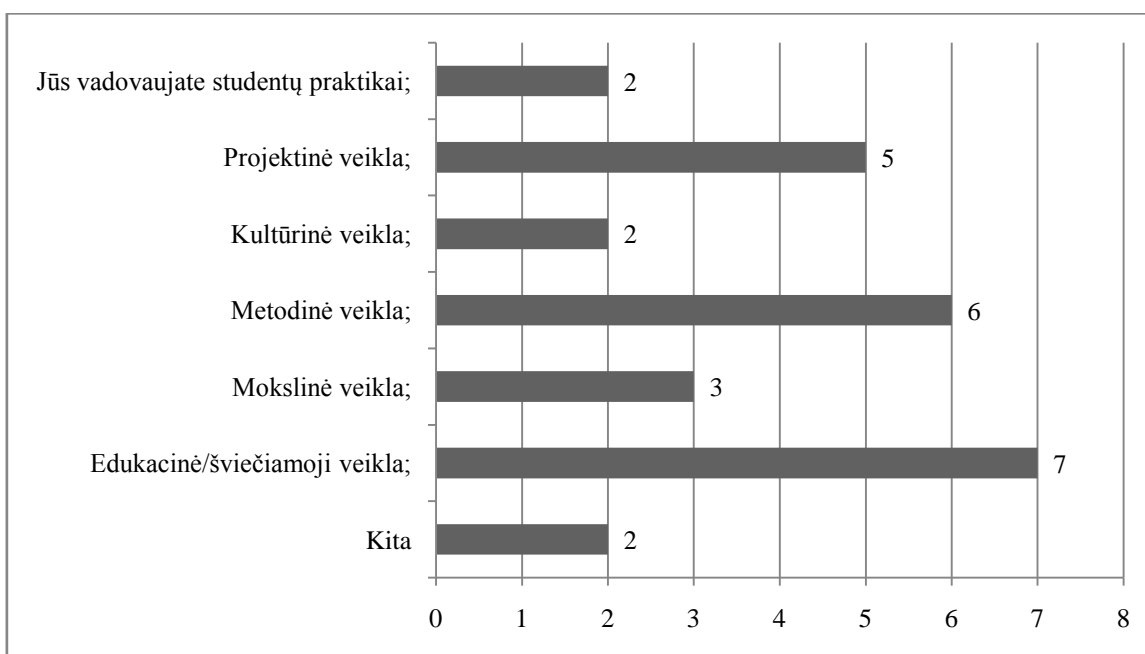

8 pav. Ekspertų vaidmenys ir funkcijos vystant socialinę partnerystę (N=8)

Gauti rezultatai atskleidžia, kad daugiausiai ekspertų pažymėjo (6), kad vystant socialinę partnerystę jie dalyvauja bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos įgyvendinime, šiuo atveju, galime įvardinti Bendradarbiavimo sutartyje su socialiniais partneriais numatytų

veiklų įgyvendinime. Pusė apklausoje dalyvavusių ekspertų (4), pažymėjo, kad yra ikimokyklinio ugdymo studijų programos savianalizės grupės narė bei yra atsakingi už socialinės partnerystės įgyvendinimą savo įstaigoje. Paaikškėjo, kad tik keli ekspertai dalyvavę apklausoje yra atsakingi už konkrečių programos (sutartyje numatytų) priemonių įgyvendinimą. „Kita“ pažymėjęs ekspertas, teigė, kad „nuolat palaikau ryšius su socialiniais partneriais, bendrauju betarpiškai, konsultuoju, kviečiu dalyvauti katedros ir fakulteto organizuojamuose renginiuose, lankausi ikimokyklinio ugdymo įstaigose su studentais, stebime ugdymo procesą, įsijungiame su studentais į įvairias veiklas ir kt.“.

Tyrimo metu taip pat buvo aktualu nustatyti, kokiose srityse vyksta ekspertų bendradarbiavimas su socialiniais partneriais. Gauti tyrimo metu gauti rezultatai pateikiami, 9 paveiksle.

9 pav. Sritys, kuriose daugiausiai vyksta bendradarbiavimas su socialiniais partneriais (N=8)

Paveiksle pateikti tyrimo metu gauti rezultatai, rodo, kad beveik visi ekspertai (7) su socialiniais partneriais daugiausiai bendradarbiauja edukacinėje/šviečiamojame veikloje. Kita dauguma apklaustųjų taip pat bendradarbiauja užsiimdami metodine (6) ir projektine veikla (5). Tačiau tik keli ekspertai dalyvavę apklausoje pažymėjo, kad socialinę partnerystę vysto ir kultūrinėje veikloje., „Kita“ atsakymo variantą pasirinkę ekspertai, pažymėjo, kad dalyvauja įstaigos taryboje, yra atsakingi už ikimokyklinio ugdymo specialistų įsidarbinimą.

Apibendrinus gautus tyrimo rezultatus, galima daryti išvadą, kad ekspertai atstovaujantys ikimokyklinio ugdymo įstaigas ir universitetą (fakultetą) vystant socialinę partnerystę daugiausiai dalyvauja bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos

(šiuo atveju bendradarbiavimo sutarties, nes tyrimo rezultatai atskleidė, kad socialinės partnerystės programa nėra parengta) numatytų veiklos kryptių įgyvendinime. Paaiškėjo, jog ekspertai dažniausiai bendradarbiauja su socialiniais partneriais edukacinėje/šviečiamojoje ir metodinėje veikloje, o šios veiklos labiausiai ir atsispindi Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutartyje, nes abiejų šalių numatyti įsipareigojimai, labiausiai apima edukacinių/šviečiamųjų ir metodinių veiklų sritis.

DISKUSIJA

Atliekant mokslinės literatūros ir dokumentų analizę buvo atskleista, kad socialinė partnerystė švietimo sistemoje yra labai svarbus procesas, kurio dėka išlaikoma ir gerinama švietimo kokybė. Kryptingai ir tikslingai plėtojamas bendradarbiavimas tarp socialinių partnerių leidžia pasidalinti gerąja patirtimi, teikia pasitikėjimą, lygiateisiškumą ir intensyvaus bendravimo džiaugsmą. Socialinė partnerystė yra naudinga ir reikšminga švietimo sistemoje rengiant būsimus pedagogus aukštosiose mokyklose. Tai užtikrina studijų kokybę studentų atžvilgiu ir teikia perspektyvą ateičiai bei socialinės partnerystės veiksmingumo ir švietimo institucijų veiklos sąsajos lemia visuomenės gerovę. Pateiktus ir išanalizuotus teorinius teiginius pagrindžia kokybinio tyrimo metu gauti rezultatai, nes buvo nustatyta, kad informantai bendradarbiavimo procesą su socialiniais partneriais sieja su gerosios patirties ir naujovių pasidalijimu, informacijos sklaida, profesinių kompetencijų tobulinimu, galimybe mokytis vieniems iš kitų ir betarpiškai švietimo, ugdymo institucijų teikiamų paslaugų kokybės gerinimu.

Socialinė partnerystė yra abusiai naudingas procesas tiek bendradarbiaujančioms institucijoms, tiek jų darbuotojams.

Atlikus tyrimą išryškėjo praktinis gautų tyrimo rezultatų reikšmingumas, kurio metu buvo išsiaiškinta tyrime dalyvavusių ekspertų nuomonė apie socialinės partnerystės tobulintinas sritis, kuriomis remiantis buvo numatytos X Universiteto (fakulteto) ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės plėtotės tobulinimo gairės bei rekomendacijos. Nustatyta, jog esama socialinės partnerystės kokybės būklė tik dalinai atitinka socialinių partnerių poreikius bei švietimo institucijoms keliamus socialinės partnerystės reikalavimus. Nepakankamą socialinės partnerystės kokybę, veiksmingumą įtakoja daugelis veiksnių, kuriuos galima apjungti į tris svarbiausias grupes: vadybiniai veiksniai, žmoniškųjų išteklių veiksniai ir su bendradarbiavimo kultūra susiję veiksniai. Būtinai ir politiniai sprendimai dėl mentorių pareigybės įsteigimo ugdymo įstaigose, studentų podiplominės praktikos. Ekspertai pažymi, kad socialinė partnerystė galėtų būti labiau išplėtotą ir įvairiapusiškesnę, sistemingesnę, iškyla poreikis reglamentuoti ir konkretizuoti socialinės partnerystės procesus, parengiant įgyvendinimo programas.

Išsiaiškinus socialinės partnerystės tobulintinas sritis, išryškėja darbo praktinis reikšmingumas, o tuo pačiu kyla analizuojamos problemos tyrimų tęstinumo poreikis, plečiant tyrimo lauką.

Analizuojant N. P. Večkienės (2011) mokslinį straipsnį - „BENDRADARBIAVIMU GRINDŽIAMA SOCIALINĖ PARTNERYSTĖ: STUDENTŲ PRAKTIKOS ORGANIZAVIMO TEORINĖS PRIELAIDOS“, pastebėta, kad straipsnio autorė, tyrimo metu nustatė, kad „*Organizuojant studentų praktiką, kuriama sudėtinga praktinio mokymosi erdvė, kurios ypatumas lemia universiteto ir socialinių paslaugų organizacijos bendradarbiavimo kokybę. Tai erdvė, kurioje sąveikauja skirtingi žmonės, palaikomi įvairūs tarpasmeniniai ir*

socialiniai santykiai, stebimos formalios ir neformalios struktūros, reiškiasi prieštaringi privatūs žinių ekonomikos sąlygojami interesai ir socialinės gerovės siekis. Su šiais iššūkiais susiduria vadovai, kurių elgesio modelis, remiantis tyrimo rezultatais, tiesiogiai paveikia bendradarbiavimo kultūrą“. Gauti tyrimo rezultatai paantrina straipsnio autorės išsakytai pozicijai, nes tyrimo metu buvo nustatyta, kad iškyla poreikis inicijuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigose pedagoginės praktikos mentorių pareigybės atsiradimą. Pedagoginė praktika yra viena iš socialinės partnerystės veiklos krypčių, todėl mentorių pareigybės atsiradimas tarp bendradarbiaujančių šalių, patobulintų ir sudarytų sąlygas efektyviam studentų pedagoginės praktikos atlikimo procesui – praktinių žinių įgijimui. Siūloma giliau žvelgti į pedagoginės praktikos tęstinumą, suvokiant jį, kaip indelį į ateityje pedagoginį darbą siekiančių dirbti asmenų kompetentingumo ir profesionalumo tobulinimo veiksnį. Todėl gauti tyrimo rezultatai įrodo, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigose atsiradusi pedagoginės praktikos mentorių pareigybė, padėtų pašalinti ir suteiktų svarų pagrindą, studentų pedagoginės praktikos kokybei gerinti, o tuo pačiu ir socialinei partnerystei.

Atliekant analogiškų tyrimų paiešką, pastebėta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir aukštųjų mokyklų, rengiančių ikimokyklinio ugdymo pedagogus, socialinės partnerystės problematika beveik nenagrinėjama.

Analizuojant informacinius, mokslinius šaltinius pastebėta, kad yra labiau orientuojamasi į profesinį mokymą, bendrojo lavinimo mokyklų socialinės partnerystės modelio kūrimą, ikimokyklinių ugdymo įstaigų bendradarbiavimą su kitais ugdymo dalyviais, pavyzdžiui: akcentuojamas pedagogų bendradarbiavimas su tėvais, pedagogais, kurių bendravimą būtų galima įvardinti, kaip vidinę partnerystę. Galima daryti prielaidą, kad darbe analizuojamos problemos iširtumas yra menkas.

IŠVADOS

Atlikus mokslinės literatūros analizę, galima daryti tokias išvadas:

1. Socialinė partnerystė yra neatsiejama švietimo sistemos dalis, labai svarbus reiškinys, kurio dėka išlaikoma ir gerinama švietimo kokybė. Kryptingai ir tikslingai plėtojamas bendradarbiavimas tarp socialinių partnerių yra naudingas šalies, instituciniu ir individualiuoju darbuotojo lygmeniu.

2. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų atliekami vaidmenys ugdymo(si) sistemoje yra sudėtingi ir apimantys daugelį sričių. Visa tai atspindi visuminį požiūrį ne tik į būsimų pedagogų rengimo reikalavimus, įvairių procesų sąveikavimą, bet ir į visą ugdymo sistemą. Siekiant kryptingo ir produktyvaus pedagogų rengimo, būtina užtikrinti studijų programos tikslų ir rezultatų dermę, norint pasiekti, kad studentas, baigęs studijų programą, gebėtų kvalifikuotai ir kokybiškai atlikti profesinės veiklos funkcijas. Šio siekio įgyvendinimui neabejotinos reikšmės turi aukštosios mokyklos bendradarbiavimas su socialiniais partneriais.

Tyrimo duomenys atskleidė, kad:

1. Apibendrinus ekspertų nuomones, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinė partnerystė teigiamai įtakoja universiteto veiklą šiose srityse: ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimo kokybės diegimo procesuose, novacijų įgyvendinimo srityje, tyrimais grindžiant ugdymo praktikos ir organizacinės kultūros kaitą, dėstytojų ir ugdymo institucijos kompetencijų plėtotei.

2. Buvo nustatyta, kad informantai bendradarbiavimo procesą su socialiniais partneriais sieja su tokiais lūkesčiais, kaip gerosios patirties ir naujovių pasidalijimas, sklaida, kokybišku ugdymu, kurio metu savo srities profesionalai gali tobulinti profesines kompetencijas, mokytis vieniems iš kitų, perduodant intelektualinius, idėjinius resursus.

3. Atskleista, jog su socialiniais partneriais dažniausiai yra bendraujama ir bendradarbiaujama dalyvaujant organizuojamuose renginiuose, vizituose, mokslinėse – praktinėse konferencijose, seminaruose, praktikų aptarimuose, koncertuose. Bendradarbiaujama dalyvaujant studijų programų rengimo, vertinimo, įsivertinimo savianalizės procesuose, praktikų aptarimuose, kviečiami socialiniai partneriai į fakulteto kokybės dienas, prašomi vertinti absolventų pasirengimo profesinei veiklai kokybę, keičiamasi rekomendacijomis, informacija, vykdomi bendri tyrimai, projektai. Taigi buvo nustatyta, kad socialinių partnerių bendradarbiavimas vyksta įvairiose srityse, įvairiais būdais, o bendradarbiavimo krypčių spektras esti platus. Ekspertų apklausa išryškino, abipusę naudą socialinių partnerių institucijoms sistemaiškai tobulinant jų veiklos kokybę.

4. Išryškėjo, kad vis dėl to tobulinimas yra būtinas, ir dėl to esama socialinė partnerystė tik dalinai atitinka poreikius, nes nėra anot ekspertų nėra įgyvendinti aktualūs sprendimai dėl mentorių, dėl studentų podiplominės praktikos, pažymima, kad naujovės diegiamos fragmentiškai (baigiasi projektai, baigiasi kai kurios veiklos), nėra tęstinumo, akcentuojama, kad socialinė partnerystė galėtų būti labiau išplėtotą ir įvairiapusiškesnę, sistemingesnę.

5. Vienas iš svarbiausių socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir universiteto (fakulteto) tobulintinų sričių yra, šio proceso reglamentavimas, konkretizuojant socialinės partnerystės priemones, pasiskirstant atsakomybes, numatant rezultatus bei inicijuoti socialinės partnerystės įgyvendinimą koordinuojančius asmenis, bei ikimokyklinio ugdymo įstaigose pedagoginės praktikos mentorių pareigybės atsiradimą.

6. Išanalizavus gautus ekspertų apklausos atsakymus, galima daryti išvadą, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universitetas (fakultetas) bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programų neturi, tai reiškia, kad socialinės partnerystės procesai nekonkretizuojami, nenumatomi jų vystymo tikslai, uždaviniai, priemonės, laikas, atsakomybės, rezultatai. Tai leidžia daryti prielaidą, kad socialinių partnerių institucijose socialinės partnerystės vystymas nėra vienas iš šių institucijų strateginio valdymo objektų ir tam neskiriama pakankamai dėmesio.

7. Bendradarbiavimo su socialiniais partneriais sutarties turinio analizė atskleidė, kad socialinės partnerystės tarp ikimokyklinio ugdymo pedagogus rengiančios aukštosios mokyklos ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos vystymas yra kompleksinio pobūdžio, apima daug krypčių, yra abiem partneriams naudingas. Tačiau tokio pobūdžio dokumentai tik formalizuoja analizuojamą procesą. Procesiniu požiūriu, būtina konkretizuoti tikslus, uždavinius, procesus, veiklas, atsakomybes, įgyvendinimo eigą apsibrėžiant laike, numatant socialinės partnerystės įgyvendinimo rezultatus, nuolatinę stebėseną ir vertinimą.

8. Darbo pradžioje išsikelta hipotezė pasitvirtino – nes tyrimo metu buvo atskleista, kad socialiniai partneriai šiuolaikinės švietimo raidos kontekste suvokia socialinės partnerystės plėtros reikšmingumą savo institucijų veiklos kokybės tobulinimui, tačiau paaikškėjo, kad universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės raišką vertina nevienareikšmiai ir mano, kad nepakankamai nuoseklią, kompleksinę bei veiksmingą partnerystę įtakoja visas kompleksas veiksnių, kurių svarbiausi yra vadybiniai, komunikaciniai procesai ir žmogiškasis potencialas, vienas iš jų socialinės partnerystės reglamentavimo stoka.

REKOMENDACIJOS

1. Viena iš socialinės partnerystės tobulinimo sričių yra socialinės partnerystės programos parengimas. Todėl vienas iš esminių aspektų, kuris turėtų būti patobulintas socialinės partnerystės srityje, tai šio proceso reglamentavimas, konkretizuojant socialinės partnerystės priemones, paskirstant atsakomybes, numatyti veiklos kryptis, siekius, rezultatus bei inicijuoti socialinės partnerystės įgyvendinimą koordinuojančius ir atsakingus asmenis.

2. Remiantis gautais atlikto tyrimo rezultatais, švietimo įstaigoms rekomenduotina, kad bendradarbiavimas su socialiniais partneriais būtų sistemingesnis, nuoseklesnis, vykdomas naujomis formomis: atliekant ir organizuojant naujus tyrimus, projektus, jog socialiniai partneriai galėtų kviestis dėstytojus į ugdytinių tėvų konsultavimo, pedagoginius švietimo renginius ir daugiau orientuotis į kitoniškumą, pasirenkant naujus, netradicinius bendravimo ir bendradarbiavimo būdus ir formas.

3. Inicijuoti ikimokyklinio ugdymo įstaigose pedagoginės praktikos mentorių pareigybės atsiradimą. Pedagoginė praktika yra viena iš socialinės partnerystės veiklos krypčių, todėl mentorių pareigybės atsiradimas tarp bendradarbiaujančių šalių, patobulintų ir sudarytų sąlygas efektyviam studentų pedagoginės praktikos atlikimo procesui – praktinių žinių įgijimui. Siūloma giliau žvelgti į pedagoginės praktikos tęstinumą, suvokiant jį, kaip indelį į ateityje pedagoginį darbą siekiančių dirbti asmenų kompetentingumo ir profesionalumo tobulinimo veiksnį.

4. Švietimo įstaigoms vystančioms socialinę partnerystę (šiuo atveju ikimokyklinio ugdymo įstaigoms ir universitetui (fakultetui), rekomenduotina dažniau nei kartą į metus įsivertinti, analizuoti, reflektuoti socialinės partnerystės vystymo kokybę tarp bendradarbiaujančių įstaigų. Parengti priemonių planus, numatyti ir išryškinti stipriąsias ir silpnąsias šio proceso puses, numatyti konkrečias bendradarbiavimo sritis, kryptis, akcentuojant siekiamybes ir tobulintas puses tarp abiejų švietimo įstaigų (įsivertinimai turi vykti ne tik atskirai organizuojant kiekvienai įstaigai, tačiau ir rengiant ir bendrus vertinimo ir įsivertinimo posėdžius ir susitikimus). Tai vienas iš veiksnių, galinčių įtakoti sistemingesnį, konkretesnį ir nuoseklesnį bendradarbiavimą su socialiniais partneriais.

5. Skatinti ir inicijuoti socialinę partnerystę tarp įvairių tipų švietimo organizacijų: ikimokyklinio ugdymo įstaigų, bendrojo lavinimo mokyklų, karjeros ugdymo institucijų, verslo organizacijų, aukštųjų mokyklų, skatinant sudaryti bendradarbiavimo sutartis, siekiant kokybiškesnio, kompleksinio, įvairiapusiškesnio socialinės partnerystės vystymo, skatinant ir tobulinant švietimo institucijų teikiamų paslaugų kokybę.

6. Parengtos universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų socialinės partnerystės plėtotės tobulinimo gaires (žr. 4 priedas).

LITERATŪRA

1. ACER (2010). *School-Community Partnerships in Australian Schools*. Australian Council for Educational Research. Prieiga internetu: <research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1006&context=policy_analysis_misc>.
2. Aghadino M. (2010). *Soul Matters: The Spiritual Dimension with Healthcare*. United Kingdom: © Mabel Aghadino.
3. *Alternatyvaus ugdymo švietimo sistemoje gairės*(2009). Prieiga internetu: <www.alternatyvusisugdymas.lt/uploads/2009/12/08-04-01-Alternatyvaus-ugdymo-svietimo-sistemoje-gaires.pdf>.
4. Baltoji knyga (1999). *Lietuvos aukštasis mokslas*. Vilnius: LR Švietimo ir mokslo ministerija.
5. Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė R. (2002). *Švietimo įstaigos vertinimo nuostatos. Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika, I d.* Prieiga internetu: <<http://www.pedagogika.lt/puslapis/auditas/dalis1.pdf>>.
6. Bitinas B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
7. Bitinas B., Rupšienė K., Žydzūnaitė V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda
8. Becker – Textor I. (2001). *Kūrybiškumas vaikų darželyje*. Vilnius: Presvika.
9. *Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai* (2003). Vilnius: ŠMM leidybos centras.
10. Blaževičienė K. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų plėtotė kuriant ugdymo programas*. Nepublikuotas magistro darbas. Vilnius.
11. Boller A. (2012). *Mano vaikas pradeda lankyti darželį*. Vilnius: Gimtasis žodis.
12. Briedis M. ir kt. (2007). *Metodinės rekomendacijos mokytojų veiklai vertinti*. Vilnius.
13. Bulotaitė L., Gudžinskienė V., Monkevičienė O., Jakučiūnienė D. (2004). *Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius*. Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
14. Butkienė O. G., Kepalaitė A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas: pedagoginis psichologijos įvadas studentams, mokytojams, tėvams*. Vilnius: Margi raštai.
15. Černiauskaitė N. (2012). Alternatyvi mokykla; samprata ir kriterijai. *ActaPedagogicaVilnensia*, 29, p. 73 – 84.
16. Čėsnaitė B. (2002). Studijų kokybė: aukštųjų mokyklų absolventų vertinimai. *Filosofija, sociologija*, 3, p. 27-34.
17. Čiužas R. (2007). Mokytojo ir mokinio vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis. *Pedagogika*, 87, p. 64 – 70.

18. Čiužas R. Vaicekauskienė V. (2013). Socialinės partnerystės strategijos specialiųjų poreikių turinčių asmenų socializacijos procesuose. *Socialinis Ugdymas*. Nr. 1 (33).
19. Gintilienė R. (2011). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių formavimas*. Nepublikuotas magistro darbas. Šiauliai.
20. Gražienė V. (2009). *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standarto (2008) akcentai: tęstinumo ir kaitos problema*. *Mokytojų ugdymas*, 13(2), p. 64-79.
21. Gumuliauskienė A. (2014). Švietimo politikos įgyvendinimas švietimo organizacijų kaitos sąlygomis. Mokslo darbų apžvalga. Vilnius: BMK leidykla.
22. Gumuliauskienė A., Širiakovienė A., Augienė D. ir kt. (2013). *Pedagoginių studijų baigiamojo darbo, gynimo ir vertinimo metodinės rekomendacijos*. Šiauliai
23. Hagemann C., Börner I. (2004). *Vaikų rengimas mokyklai pagal M. Montessori*. Kaunas: Šviesa.
24. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas* (2001). Vilnius.
25. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standartas* (2008). Vilnius: Profesinio mokymo metodikos centras.
26. *Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas*(2011). Prieiga internetu: <http://smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimokykliniougdymprogramoskriteriju_aprasas1g.doc.pdf>.
27. Indrikonienė K. (2011). Šeimos ir ikimokyklinių ugdymo institucijų bendradarbiavimo įvairovė ugdant vaikų asmenines socialines kompetencijas. Nepublikuotas bakalauro darbas. Šiauliai.
28. Jovaiša R. (2012). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo turinio programų dermės tyrimo ataskaita*. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas.
29. *Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija* (1995). Prieiga internetu: <www3.lrs.lt/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=19848&p_query=&p_tr2>.
30. Jucevičienė P. (2006). *Pedagogų rengimas Lietuvos aukštosiose mokyklose darnaus vystymosi švietimo kontekste*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
31. Juodaitytė A. (2001). Ikimokyklinio ugdymo sisteminė kaita Europos Bendrijos ir pokarinėse šalyse. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 8, 156.
32. Kaminskienė L. (2008). *Socialinė partnerystė mokyklinėje profesinio rengimo sistemoje*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
33. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai

34. Kalaušienė V. (2015). Tarpinstitucinio bendradarbiavimo modeliavimas dirbant su socialinės rizikos šeimomis: Kaišiadorių rajono atvejo analizė. Baigiamasis magistro darbas. Vilnius.
35. Kompetencijos socialiniame ugdyme: kaitos brėžtis. (2015). Prieiga internetu: http://www.lspa.lt/wp-content/uploads/2014/11/leidinys_press.pdf.
36. *Kopenhagos deklaracija* (2002). Prieiga internetu: http://ec.europa.eu/education/copenhagen/copenhagen_declaration_en.pdf.
37. Kvieskienė G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
38. Kvieskienė G., Kvieska V. (2012). Socialinės partnerystės įtaka inovacijoms. Monografija. Vilnius
39. Lambert G., Capizzano J. (2005). *Preschool Curriculum Evaluation Research*. U.S. Department of Education Institute for Educational Sciences Evaluation of The Creative Curriculum for Preschool. Conference Paper. USA, American Education Research Association.
40. Laužackas R., Pukelis K. (2001). *Kvalifikacija ir kompetencija: samprata, santykis bei struktūra profesijos mokytojo veiklos kontekste*. Prieiga internetu: <http://www.smm.lt/teisminebase/docs/istatymai/i-1489.htm>.
41. Lietuvos edukologijos universiteto senato 2013 m. gegužės 22 d. nutarimas Nr. 220 „Dėl Lietuvos edukologijos universiteto studijų programų sandaros aprašo tvirtinimo“.
42. Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (2009). Prieiga internetu: www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=363289.
43. *Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas* (2009). Prieiga internetu: www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=343430&p_query=&p_tr2.
44. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (2015). *Socialinė partnerystė*. Prieiga internetu: www.socmin.lt/lt/darbo-rinka-uzimtumas/darbo-teise/socialine-partneryste.html.
45. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas* (2015). Prieiga internetu: https://www.e-tar.lt/portal/legalAct/TAR.9A3AD08EA5D0/TAIS_458774.
46. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2012). Ikimokyklinio ugdymo kokybė. *Švietimo problemos analizė*, 13(77). Prieiga internetu: www.sac.smm.lt/wp-content/upoads/2016/01/nf_2012-09_Nr13_Ikimokyklinio_ugdymo_kokybe.pdf.
47. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 3d. įsakymas Nr. A1 – 547 „Dėl vaiko gerovės 2013 – 2018 m. programos patvirtinimo“.

48. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. gegužės 15 d. įsakymas Nr. V-827 „Dėl pedagogų rengimo reglamento patvirtinimo pakeitimo“ (Žin., 2012, Nr. 58-2915).
49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. lapkričio 24 d. įsakymas Nr. ISAK-3216 „Dėl mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2008, Nr. 86-3451).
50. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. liepos 27 d. įsakymas Nr. ISAK-1578 „Dėl mokytojų atestacijos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 86-3451).
51. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimas Nr. 1160 „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029).
52. *Lietuvos švietimo koncepcija* (1992). Vilnius: Leidybos centras.
53. Lemežytė I. (2012). *Ikimokyklinio ugdymo švietimo sistema, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo paskirtis*. Prieiga internetu: <http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/bendri-straipsniai/ikimokyklinio-ugdymo-svietimo-sistema-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-ugdymo-paskirtis/4856>.
54. Martišauskienė D. (2013). Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimo kokybė – vienas pedagogų veiklos profesionalumą lemiančių veiksnių. *Tiltai*, 2, p. 109-123.
55. *Mastrichto komunikatas* (2004). Prieiga internetu: http://www.pmmc.lt/PMIT/doc/final_tekstas-Mastricht%20.pdf.
56. Maslow A. (2006). *Motyvacija ir asmenybė*. Vilnius: Apostrofa.
57. Malinauskienė D. (2010). Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis aspektas. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 19, 102-114.
58. Merfeldaitė O. (2013). *Socialinė partnerystė: mokykla – šeima – bendruomenė*. Projektas. Vilnius. Prieiga internetu: www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mdiena11/Merfeldaite_Odeta.pdf.
59. Mickienė R. (2007). Teorinės socialinės partnerystės profesiniame rengime koncepcijos. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 13, p. 188-199.
60. *Mokytojų profesijos kompetencijos aprašas* (2007). Prieiga internetu: <https://leu.lt/download/5352/mokytojo%20kompetencijos%20aprasas.doc>.
61. *Mokytojų, profesijos mokytojų, dėstytojų bendradarbiavimo su socialiniais partneriais metodinės rekomendacijos*. Prieiga internetu: http://skktg.vdu.lt/downloads/prof_orient/mokytoju_profesijos_mokytoju_destytoju_bendradarbiavimo_su.pdf.

62. Mokyklos tinklinio bendradarbiavimo su socialiniais partneriais modelis. (2011). Prieiga internetu: <http://www.alternatyvusisugdymas.lt/uploads/2009/12/Mokyklos-tinklinio-bendradarbiavimo-su-socialiniais-partneriais-modelis.pdf>
63. Monkevičienė O. ir kt. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Vilnius: BalticPrintingHous.
64. Mukhopadhyay (2005). *Total Quality Management in Education*. Sage Publications, New Delhi, London: Thousand Oaks.
65. Neifachas S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: Ciklonas.
66. *Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas* (2005). Prieiga internetu: www.siauliai.lt/svietimas/aukletojoaprasas.pdf.
67. *Pedagoginis praktikos aprašas* (2010). Prieiga internetu: www.fsf.vu.lt/dokumentai/katedros/edukologijos/PEDAGOGINES_PRAKTIKOS_AP_RASAS.pdf.
68. *Pedagoginių praktikų reglamentas* (2013). Vilnius.
69. *Pedagogų rengimo reglamentas* (2010). Prieiga internetu: www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/Pedagogu_rengimo_reglamentas_20100108.pdf.
70. Petrauskaitė I. (2014). *Socialinė partnerystė*. Vilnius.
71. Pocienė, J. S. (2010). *Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos*. Klaipėda.
72. Proškuvienė, R. (2004). *Sveikatos ugdymo įvadas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
73. Pukelis K. (1998). *Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos*. Kaunas: Versmė.
74. Pukelis K., Pileičikienė N., Mikalavičienė I. (2012). *Kokybės vadovas*. Kaunas: Naujasis lankas.
75. Rajeckas V. (2002). *Pedagogika – ugdymo mokslas ir menas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
76. Railienė A. (2015). *Mokytojų, profesijos mokytojų, dėstytojų bendradarbiavimo su socialiniais partneriais metodinės rekomendacijos*. Vilnius: Vytauto Didžiojo universitetas.
77. Railienė A. (2010). *Profesijos patarėjo kompetencijų ugdymas rengiant socialinius pedagogus*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
78. Roncelli-Vaupot S. (2000). *Learning for Quality Some Dilemmas and Considerations of a Head Teacher*. Budapest: MuszakiKonyvkiado.

79. Rupšienė L. (2007). Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija. Metodinė knyga. Klaipėda
80. Ruškus J., Juozaitienė L., Tiškutė S. (2005). Socialinė partnerystė profesinio rengimo procese: refleksijos analizė. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 9, p. 72-81.
81. Ruškus J. ir kt. (2009). *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo vadybos kokybės vertinimas. Tyrimo ataskaita*. Vilnius: Mokytojų kompetencijos centras.
82. Ruškus J. ir kt. (2012). *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
83. Sakalauskienė V. (2007). *Socialinės partnerystės įtaka pirminio profesinio rengimo kokybei*. Nepublikuotas magistro darbas. Vilnius.
84. Saulėnienė S., Žydžiūnaitė V., Katiliūtė E. (2006). *Pedagogų rengimo standarto gairių projekto tyrimo ataskaita*. Kaunas: Mokytojų kompetencijos centras.
85. Seddon T., Billett S., Clemans A., Ovens C., Ferguson K., Fennessy K. (2008). Sustaining Effective Social Partnerships. *Adelaide*, 47. Prieigainternetu: <<http://www.ncver.edu.au/publications/1985.html>>.
86. Simonaitienė B. (2007). *Mokyklos – besimokančios organizacijos vystymas*. Kaunas: Technologija.
87. Simons L., Conger R. (2007). Linking mother-father differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent outcomes. *Journal of Family Issues*, 28.
88. Smilgienė J. (2012). Ikimokyklinių ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje. *Mokytojų ugdymas*, 18(1), p. 12-29.
89. Šalkauskis S. (1992). *Rinktiniai raštai. Pedagoginės studijos. I knyga*. Vilnius: Mintis.
90. Šiaudinis A. (2011). *Ikimokyklinės ugdymo įstaigos auklėtojo pareigos ir atsakomybės. I dalis*. Prieiga internetu: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/straipsniai/specialistams/ikimokyklinės-ugdymo-įstaigos-auklėtojo-pareigos-ir-atsakomybe-i-dalis/10031>>.
91. Šileikis V. (1999). Socialinės partnerystės plėtra profesinio rengimo procese. *Inžinerinė ekonomika*, 4(15), p. 70-74.
92. Švietimo ir mokslo ministerija (2013). Profesijos mokytojų rengimo galimybės, jų kvalifikacijos tobulinimas. *Švietimo problemos analizė*, 15(101). Prieiga internetu: <https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/2016-epale-lt-00013_0.pdf>.

93. Švietimo ir mokslo ministerija (2015). Mokytojų lyderystė ir jos sąajos su švietimo kokybe. *Švietimo problemos analizė*, 16(140). Prieiga internetu: <https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/575_7c6d887c55c3e4a66bce2fe8369.pdf>.
94. *Švietimo ir ugdymo studijų krypčių grupės aprašas* (2015). Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
95. *Terminų žodynas* (2011). Prieiga internetu: <www.zodynas.lt/terminu-zodynas/k/kompetencija>.
96. Tumėnienė V., Janiūnaitė B. (2002). Pedagogo inovacinės veiklos sampratos erdvė ir struktūra: teoriniai aspektai. *Socialiniai mokslai*, 1(33), p. 62 – 76.
97. UNESCO (2009). *Policy Guidelines on Inclusion in Education*. Prieiga internetu: <<http://unesdoc.unesco.org>>.
98. Vaitiekūnienė V. ir kt. (2016). *Ugdymo kokybės samprata*. Kaunas. Prieiga per internetą: <www.silelis.kaunas.lm.lt/down_priedas.php?id=68>.
99. Vaitkevičius J. V., Miliūnienė L., Bakanovienė T. (2008). Neformalaus ugdymo organizavimas mokykloje ir už jos ribų: mokinių požiūrio analizė. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4(20), p. 252-257.
100. *Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija* (2013). Prieiga internetu: <www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/451_f91e8f0a036e87d063470f97ba07225.pdf>.
101. Večkienė N.P. (2011). Bendradarbiavimu grindžiama socialinė partnerystė studentų praktikos organizavimo prielaidos. *Socialinis darbas patirtis ir metodai*. Nr. 8 (2).
102. Vertibavičius O. (2013). *Socialinės partnerystės aukštojo mokslo sistemoje tendencijos*. Nepublikuotas magistro darbas. Vilnius.
103. Viešojo ir NVO sektorių socialinės partnerystės modelis. (2014). Prieiga internetu: <http://www.esparama.lt/documents/10157/490675/Tyrimas+NVO+akademija.pdf/259b08bc-4236-455c-a315-169b23e4ef42>.
104. Vyšniauskaitė J. (2010). *Ikimokyklinių ugdymo paslaugų šeimai ir vaikui kokybės raiška*. Nepublikuotas magistro darbas. Šiauliai.

PRIEDAI

KLAUSIMAI EKSPERTAMS

Gerb. Eksperte,

Šiaulių universiteto Ugdymo mokslų ir socialinės gerovės fakulteto magistrantė R. Žiauberytė atlieka tyrimą apie universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos socialinės partnerystės vystymą bei jos tobulinimo galimybes. Jūsų nuomonė svarbi, vertinant socialinės partnerystės įgyvendinimo būklę bei modeliuojant jos tobulinimo strategijas.

Apklausa yra anoniminė. Nereikia nurodyti savo pavardės, institucijos, kurią atstovaujate pavadinimo. Jūsų nuomonė apibendrinta forma bus panaudota magistro darbe.

Dėkoju už bendradarbiavimą

1. Mums svarbi informacija apie Jus:

- Jūsų lytis:.....
- Jūsų amžius: 25 – 30; 30 – 35; 35 – 40; 40- 45; 45 – 50; 50 ir daugiau;
- Jūsų išsilavinimas: Aukštasis universitetinis; kolegijinis; II pakopos magistrantūros studijos;
- Jūsų pareigos:.....
- Jūsų pedagoginio darbo stažas:.....
- Jūsų kvalifikacija:.....
- Jūsų atstovaujamos institucijos tipas (tinkamą variantą pažymėkite): **iversitetas**
 ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

2. Ar dalyvaujate universiteto ir jūsų institucijos socialinės partnerystės procesuose:

- Taip
- Ne
- Netiesiogiai

3. Kokias funkcijas, vaidmenis atliekate, atlikote, vystant socialinę partnerystę?

- Esate atsakinga(-as) už socialinės partnerystės įgyvendinimą
- Rengėte (rengiate) bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programą
- Dalyvaujate bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos įgyvendinime
- Esate atsakingas už konkrečių programos priemonių įgyvendinimą

- Nurodykite kokių.....
- Vadovavote studentų pedagoginei praktikai
- Esate ikimokyklinio ugdymo studijų programos rengėju/priežiūros grupės narė(-ys)
- Esate ikimokyklinio ugdymo studijų programos savianalizės grupės narė(-ys)
- Kita(nurodykite):.....

4. Kokiose srityse vyksta Jūsų institucijos ir universiteto bendradarbiavimas:

- Edukacinė/šviečiamoji veikla
- Mokslinė veikla
- Metodinė veikla
- Kultūrinė veikla
- Projektinė veikla
- Pas Jus dirba studentai savanoriai
- Kita(įrašykite).....

5. Su kokiais lūkesčiais siejate Jūsų įstaigos bendradarbiavimo su socialiniais partneriais vystymą?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Įvardinkite, kokiais būdais dažniausiai bendradarbiaujate su universiteto/fakulteto bendruomene?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. Kaip Jūs vertinate socialinę partnerystę tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir universiteto?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Ar esama socialinė partnerystė atitinka Jūsų poreikius, siekius, susijusius su ikimokyklinio ugdymo įstaiga?

.....
.....
.....
.....

9. Kaip socialinė partnerystė su universitetu įtakoja Jūsų ugdymo įstaigą? (Ar turi įtakos ugdymo įstaigos teigiamiems pokyčiams, ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo kokybei, darbuotojų kompetencijų plėtotei it kt.).

Pagrįskite:.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. Kuo asmeniškai Jums yra reikšmingas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Ar Jūsų įstaiga turi bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programą ir vykdo jos įgyvendinimo įsivertinimą?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Pasiūlykite, ką reikėtų tobulinti, keisti socialinės partnerystės srityje?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Dėkoju už Jūsų nuomonę

KLAUSIMAI EKSPERTAMS

Gerb. Eksperte,

Šiaulių universiteto Ugdymo mokslų ir socialinės gerovės fakulteto magistrantė R. Žiauberytė atlieka tyrimą apie universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos socialinės partnerystės vystymą bei jos tobulinimo galimybes. Jūsų nuomonė svarbi, vertinant socialinės partnerystės įgyvendinimo būklę bei modeliuojant jos tobulinimo strategijas.

Apklausa yra anoniminė. Nereikia nurodyti savo pavardės, institucijos, kurią atstovaujate pavadinimo. Jūsų nuomonė apibendrinta forma bus panaudota magistro darbe.

Dėkoju už bendradarbiavimą

1. Mums svarbi informacija apie Jus:

- Jūsų lytis:.....
- Jūsų amžius: 25 – 30; 30 – 35; 35 – 40; 40- 45; 45 – 50; 50 ir daugiau;
- Jūsų išsilavinimas Aukštasis universitetinis; II pakopos magistrantūros studijos; doktorantūra;
- Jūsų pareigos:.....
- Jūsų pedagoginio darbo stažas:.....
- Jūsų kvalifikacija:.....

2. Ar dalyvaujate universiteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos socialinės partnerystės procesuose?

- Taip
- Ne
- Netiesiogiai

3. Kokias funkcijas, vaidmenis atliekate, atlikote, vystant socialinę partnerystę?

- Esate atsakinga(-as) už socialinės partnerystės įgyvendinimą savo įstaigoje;
- Rengiate (rengiate) bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programą;
- Dalyvaujate bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programos įgyvendinime;

- Esate atsakingas už konkrečių programos priemonių įgyvendinimą;
Nurodykite kokių.....
-
- Vadovavote studentų pedagoginei praktikai;
- Esate ikimokyklinio ugdymo studijų programos rengėju/priežiūros grupės narė;
- Esate ikimokyklinio ugdymo studijų programos savianalizės grupės narė;
- Kita(nurodykite):.....
-

4. Kokiose srityse vyksta Jūsų bendradarbiavimas su ikimokyklinio ugdymo įstaigomis?

- Edukacinė/šviečiamoji veikla;
- Mokslinė veikla;
- Metodinė veikla;
- Kultūrinė veikla;
- Projektinė veikla;
- Jūs vadovaujate studentų praktikai;
- Kita(įrašykite).....
-
-
-

5. Su kokiais lūkesčiais siejate savo fakulteto bendradarbiavimo su socialiniais partneriais vystymą?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Įvardinkite, kokiais būdais dažniausiai bendraujate, bendradarbiaujate su ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovais, bendruomene?

.....

.....

.....

.....

7. Kaip Jūs vertinate socialinę partnerystę tarp fakulteto ir ikimokyklinio ugdymo įstaigos?

.....

.....

.....

8. Ar dabartinė socialinės partnerystės situacija atitinka Jūsų poreikius, siekius, susijusius su ikimokyklinio ugdymo specialistų rengimu? Su tiriamosios veiklos organizavimu? Su studentų praktika?

.....
.....
.....
.....

9. Kaip socialinė partnerystė su ikimokyklinio ugdymo įstaigomis įtakoja Jūsų instituciją? (Ar turi įtakos teigiamiems specialistų rengimo pokyčiams, organizacinei kultūrai, studentų rengimo kokybei, dėstytojų kompetencijų plėtotei it kt.). Pagrįskite:.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

10. Kuo asmeniškai Jums yra reikšmingas bendradarbiavimas su socialiniais partneriais?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Ar fakultetas, katedra, kuriai atstovaujate turi bendradarbiavimo su socialiniais partneriais programą ir vykdo jos įgyvendinimo įšivertinimą?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Pasiūlykite, ką reikėtų tobulinti, keisti socialinės partnerystės srityje?

.....
.....
.....
.....
.....

Dėkoju už Jūsų nuomonę

BENDRADARBIAVIMO SUTARTIS (Pavizdys)

2015 m. kovo 24 d. Nr. EDS – 2

Šiauliai

ŠIAULIŲ LOPŠELIS – DARŽELIS „SIGUTĖ“, atstovaujamas direktorės N.N. X UNIVERSITETO X FAKULTETAS, atstovaujamas dekanės N.N.

BENDROSIOS NUOSTATOS

Šioje sutartyje numatomas bendradarbiavimas, apimantis mokslinę ir pedagoginę veiklą, siekiant sudaryti palankesnes mokslinio, metodinio ir kvalifikacinio tobulėjimo sąlygas, prisidėto prie studentų savanoriškos veiklos skatinimo.

I. ŠALIŲ ĮSIPAREIGOJIMAI**1. Šiaulių lopšelis – darželis „X“ įsipareigoja:**

- Stiprinti bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius per kooperuotas veiklas ir kitas iniciatyvas.
- Sudaryti galimybę studentams atlikti praktikas įgyjant profesines kompetencijas ir teikti pedagoginę pagalbą bei siūlymus praktikai tobulinti.
- Sudaryti sąlygas naudotis ugdymo įstaigos ištekliais (žmogiškaisiais ir materialiais) atliekant edukacinius tyrimus studentams, dirbt mokslinį tiriamąjį darbą dėstytojams.
- Skatinti studentus atlikti savanorišką veiklą ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų grupėse.
- Organizuoti ir dalyvauti bendrose kūrybiniuose – metodiniuose susitikimuose.
- Rengti ir vykdyti bendrus projektus, tyrimus, įvairius kitus renginius.
- Dalyvauti studijų programų komitetuose, socialinių partnerių Taryboje, susitikimuose su studijų kokybės vertinimo ekspertais, prisidėti prie studijų programų rengimo, kaitos ir kokybės gerinimo.

2. Šiaulių universiteto Edukologijos fakultetas įsipareigoja:

- Stiprinti bendravimo ir bendradarbiavimo ryšius per kooperuotas veiklas ir kitas iniciatyvas.
- Bendradarbiaujant organizuoti ir dalyvauti bendruose kūrybiniuose – metodiniuose susitikimuose.
- Rengti ir vykdyti bendrus projektus, tyrimus, įvairius kitus renginius.
- Skatinti ir inicijuoti studentų – savanorių dalyvavimą lopšelio – darželio veikloje ir sudaryti tokiai veiklai palankias galimybes.
- Kviesti dalyvauti studijų programų komitetuose, socialinių partnerių Taryboje, susitikimuose su studijų kokybės vertinimo ekspertais, prisidėti prie studijų programų rengimo, kaitos ir kokybės gerinimo.
- Užtikrinti informacijos sklaidą apie sutarties šalių bendravimo ir bendradarbiavimo veiklas universitete, fakultete, kitose atviro informavimo vietose.

III.KITOS SĄLYGOS

3. Šios sutarties susitarimai gali būti papildomi naujais priedais, kurie pateikiami raštu ir pasirašomi šalių įgaliotų asmenų.
4. Lėšomis priemonėms įgyvendinti rūpinasi abi sutarties šalys.
5. Kilę ginčai sprendžiami derybose įstatymų nustatyta tvarka.

IV.SUTARTIES GALIOJIMO LAIKAS

6. Sutartis įsigalioja nuo pasirašymo dienos ir jos galiojimas neterminuotas. Sutartis nutraukiama vienos iš šalių pageidavimu ir įspėjus partnerę prieš du mėnesius iki sutarties nutraukimo.

Sutartis sudaryta dviem egzemplioriais, turinčiais vienodą juridinę galią, po vieną egzempliorių kiekvienai šaliai.

ŠALIŲ ADRESAI IR PARAŠAI